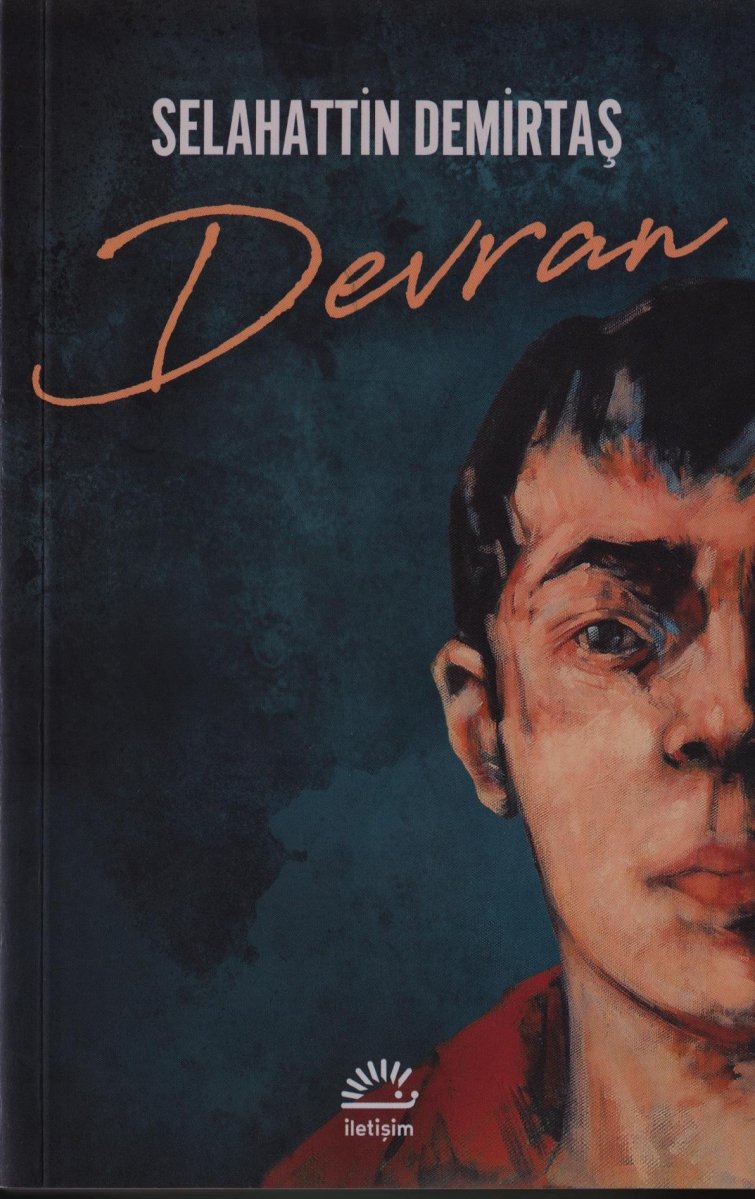
SELAHATTİN DEMİRTAŞ

Devran

iletişim

SELAHATTİN DEMİRTAŞ 1973 yılında Diyarbakır'ın Sur ilçesinde doğdu. Aslen Elazığ Paluludur. 4 Kasım 2016'dan bu yana Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde tutulmaktadır.

İletişim Yayınları 2748 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 477
ISBN-13: 978-975-05-2659-6
© 2019 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2019, İstanbul
2. Baskı 2019, İstanbul
3. Baskı 2019, İstanbul
4. Baskı 2019, İstanbul

EDİTÖR Levent Cantek
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ Bahar Demirtaş
UYGULAMA Fırat Deniz
DÜZELTİ Güneş Akkor, Necdet Dümelli
BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63
CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SELAHATTİN DEMİRTAŞ

Devran

iletişim

Şu ana kadar hayatlarının on yedi yılını hapishane, mahkeme kapılarında çocuklarının peşinde geçiren iki koca yürekli emekçiye:
Anama ve Babama minnetle...

İÇİNDEKİLER

Gün Olur Devran Döner 9
Ardiye 25
Sultan Reşat'ın Torunu 33
Kapkaç 41
Direnmek Güzeldir 49
Baran'ın Beşiği 57
Taş Ocağı 67
AVM 75
Kobay 83
Şeftren 89
Aşk Boğar İnsanı 93
Dedemin Krallığı 103
Yeni Hayat 123
İnsan Kalabilmek 131

Gün Olur Devran Döner

Cipin tekerleri karlı asfaltta tuhaf bir "şafırtı" çıkarıyor, bir türlü sıcak hava üflemeyen kalorifer fanının sesi, cızırtılı radyodan belli belirsiz duyulan müzik sesine karışıyordu. Salim Bey'in sesleri duyduğu yoktu, yol güçleştikçe daha sıkı sarılıyordu direksiyona. Erzurum'a indikten sonra kiraladığı ciple yola çıkalı taş çatlasa yarım saat olmuştu. Aralık ayında Erzurum'un bir dağ köyüne gitmek akıl kârı değildi. Kime sorsan bunu söylerdi. Karısı ve oğlu, Salim Bey'i ikna etmeye çalışsalar da o Nuh demiş peygamber dememiş, atladığı ilk uçakla İstanbul'dan Erzurum'a gelmişti. Niyesini sorduklarında "Erzurum'da önemli bir davanın duruşması var," yalanına sığınmıştı. Salim Bey'in son haftalarda yaşadığı durgunluk, huzursuzluk ve bir de üstüne uykusuz geçirdiği geceler karısı Süheyla Hanım'ı enikonu tedirgin etmiş ama tüm ısrarlarına rağmen kocasının ağzından tek kelime alamamıştı. Süheyla Hanım kocasındaki bu kederli hali, oğulları Kerem'in bir ay kadar önce geçirdiği trafik kazasının yarattığı beklenmedik gerginliğe yoruyordu. Kerem'in trafik kazası haberi ulaştığında Salim Bey avukat-

lık ofisinde çalışıyordu. Yetiştirilmesi gereken dosyalar, imzaya götürülen evraklar, şu bu... Haberi ilk duyduğunda oğlunun kazada öldüğünü sanmış, göğsünü tutarak yere yığılmıştı. Eş dost, komşu avukatlar eliyle hemen hastaneye kaldırılan Salim Bey'in sanılanın aksine kalp krizi geçirmediği, şok nedeniyle bayıldığı anlaşılmıştı. Kendine geldiğinde apar topar yoğun bakımdaki oğluna koşmuş, üç beş dakika olsun onu görebilmişti. Ölümden dönen Kerem sargılar içinde yatarken Selim Bey evlat acısını yüreğinin en derininde hissederek kıvranıp durmuştu. O an fark etmediği ama günbegün içine oturan bir şey daha vardı. Kerem'in yara bere içindeki yüzü ve mahzun bakışları yıllardır kaçmaya çalıştığı bir utancı yeniden alevlendirmişti. Unutmak istediği bir hatıra... Sorulsa ancak bu kadar tarif edebilirdi. Üstü örtülü bir sıkıntı gün yüzüne çıkmış, o günden sonra Salim Bey'e bir haller olmuş, çalışamaz, uyuyamaz bir halde evde dolanıp durmaya başlamıştı. Sonra "Ben gidiyorum," demiş, küçük bir valize tıkıştırdığı birkaç parça eşyayla Erzurum'a gelmişti. Havaalanına iner inmez planladığı gibi karısını arayıp bu gece Erzurum'da kalmak zorunda olduğunu, ancak bir sonraki gün İstanbul'a dönebileceğini söylemiş, kiralık cipiyle Karayazı ilçesine doğru yola çıkmıştı.

Şehir merkezinden uzaklaştıkça kar yağışı artmış, hafiften de tipi başlamıştı. Etraftaki tepeler, uzayıp giden dağlar göz alabildiğince karla kaplıydı. Karların örtemediği kayaların siyahlığı dışında her yer insanın gözünü alacak ölçüde bembeyazdı. Birkaç kilometrede bir gözüne çarpan, yamaçlara kurulmuş mezralardaki köy evleri dışında hiçbir yaşam belirtisi yoktu. Yol, giderek daha fazla karla kaplanıyordu. Kilometrelerdir ne gelen ne de giden bir araca rastlamıştı. Mecbur kalmayan kimse bu havada yola çıkmazdı. Salim Bey'in kaybedecek tek bir saate bile tahammülü kalmamıştı. Ne olursa olsun bugün o köye gitmeli, vicdanıyla, geçmi-

şiyle, kendisiyle yüzleşmeliydi. Bunu yapmadan huzur bulamayacağından çoktan emin olmuştu. Yıllardır içine attığı, bastırdığı, yok saydığı utanç, bu yaştan sonra gelip yüzüne çarpmış ve Salim Bey'in bütün maneviyatını geri dönülmez bir şekilde etkisi altına almıştı. Kerem'i kaybetmekten korkmasaydı, belki yine hatırlamayacaktı bunları.

Karayazı ilçesine varması öğleni bulmuştu. Yağış etkisini azaltmış, hafif rüzgârla savrulan kar taneleri cipin ön camına çarpar çarpmaz erir olmuştu. Bir traktör, ön tarafına taktığı kepçeyle anayoldan karları küreyerek ilerliyor, Salim Bey de traktörün arkasında ağır ağır ilçe merkezine doğru gidiyordu. Az buz değil, tam yirmi beş yıl olmuştu buraya gelmeyeli, ki bunca yıl içinde neredeyse hiçbir şey değişmemişti. Aynı çarşı, aynı dükkânlar, aynı gökyüzünün altında aynı Karayazı. İnsanlar bile aynı insanlardı sanki. Yirmi beş yıl önce yine böyle karlı bir kış günü terk ettiği Karayazı'da zaman donmuş da Salim Bey'in gelişiyle birlikte tekrar işlemeye başlamış gibiydi. Esnaflar dükkânlarının önündeki karları kürüyor, kalın paltolar giymiş, kefiyelere sarınmış birkaç kişi dışında kaldırımlarda, caddelerde kimse görünmüyordu. Meydandaki birkaç kahve eskisi gibi tıka basa doluydu. Birinin önünde bile isteye yavaşlayarak içeriyi görmeye çalıştı Salim Bey. Gürül gürül yanan odun sobasının etrafında domino oynamayı ne çok severdi. İlk tayin olduğunda birkaç defa gidip köylülerle domino oynamış, sonrasında kaymakamın ve jandarma komutanının uyarısıyla bir daha adımını atmamıştı oralara. O zamanlar kudretli Savcı Salim Bey değildi, göreve yeni başlamış genç ve idealist bir cumhuriyet savcısıydı sadece. Burada tanınması, itibarlı ve kudretli hale gelmesi fazla zaman almamıştı. Kim bilir, aradan geçen yirmi beş yıla rağmen hatırlayanlar çıkardı belki. Doğrusu, ismen hatırlasalar bile görünce kendisini tanımaları kolay olmayacak diye düşünüyordu. Yaşlanmış, saçları dökülmüş,

avurtları çökmüş, yüzüne yılların çizgisi oturmuştu. O zamanlar şimdiki gibi top sakalı da yoktu. Yirmi yedi yaşında tiril tiril genç bir savcıydı Karayazılıların gördüğü. En çok da Hasan Sürgücü'nün kendisini görünce tanıyıp tanımayacağını merak ediyordu. O da tanımaz diye kestirip attı aklında, yıllar geçmiş üstünden, tanıtacaktı ama kendini, tek tek anlatacaktı her şeyi, başka türlü bu yükten kurtulamayacaktı.

Hükümet konağının yanından geçerken arabayı iyice yavaşlattı. Bina aynı binaydı. Çatısı ve boyası yenilenmişti sadece. Geniş avlusu, içindeki süs havuzu, Atatürk büstü, büstün altındaki "Ne Mutlu Türküm Diyene" yazısı; her şey dün gibi aynıydı. Karla kaplı avluya uzun uzun baktı cipin içinden. Bir zamanlar devlet, millet adına bu binada neler yapıldığını, bilfiil kendisinin nelerle uğraştığını düşündü. Dikkatle baktığında yan taraftaki sağlık ocağının yerine daha hallice bir hastane yapıldığını fark etti. Bitişikteki İlçe Jandarma Komutanlığı olduğu gibi duruyordu, binanın girişindeki "Her Türk Asker Doğar" yazısı da.

Hükümet konağını geçince, cipi kenara yanaştırıp park etti. Uzanıp arka koltuktan kalın, su geçirmez, kapüşonunun etrafı tüylü kabanını alıp arabadan indi. Köye nasıl gideceğinden emin olamamıştı. Her teferruatı hatırlayıp o yolu unutmak, hafızasının bir oyunuydu belki de. Kabanını giyip hükümet konağının önündeki polis nöbet kulübesine kadar yürüdü. "Yollar değişmiştir," diye söze girip polise Yüksekkaya Köyü'ne nasıl gidebileceğini sordu. Polis, köyün tam yerini bilmese de bu havada yola çıkmayı doğru bulmuyordu. Salim Bey avukat olduğunu ve bir dava için mutlaka gitmesi gerektiğini anlattı. Polis ısrar edecek değildi, telsizle merkezden köyün yolunu öğrenip Salim Bey'e tarif etti. İlçe merkezinden elli beş kilometre uzaktaydı köy. Normalde bir saatte gidilecek bir yol olabilirdi ama yol stabilize dağ yoluydu, üstelik karla kaplıydı. Arabaya zincir

takması ve bu şekilde üç dört saat azami dikkatle gitmesi gerekiyordu. Salim Bey bir an bile tereddüt etmedi. Ne ilçede konaklamak, ne yemek yemek ne de kimseyle yüz yüze gelmek istiyordu. Bagajdaki teker zincirlerini çıkarıp yol hazırlığına başladı. Bugün mutlaka bu işi bitirmeliydi. Hasan Sürgücü'yü görmeli, her şeyi anlatmalı ve bu ıstırabını hafifletmeliydi. İlçe merkezi yavaş yavaş geride kalırken kendini daha rahat ve huzurlu hissetmeye başlamıştı. Bunca yıl sonra, yüzleşmeye gidiyordu.

Zincir takılı dört çeker cipin tekerleri dağ yolunda yarıya kadar kara batmış vaziyette, zorlukla ve ağır ağır dönüyor, kimi zaman kayıyordu. Salim Bey dipsiz uçurumlara yuvarlanmamak için her defasında daha sıkı sarılıyordu direksiyona. İlerledikçe yamaçlardaki sık ormanlığın yerini çalılar ve küçük ağaçlar alır olmuştu. Karın tamamen örttüğü ağaçlar sarp araziye küçük beyaz tümsekler gibi serpilmişti sanki. Yol üstündeki üç köyü birer birer geçmiş, Yüksekkaya Köyü'ne doğru ilerliyordu. Üç saattir yoldaydı ve önünde katetmesi gereken en az bir saatlik yol daha vardı. Üstelik yükseklere çıktıkça kar yağışı hızlanmış, kar kalınlığı da artmıştı. Rüzgârın savurduğu kar taneleri daha yüksekteki tipinin habercisiydi. Görüş mesafesi giderek azalıyordu. Bir müddet sonra sola, daha yukarılara doğru sapan bir yolun başında durdu. Arabadan inip karlara bata çıka yürüyerek karla örtülmüş tabelayı kabanının koluyla temizledi. Kurşun delikleriyle kaplı paslı tabelada "Yüksekkaya 8 KM" yazısı güçlükle okunuyordu. Geri dönüp arabaya bindi, kıvrılarak uzayan köy yoluna saptı. Yarım saat sonra köyün silueti göründüğünde hava kararmaya başlamıştı. Kara gömülmüş köy evlerini tam olarak seçemese de pencerelerinden cılız sarı ışığın yansıdığı birkaç evin de gösterdiği gibi, küçük bir köydü burası. Tırmanması gereken dik bir yokuş kalmıştı önünde. Gazı kökleyip yokuşun ta başından kaptı-

rarak bir defada tırmanmak istiyordu. Çok değil birkaç metre gidemeden tekerlekler patinaj yapmaya, araba uçuruma doğru kaymaya başladı. Salim Bey yaptığı birkaç denemeden sonuç alamayınca zorlamadı. Varmıştı işte köye. Küçük valizini alıp arabayı kilitledi, yokuşu yaya olarak tırmanmaya başladı. Birkaç adımda nefes nefese kalmıştı. Kar görüşünü iyiden iyiye kısıtlıyor, tipiye çeviren rüzgâr dik yokuşu tırmanmasını güçleştiriyordu. Uzaktan, köyün içinden köpek havlamaları duyuluyor, vadide yankılanan insan seslerinin giderek kendisine doğru yaklaştığını fark edebiliyordu. Dura dinlene yokuşun ortalarına vardığında karşıdan kendisine doğru gelen birini gördü. Yürümekten vazgeçip beklemeye başladı. Rüzgârın uğultusu ve yankıdan dolayı, giderek artan köpek seslerinin tam olarak ne taraftan geldiğini kestiremiyordu. Beklerken, yolun sağındaki ağaçların arasından bir başka karaltı daha çıktı. Gelenler iki kişiydi, yanlarında iki çoban köpeği, ellerinde av tüfekleri vardı. Başlarına sarılı kefiyenin altından meraklı gözlerle bakan, on sekizinde var yok iki gençti bunlar. Hayalet görmüş gibi bir halleri vardı. Ya da Salim Bey'e öyle gelmişti, kapüşonunu başından çıkardı. Gençler karşılarında kır saçlı, top sakallı, yaşlıca bir şehirliyi görünce iyice şaşırdılar. Kendi aralarında Kürtçe bir şeyler konuştular, köpekleri sakinleştirdiler ve yarım yamalak bir Türkçeyle "Hayırdır Beg'im, yolu mu kaybettiniz?" dediler. Salim Bey, "Hayır hayır, Yüksekkaya'ya gidiyorum," diye yanıtladı. Gençler iyice şaşırdılar, bu karda kışta tanımadıkları yaşlı bir şehirli adamın Yüksekkaya'ya geliyor olmasına anlam veremedilerse de başka bir şey sormadılar. Her biri bir koluna girerek Salim Bey'in yürümesine yardım edip köye kadar çıkardılar. Yolda Salim Bey, Hasan Sürgücü'nün evini sordu. Gençler birbirine bakıp suskun kaldılar. Köyün içine girdiklerinde yirmi beş otuz kadar evin hepsinin ışıkları yanıyordu. Pencerelere kadar karla kaplı evlerin

toprak damlarında da bir metreden fazla kar vardı. Bazı pencerelerden kendilerine bakan insanları seçebiliyordu Salim Bey. Yaşlıca bir adam evlerden birinden çıkıp karlara bata çıka onlara doğru geldi. Salim Bey'in elini sıkarak, "Hoş gelmişsiniz Beg'im, ben Muhtar Giyasettin'im. Köyümüze şeref vermişsiniz, buyrun misafirimiz olun," dedi. Evden telaşla çıktığı belli olan muhtar, bir eliyle kendi evinin kapısını gösterirken diğer eliyle de omuzuna attığı siyah uzun paltosunu düşmesin diye önden bitiştirmiş tutuyordu. Kırlaşmış kısa sakalı, zayıf ve kırış kırış yüzü, çukura inmiş kara gözleriyle merak içinde bakıyordu Salim Bey'e. Salim Bey muhtara teşekkür ederek Hasan Sürgücü'nün evine gitmek istediğini söyledi. Muhtar da çocuklar gibi üstelemedi, önlerine düştü ve köyün son evinin önüne kadar birlikte yürüdüler. Muhtar kapıyı yumruklayıp Kürtçe seslendi evdekilere. Kapıyı açan uzun beyaz sakallı, yaşlı adamı yıllar öncesinden hemen tanıdı Salim Bey; Hasan Sürgücü'ydü bu.

Muhtarla Hasan Sürgücü kendi aralarında kısaca konuştular. Hasan Amca hemen dışarı çıkıp Salim Bey'in elini sıktı iki eliyle. Salim Bey'in gözlerinin içine içine bakıp güler yüzle "Hoş gelmişsin Beg'im, buyur içeri, dışarıda kalma," dedi. Salim Bey, Hasan'ın yüzünde bir ifade aradı, kendisini tanıdığına, hatırladığına dair bir ifade. Zerresi yoktu, yaşlı adam, uzaktan gelmiş yakın bir akrabasını görmüş gibi sıcak, içten karşılıyordu onu. Salim Bey muhtara ve iki gence teşekkür edip Hasan'ın peşi sıra evden içeri girdi. Hasan Amca kapıyı kapadıktan sonra evin içine doğru Kürtçe seslendi. Sesindeki telaştan evin hanımına misafire dair talimatlar verdiğini tahmin etti. Salim Bey kabanını ve ayakkabısını çıkarıp köy odasından içeri girdiğinde, iç taraftan çıkan tülbentli yaşlı kadın ona Kürtçe bir şeyler söyledi. Çiçekli, kalın basma kumaştan lacivert elbisesi, ayağında el örmesi yün çorapları, başında beyaz tülbendiyle ellerini göğsünde birleştirmiş yaşlı ka-

dın büyük bir saygıyla Salim Bey'e gülümsüyordu. Salim Bey karşılık verdi, bu sıcak gülümsemeye rağmen kadının gözlerindeki hüznü ve yüzüne sirayet etmiş kederi görebiliyordu. Hasan Amca kadının söylediklerini Türkçeye çevirdi; "'Hoş gelmişsiniz,' diyor Beg'im, Türkçe pek bilmez kendisi." Salim Bey, yol yorgunluğundan mı, günlerdir çektiği eziyetten mi bilemeden elli iki yıldır yaşadığı, vatandaşı olduğu ülkesinde tek kelime bile Kürtçe bilmiyor olmanın ezikliğini ilk defa o köy evinde hissetti. Başını sallayıp gülerek bir şeyler geveledi ağzında. Kendine bile duyuramamıştı dediklerini.

Hasan Amca misafirini salonun ihtimamla istiflenmiş bir köşesine buyur etti. Muhtemelen biraz önce üstünde namaz kıldığı seccadeyi, doksan dokuzluk tespihini ve yeşil namaz külahını hızlıca toplayıp duvardaki tahta rafın üstüne koydu. Kahverengi şalvarı, örme yün çorapları, yeleği ve son düğmesine kadar iliklenmiş kalın kumaştan kareli mavi gömleğiyle telaşla koşturan bu yaşlı adam, Salim Bey'in hayal ettiğinden çok farklı görünüyordu. Uzun beyaz sakalı yer yer sarıyla gri arasında bir renge çalarken, kısa kesilmiş saçları tamamen beyazlamıştı. Esmer teni, saç ve sakalının akını belirginleştiriyordu. Kurumuş, nasırlı ellerinin damarları, derisinin üstünde gibiydi. Kırlaşmış kalın kaşları, iri siyah gözleri ve uzun yüzüyle ağırbaşlı bir bilge gibi duruyordu Hasan Amca. Orta boyluydu, buna rağmen heybetli bir görünüşü vardı. Yaşlı kadın sönmeye yüz tutmuş sobaya odun atıp ateşi canlandırmaya çalışırken, Hasan Amca da misafirinin sırtına yastık yerleştirmeye, döşeği denkleştirip rahat etmesini sağlamaya çalışıyordu. Karı koca kendisine tek kelime dahi soru sormamıştı, bütün telaşları karlı bir kış günü, karanlıkla birlikte gelen, hiç tanımadıkları bir misafiri ağırlamaktan fazlası değildi.

Hasan Amca, "Sana hemen sofra kuracağız," diyerek yaşlı kadınla birlikte içeri girdi. Onlar mutfağa gidince Salim Bey

etrafını daha bir dikkatle incelemeye başladı. Oda üç tarafında yere serili minderlerle tam bir köy odasıydı. Minderlerin üstündeki rengârenk kilimler, cacımlar yerdeki halılarla birlikte tam bir renk cümbüşü oluşturuyordu. Yan duvarda işlemeli beyaz kılıfının içinde bir Kuran-ı Kerim asılıydı. Karşı duvarda da bir av tüfeği, tüfeğin yanında fişeklikler vardı. Sırtını yasladığı duvara aslı olan çerçevedeki fotoğrafı sonradan gördü. Ayağa kalktı, yakın gözlüğünü çıkardı, fotoğraftaki yüze, insanın içine işleyen çakmak çakmak gözlere bakmaya başladı. Hayır, Salim Bey ona bakmıyordu. Çakmak çakmak gözleriyle fotoğraftaki genç adam, Devran Sürgücü yıllar yıllar öncesinden kendisine bakıyordu. Yirmi beş yıldır kaçmaya çalıştığı bu gözler Salim Bey'i adeta esir almış, olduğu yere mıhlamıştı. Ne hareket edebiliyor ne de gözlerini fotoğraftan alabiliyordu. Sonradan renklendirildiği anlaşılan ve vesikalıktan büyütülmüş fotoğraftaki genç adam Salim Bey'in yirmi beş yıldır üstünü örttüğü kâbusuydu. Bunun için gelmişti; yüzleşmeye, hesap vermeye... Salim Bey, yılların muktedir savcısı, acar avukatı şimdi Devran'ın fotoğrafının karşısında sanık gibi dikiliyor, kıpırdayamıyordu.

Sofra serildiğinde güçlükle kendini toparlayıp yerine oturdu Salim Bey. Odanın köşesinde kurulu, kahverengi emaye kaplı soba gürül gürül yanıyor, alevler üstündeki küçük delikten dışarı çıkmaya çalışıyordu. Salim Bey sıcaklığın yaydığı rehavetle açlığını hissetti. Hasan Amca biteviye mutfağa gidip geliyor, tabaklarla bal, tereyağı, çökelek, peynir, zeytin, elde ne varsa sofraya diziyordu. Yaşlı kadın elinde bakır bir tavayla gelip sobanın kıyısında durdu. Yaşından beklenmedik bir çabuklukla pişirdiği tereyağlı kavurmanın nefis kokusu çok geçmeden odayı doldurdu. Birkaç tane de yumurta kırdı kavurmanın üstüne. Hasan Amca bir bohçadan lavaş ekmekleri çıkarırken, kadın da sıcak tavayı sofraya, ni-

halenin üstüne koydu. Salim Bey bütün bu olanları sessizce, büyük bir dikkat ve derin bir mahcubiyetle izlemişti. Onun defalarca kafasında evirip çevirdiği, nerede ne diyeceğini, ne duyacağını hayal ettiği, beklediği tablo bu değildi. İçeri girecek, Hasan Sürgücü'yü karşısına alıp bir çırpıda olanı biteni anlatacak ve gerisini adama bırakacaktı. Adam kendisiyle kavilleşirse gece Erzurum'a dönecekti. Olmazsa bekleyecek, kaderine razı olacaktı. Her şeyi göze almış, öyle gelmişti bu eve. Gel gör ki evden içeri girdiğinden beri hiçbir şey planladığı, kafasında kurduğu gibi gitmiyordu. Ne onlar bir şey sormuş ne de kendisi bir şey anlatmaya cesaret edebilmişti. Devran'ın fotoğrafından yayılan keder ve acı dışında kendisini rahatsız edecek hiçbir şey olmamıştı. Tam tersine, doğup büyüdüğü eve, yıllardır görmediği anne babasının yanına dönmüşçesine rahat, huzurlu hissediyordu kendini. Giderek şunun ayırdına vardı: Tuhaf bir biçimde, yıllardır olmasını dilediği huzur, karlı bir kış gecesinde, bir dağ köyünde, küçük bir odada karşısına çıkmıştı. Bunu bozmak, bu havayı dağıtmak istemiyordu. Mümkünse sonsuza kadar sürsün istiyordu bu an. Sanki affedilmiş, günahlarından arınmış gibiydi. Sanki ev sahipleri onu her şeye rağmen bağırlarına basmıştı; oysa biliyordu, ne onu tanımışlar ne de niye geldiğini anlamışlardı.

Yemeğini yedikten sonra köşesine çekildi Salim Bey. Hasan Amca sofra toplandıktan sonra gelip karşısına oturdu, başı önde duran Salim Bey'e öylece baktı. Salim Bey'in mecali yoktu, eli kolu düşüyordu, bir türlü bakamadı Hasan Amca'ya. "Sigara içer misin Beg'im, tütün getirem mi?" diye sordu Hasan. "İçmiyorum, sağ olasın," diye fısıldadı Salim Bey. Sustular bir müddet karşılıklı. Salim Bey yüzüne bakmadan, bakamadan sordu Hasan'a: "Niye geldiğimi, kim olduğumu sormayacak mısın?" Yaşlı adam, "Bizde misafire niye geldiği, ne zaman gideceği sorulmaz Beg'im. Kim olur-

sa olsun evimizin eşiğinden içeri giren herkesin başımızın üzerinde yeri vardır," diye cevapladı. Sesindeki sakinlik, içtenlik, duruluk iyice ezdi Salim Bey'i. Oturduğu yerde biraz daha küçüldü kaldı. Konuşmak, anlatmak için zorladı kendini, kıvrandı durdu. Hasan Amca bir sorsa, bir sorgulasa, bir tek ters şey söylese ağlaya ağlaya anlatacaktı belki. Oysa ne soruyor ne sorguluyordu. Konuşamadı Salim Bey, tutuldu kaldı.

Hasan Amca küçük bedenine yüklediği yün bir döşekle geldi az sonra. "Yorgunsundur Beg'im," deyip hızla yer yatağını hazırladı, dışarı çıkarken "Allah rahatlık versin," dedi. "Sana da," diyebildi güçlükle Salim Bey. O gece ağzından çıkan bir iki cümleden birini daha söylemişti.

O gece sıcak yün yorganın altında deliksiz, huzurlu bir uyku çekti Salim Bey. Sabah sobaya odun atan Hasan Amca'nın gürültüsüne uyandı. Gün yeni doğmuş, karın ışıltısı köy odasının küçük penceresinden içeriyi aydınlatır olmuştu. Salim Bey elini yüzünü yıkayıp döndüğünde yatağının toplandığını, kahvaltı için yere sofra serildiğini gördü. Çaydanlıktan yayılan kaynamaya yüz tutmuş suyun fokurtusu odayı doldurmuştu. Yaşlı karı koca kahvaltıyı hazırlarken Salim Bey, Devran'la göz göze gelmemeye çalışarak küçük pencerenin önünde durup dışarıyı izlemeye başladı. Köy, bütünüyle kara gömülmüştü. Bacalardan çıkan ince dumanlar ve hareket eden köylüler olmasa dışarıda hiçbir şey fark edilmeyecekti. Etrafındaki yüksek, sarp dağların tamamı bembeyaz olmuş, ağaçlar karların ağırlığıyla eğilmişti. Sonsuza kadar burada böylece dikilip manzarayı izleyebilirdi Salim Bey.

Üçü birlikte oturup sessizce kahvaltılarını yaptılar. Hasan Amca çay doldurmak için birkaç defa kalktı, her seferinde Salim Bey de yeltendi kalkıp çay doldurmaya ama izin vermedi yaşlı adam. Kahvaltıdan sonra, "Ben artık gideyim, ba-

na müsaade," dedi Salim Bey. Belki sorarlar diye ısrarla baktı ev sahiplerinin gözlerine. Sormadılar, sorar gibi bile bakmadılar. "Müsaade senin ama bu havada gidilmez Beg'im, yollar düzelene kadar misafirimiz ol, ev bizim değil senindir," dedi Hasan Amca. "Yok," dedi Salim Bey, "benim mutlaka gitmem lazım." Madem anlatamayacaktı, madem konuşamayacaktı, bu insanlara rahatsızlık vermenin de âlemi yok diye düşündü.

Kalktı; kabanını, ayakkabılarını giydi, valizini aldı, kadına teşekkür etti. Kadın gülerek Kürtçe bir şeyler söyledi. Anlamasa da iyi şeyler söylediğini biliyordu. Göz ucuyla Devran'a baktı, kaçarcasına, hızlıca... Dışarı çıktığında Hasan Amca, Kürtçe sesleniyordu köye doğru. Bir iki dakika geçti geçmedi, dün akşam kendisini köye getiren iki genç karlara bata çıka yanlarına geldi. Selamlaştılar. Tam vedalaşacakları sırada Hasan Amca eve girip elinde ağzı fermuarlı bir evrak çantasıyla tekrar dışarı çıktı. Çantayı gençlerden birine verip Kürtçe bir şeyler söyledi. Sonra da Türkçe konuşarak aynı gençlerden Salim Bey'i arabaya kadar götürmelerini, sağ salim yola çıkarmalarını istedi. Hasan Amca misafirinin elini iki eliyle sıktı, "Allah yolunu açık etsin Beg'im," dedi. Salim Bey, boynu bükük, sessizce teşekkür etti Hasan Amca'ya. Gençlerle birlikte karların içinden güçlükle yürüyerek köyün içinden geçip gittiler. Yol üzerinde muhtar da evinin önüne çıkıp yolculadı Salim Bey'i. Kimse bir şey sormadı, başkaca bir şey konuşmadı onunla.

Gençlerle birlikte cipe vardıklarında nefes nefese kalmıştı, onlara teşekkür edip valizi aldı ellerinden, ön koltuğa attı. Vedalaşıp direksiyona geçti, cipi çalıştırdı. Çalışmayacak diye korkmuştu. Köyden uzaklaşmak istiyordu artık. Bir iki manevradan sonra cipin burnunu geldiği yöne doğru çevirdi. Gitmeye hazırdı artık, gençlerden biri Hasan Amca'nın kendisine verdiği evrak çantasını pencereden uzatıp, "Bunu

Hasan Amca sana vermemizi istedi, yolda bakacaksın, her şey bunun içindedir," dedi.

Salim Bey elleri titreyerek aldı ince evrak çantasını, sanki ateş tutuyormuş gibi irkildi bir an. Sonra da önemsiz bir şeymiş gibi vakur bir edayla çantayı yan koltukta duran valizin kenarına sıkıştırıp gaza bastı.

Kar yağışı durmuş, hava yumuşamıştı. Yokuş aşağı inmek hem daha rahattı hem de görüş artık çok daha netti. Salim Bey birkaç kilometre gittikten sonra sağa çekip arabayı durdurdu. Yandaki çantaya baktı uzun süre. Çantayı açmadan pencereden fırlatıp gidebilirdi ama yapamayacağını biliyordu. Uzandı aldı çantayı, yavaşça açtı fermuarı. İçinde bir tomar kâğıt vardı. Ürpererek hepsini dışarı çıkardı, dizinin üstüne yığdı. Sararmış, yıpranmış kâğıtların çoğu daktiloyla yazılmış dilekçeler ve mahkeme kararlarıydı. Ne olduğunu anlaması fazla uzun sürmedi Salim Bey'in. Vücudu titriyordu ama bunun soğuktan olmadığını biliyordu. Okuduğu her kâğıt onu biraz daha nefessiz bıraktı.

Biliyordu, her şeyi biliyordu Hasan Sürgücü. Dün gece ilk gördüğü andan itibaren tanımıştı onu, bundan şüphesi yoktu artık. Derin bir utançla, kederle okudu evrakları.

Hasan Sürgücü işkencede öldürülen oğlu Devran'ın hakkını tam yirmi beş yıl aramıştı. Onlarca şikâyet dilekçesi, onlarca takipsizlik kararı. Gazetede bu konuya dair çıkmış haberlerin sararmış kupürleri. En altta da Devran'ın siyah beyaz fotoğrafı. Salim Bey dağ yolunun ortasında, karların içindeki cipte kendini bir ceset gibi hissediyordu. Yapıp ettikleri, bütün bu alçaklık önünde duruyordu işte. Şikâyet edilenler arasında kendisi de vardı, savcı Salim Kurtoğlu. Onlarca şikâyet dilekçesi vermişti Hasan Sürgücü, hepsinde kendisinin, jandarma komutanının, doktorun, kaymakamın adı vardı. Her şeyi anlatmıştı dilekçelerde Hasan Amca. Biliyordu, yıllardır her şeyi biliyordu. Tek bir dilekçesi bile iş-

leme konulmamıştı. Dönemin savcısı olarak kendisine tek bir soru dahi sorulmamıştı. Ne soruşturma açılmış ne araştırma yapılmıştı. Öylece sümen altı edilmişti. Hasan Sürgücü, Hasan Amca vazgeçmemiş, her yıl yenilemişti şikâyet dilekçesini. Hepsinde de, "soruşturmaya yer olmadığı" kararı verilmişti.

Devran dizlerinin üstündeki fotoğraftan Salim Bey'e dik dik bakıyordu. Yirmi beş yıl önce örgüt üyesi diye yakalayıp Karayazı'ya, ilçe jandarma merkezine getirmişlerdi Devran'ı. Sağ bacağında kurşun yarası vardı. Doktor sadece kanamayı durdurmuştu. İlçenin genç savcısı Salim Bey de tutanak ve gözaltı işlemleri için jandarma merkezine çağrılmıştı. Devran'ı nezarette yaralı halde sorgulanırken görmüştü. Gözlerinde ne korku vardı ne de merhamet isteği. Yaralı olmasına rağmen ağır işkenceler yapılmıştı; konuşmuyordu, anlatmıyordu bir türlü. "Ben çobanım, hayvanlarımı otlatırken beni bacağımdan vurdular"dan başka bir şey demiyordu. Üç gün sürdü Devran'ın sorgusu. İşkence tezgâhında can verdiğinde gözleri çakmak çakmak açıktı. İşkenceli sorgunun bazı bölümlerine Salim Bey de tanıklık etmişti. Devran ölünce, "Çatışmada yaralı ele geçirilen terörist tüm müdahalelere rağmen kurtarılamadı," diye tutulan tutanağa da, sahte otopsi raporuna da savcı sıfatıyla imzayı o atmıştı. O günlerde vatan ve millet adına bunları yapmak meşru ve doğru geliyordu herkese.

Bir müddet sonra başsavcılığa, oradan da üst yargı savcılığına atandı Salim Bey. Devletine özde bağlılığının mükâfatını hayatı boyunca almaya devam etti. Emekliliğiyle birlikte avukatlığa başlayınca da kamu ihale davalarının aranan ismi olarak büyük paralar kazanmaya başlamıştı. İstanbul'da lüks bir yaşamın içinde olsa da kimi zaman aklına gelen Karayazı günleri ve Devran Sürgücü olayı canını sıkıyor, içini sızlatıyordu. Yine de yıllar içinde meşgaleyle unutmayı başarmıştı.

Ta ki oğlu Kerem'in öldüğünü sandığı güne kadar... O gün evlat acısını yüreğinin en derininde hissetmiş ve Devran'ın babasının yaşayıp yaşamadığını araştırmıştı hemen. Hasan Sürgücü'nün izini bulunca da yerinde duramamıştı.

Devran'dan kaçış buraya kadardı. Salim Bey cipi hareket ettirdiğinde tam olarak ne yapacağını biliyordu, gaza bastı ama direksiyonu tutmadı. Hayatının direksiyonunun artık kendi elinde olmadığının farkındaydı. Göğsünün sıkıştığını hissetti, arabanın içindeki oksijen birdenbire tükenmişti sanki. Nefes almaya çalışıyor ama içine çektiği havayı ciğerlerine dolduramıyordu. Bütün renkler kayboldu bir anda, her şey, her taraf bembeyazdı. Derin bir korku kapladı içini. Son bir gayretle ayağını gaz pedalından çekmek istedi ama iki ayağı da kaskatı kesilmişti, onları hareket ettiremedi. Kucağındaki fotoğrafa kaydı gözleri son olarak. Cip hızla uçurumdan aşağı düşerken o hâlâ Devran'ın gözlerine bakıyordu, Devran da onunkine.

Ardiye

Kışları hep soğuk olurdu bizim kasaba. Ama hiçbir kışın o yıl kadar sert geçtiğini hatırlamıyorum. Yaşadıklarımın etkisiyle olabilir, en sert kış olarak kalmış aklımda. Çok değil, on beş yaşımdaydım daha. Okuldan sonra dayımın odun ardiyesinde çalışırdım. Üç odun dükkânı vardı bizim kasabada, üçü de yan yana sıralanmıştı. Kadir Dayımınki ortadaydı, bir tarafında Hüsnü'nün, diğer tarafında Şerafettin'in odun ardiyesi vardı. Sabahları köylüler odunları getirip ardiyeye yığardı. Kantarda tarttıktan sonra oduncular baltayla doğrardı kütükleri. Benim işimse talaşları süpürüp çuvallara doldurmak, kahveden çay söylemek, getir götüre bakmak, dayım kahvede oyun oynarken ardiyeyi beklemek falandı. Ardiyenin ön tarafı bahçe gibi açıktı, diğer yarısının da sadece üstü sacla kapatılmıştı. Odunlar sacla kaplı kısma yığılırdı. Yazıhane olmadığı için biz çalışanlar bu saclı kısımda, bir mangalın etrafındaki kürsülerde oturup ısınmaya çalışırdık. Gerçi dayım ardiyede olduğu vakitler benim oturmama hiç fırsat vermezdi. Yoktan iş yaratırdı sırf beni çalıştırmak için. Otuz yaşında falandı. Evliydi ama altı yıldır

çocukları olmamıştı. Önemli meseleydi. Annem teyzemlerle konuştuğunda dayımın ikinci bir evlilik yapması gerektiğinden söz ederdi.

Kışın henüz başında bir metreye yakın kar yağmıştı. Geceleri ayaz yüzünden yerdeki kar donuyor, sonra onun da üstüne kar yağıyor ve katman katman buz tabakası oluşuyordu. Borular donduğu için sular akmıyor, hatlardaki arızalar nedeniyle günlerce elektrik kesiliyordu. Soğuk insanın içine, iliklerine kadar işliyordu.

Enikonu yoksul bir kasabaydı bizimkisi. Birkaç aile dışında neredeyse herkes fakirlikten kırılırdı. Durumu iyi olan birkaç esnaf ve tüccar da çok zengin sayılmazdı. Tek farkları odunlarını kış gelmeden tonla almaları, kışa hazırlıklı girmeleriydi. Geri kalanlar ya kasabanın etrafındaki korulardan çalı çırpı toplar ya da odun ardiyelerinden günlük, haftalık yetecek kadar odun satın alırlardı.

Bizim evimiz kasabanın kenar mahallesinde büyükçe bir bahçeli evdi. Dedemin eviydi demek daha doğru. Dedem ve nenemle birlikte iki bekâr teyzem, biz ve Kadir Dayımla hanımı orada yaşardık. Herkese yetecek kadar oda olduğundan bir aradaydık. Odunculuk aslında dedemin mesleğiydi. Yaşlanınca dayım devraldı ardiyeyi. Benim babam yazları şehre inşaatlarda çalışmaya giderdi. Kışın inşaat işi olmadığından o da tıpkı kasabanın diğer erkekleri gibi kahvede oyun oynayarak geçirirdi zamanını. İki kardeştik, benden üç yaş küçük Kudret vardı. Kasabanın tek ortaokulunda son sınıfta okuyordum o sene.

Öyle bir kış oluyordu ki kar nedeniyle okullar sürekli tatil ediliyordu. İki haftadır okullar kapalıydı, ne zaman açılacağı da belli değildi. Kasabanın bütün sokakları gibi, tek anacaddesi de kar yüzünden kapalıydı. İnsanlar karlara bata çıka güçlükle yürüyebiliyordu. Belediyenin külüstür greyderi anacaddeyi açık tutmak için uğraşıyor ama kar yağışı ara-

lıksız devam ettiğinden o da pek işe yaramıyordu. Okulların kapalı olmasının nedeni yollar değildi, yakacak bir şey kalmamıştı, soğuktan ders yapılamıyordu. Bu nedenle ben de gün boyu ardiyede çalışıyordum.

Bir gün akşama doğru, hava kararmak üzereyken Perihan'la annesi ardiyeye geldi. Ortaokula başladığımda Perihan'la aynı sınıftaydık, sonradan okulu bırakmıştı. Babası öldüğünden bırakmak zorunda kalmıştı. Onun da babası inşaat işçisiydi, duyduğumuza göre, nasıl olduysa, inşaattan düşmüştü. Önce haberi geldi, sonra şehirden cenazesini getirdiler. Yaz sonuydu. Çok fakirdiler zaten, iyice perişan oldular. Annesi sonraki yaz bağ bahçe işlerinde çalıştı ama kış gelince hepten çaresiz kaldılar. Komşuların getirdiği yemeklerle, esnafın ufak tefek yardımıyla ayakta kalmaya çalıştılar. Evleri ardiyenin hemen arkasında iki göz bir yerdi. Annesi Esma Abla çok gururlu bir kadındı. Perihan'ın iki yaşında bir de kardeşi vardı. Esma Abla iki çocuğuna bakmak için elinden geleni yapıyordu ama bu küçük yoksul kasabada işsiz güçsüz, iki yetimle ayakta kalmak kolay değildi.

Çok güzeldi Perihan, kocaman kahverengi gözleri, uzun örgülü saçları vardı. İncecikti, uzun boyluydu. Babasından sonra yokluktan, kederden daha da zayıflamıştı ama çok güzeldi yine de. Okuldayken de birbirimize bakardık uzaktan. Çekine çekine, utana utana bakışırdık. Ürkektik, hemen kaçırırdık gözlerimizi.

O akşam ardiyeye geldiklerinde yine öyle buluştu bakışlarımız bir defa. Esma Abla'nın üzerinde başından beline kadar uzanan kalın bir şal vardı. Küçük oğlunu da kucağında tutarak şala sarmıştı. Kar yağıyordu, şal karla kaplanmış, beyaza dönmüştü neredeyse. Perihan'ın da üstünde eski bir kaban vardı. Kol ağızları yıpranmış, kirden yağlanmıştı. Ellerini, kabanın kolundan içeri çekmişti, arada bir ağzına götürüp nefesiyle ısıtmaya çalışıyordu. Onun da örgülü saçları,

zayıf omuzları ıslanmış, karla kaplanmıştı. İkisinin de ayağında eskimiş yazlık ayakkabılar vardı. Kalın yün çorapları kardan ıslanmıştı. Ardiyenin çatı direğine asılı gaz lambasının soluk sarı ışığının altında duruyorlardı öylece.

Biraz odun istedi dayımdan Esma Abla. Geçen kış da azıcık veresiye odun almışlardı. Biraz bizden, biraz da Şerafettin'in ardiyesinden. Yazın çalışmış ama parayı denkleştiremeyince borcunu ödeyememişti. Bu kış da birkaç çeki odun veresiye vermişti dayım ama bundan sonrasına olmaz demişti. "Gitsin Hüsnü'den alsın," diyordu dayım. Hüsnü, Esma Abla'nın kocası öldükten sonra ona musallat olmuş, evlenmek için zorlamıştı kadını. Hüsnü, dayımın yaşlarındaydı, bekârdı. Aslında evlenmek için değil, başka şeyler için Esma Abla'yı zorladığını herkes biliyordu. O yüzden Esma Abla, Hüsnü'den veresiye de olsa odun istemiyordu. Şerafettin de tıpkı dayım gibi odun vermeyi kesmişti. Bilemiyorum, ikisini de bu şekilde tembihleyen belki de Hüsnü'ydü; Esma Abla'yı gelip kendisinden odun istemeye zorlamaktı niyeti.

Dayım baştan geri çevirince fazla ısrar etmedi Esma Abla. Döndüler, karın içinde bata çıka yürüyüp gittiler. Perihan son bir defa daha dönüp baktı, göz göze geldik. Bir şeyler söylemek istedim ama diyemedim, başımı öne eğdim. Hava sahiden çok soğuktu. Belli ki gece yine ayaz olacaktı. Bu soğukta sobanın kenarında bile insan üşürdü, onlar ne yapacaktı?

Az sonra dayım, "Ben kahveye gidiyorum, sen de kapat eve git," diyerek çıkıp gitti. Üç ardiyenin ortak bir bekçisi vardı: Keçel Dayı. Biz ardiyeyi kapattıktan sonra gelir, sabaha kadar bekçilik yapardı. Dayım gittikten sonra, etrafı toparladım, hep yaptığım üzere gaz lambasını kapattım. Ardiyenin girişine kapı niyetine koyduğumuz uzun demir boruyu da kaldırıp yerine taktım.

Sonra bir şey oldu, aklıma düştü, eve giderken geri dön-

düm. Demir borunun üstünden atlayıp tekrar ardiyeye girdim. Kırılmış odunlardan birkaç tanesini alıp arka duvarın üstünden dışarı attım. Tekrar ardiyeden çıkıp bu defa arka tarafa geçtim. Odunları karın içinden tek tek çıkarıp silkeledim, kucağıma doldurup Perihanların kapısının önüne bıraktım. Kapıyı birkaç defa yumruklayıp hızla kaçtım.

Üç gece üst üste aynı şeyi yaptım. Dördüncü gece yine odunları arka tarafta kucağıma toplarken bir el kulağımdan tutup havaya kaldırdı beni. Odunları karın içine bırakıp güçlükle dönüp bakabildim, Keçel Dayı'ydı. Kulağım kopacak sandım. Kulağımdan çeke çeke beni ardiyenin önüne kadar getirdi. Dayımı kahveden çağırttı. Üç gündür odunların eksildiğini fark eden dayım, Keçel Dayı'ya kızmış, "Ya hırsızı bulacaksın ya da sorumlu sensin," demiş meğerse. Keçel Dayı da "hırsızı" yakalayınca dayıma haber vermişti. Dayım gelir gelmez hışımla sert bir tokat attı bana. Yüzüm zaten soğuktan buz tutmuştu, tokadın etkisiyle yere, karların içine yığıldım. Tokadın acısı başımı, burnumu, dudaklarımı zonklatmıştı. Dayım kulağımdan tutarak beni yerden kaldırıp bu defa öbür yanağıma daha sert bir tokat attı. Tekrar düştüm, bütün vücudum uyuşmuştu sanki. Dayım hiçbir şey söylemeden çekip gitti. Nasıl vurduysa, güçlükle ayakta durabiliyordum. Keçel Dayı halime acımış olacak ki karları silkelememe yardım etti. O halde ağır ağır yürüyerek eve gittim. Bütün yüzüm kızarmış, şişmişti. Hava çok soğuk olduğundan evde kimsenin dikkatini çekmedi bu durum. Hemen yatağa gidip, yorganın altına attım kendimi.

İki gün ardiyeye gitmedim. Hastayım dedim, halsizim dedim; yalan da değildi. Bütün vücudum, en çok da kalbim ağrıyordu. Bir türlü hazmedemiyordum dayımın tokatlarını. İşe gitmeyince dayım da gelsin diye ısrar etmemişti. Üçüncü gün biraz iyileşince annem. "Hadi Orhan'ım, dayıyla küslük mü olur?" diyerek kendince ikna edip zorla gönderdi beni.

Ardiyeye varınca dayımın yüzüne bile bakmadım. O da ne yüzüme baktı ne de iki çift laf etti benimle. Evvelden ne yapıyorsam onu yapayım, geçer gider diye işe koyuldum. Tahta küreği alıp bahçede biriken karları temizledim önce. Ara vermeden sacın altındaki kısımda yere dökülen talaşları süpürdüm. Erkenden, akşam olmadan çıkıp eve geldim. Dayım benimle konuşmuyordu, kendi bilirdi, yanlış bir şey yapmamıştım.

Sabah tekrar ardiyeye gittiğimde insanların telaşla ardiyenin arkasında toplaştıklarını gördüm. Arka taraftan ağlamalar, bağırtılar, feryatlar duyuluyordu. Ben de hemen koşmaya başladım. Perihanların evinin etrafına doluşmuştu kalabalık. İçerden yürek yakan ağıtlar, ağlama sesleri geliyordu. Yüreğim yerinden koptu sanki. Çevredekilerden birine sordum, "Esma'nın küçük oğlu dün gece donarak ölmüş," dedi. Başka da bir şey duymak istemedi kulaklarım. Koşmaya başladım, kasabanın dışına kadar geldim. Soluk soluğa kalmıştım. Soğuğa rağmen terden sırılsıklam olmuştum. Tepeliğin en üstüne kadar çıktım. Karların örtemediği büyükçe bir kayanın üstüne oturdum. Oradan karlar altında ezilen yoksul kasabamıza baktım, uzun uzun ağladım.

Öğleden sonra aşağı indim tekrar. Küçük çocuğun ikindide defnedileceği konuşuluyordu. Ardiyeye uğramadım, geçip gittim önünden. Mezarlık, kasabanın öbür ucundaydı. Birkaç kişi metrelerce karın içinde mezar kazmaya çalışıyordu. Aralarına katılıp onlara yardım ettim. Mezar hazır olunca çocuğun cenazesini bir örtüye sarılı halde imamın kucağında getirdiler. Hemen arkasında sessiz bir kalabalık vardı. Esma Abla'yla Perihan birbirlerine sarılmış güçlükle yürüyorlardı, ikisinin de gözleri ağlamaktan kan çanağına dönmüştü. Bitkin, perişan bir haldeydiler. Kasabanın hemen hepsi hem üzüntü hem utanç içindeydi. Gözlerim dayımı aradı, ne o ne de Şerafettin'le Hüsnü vardı. İyi ki de yoklardı.

Mezarın iki yanında kar ve topraktan ibaret küçük birer

öbek oluşmuştu. Ben bunlardan birinin üstünde çömelmiş minik mezara bakıyordum. Bir ara başımı çevirdiğimde Perihan'la göz göze geldik. Gönlümden değil vicdanımdan gelen bir ürpertiyle kaçırdım bakışlarımı hemen. Neden sonra Perihan'ın bana bakmaya devam ettiğini anladım. Kaçırmıyordu bakışlarını. Gözlerindeki derin keder, çaresizlik ve acı öyle içime işledi ki ağlamamak için zor tuttum kendimi. Perihan'ın bakışlarında dondum kaldım. Hiçbir şey diyemedim, hiçbir şey yapamadım. Oysa ne çok isterdim gidip ona sarılmayı, iki çift laf söylemeyi, teselli etmeyi, teselli bulmayı. O gün, orada sarılsaydım kimse koparamazdı herhalde beni ondan.

Küçük bedeni dualarla toprağa yatırdı imam. Mezara atılan her kürek toprakla birlikte Esma Abla'nın, Perihan'ın feryatları daha da arttı. Kadınlar erkeklerden biraz uzakta durmuş ağlaşıyorlardı. Ben de ağlamamak için ha bire kürekle toprak atıyor, oyalamaya çalışıyordum kendimi.

Akşam eve gitmedim. Yine o tepeye gidip soluk ışıklar içinde yarı ölü gibi inleyen kasabayı izledim uzun süre. Gece yarısına doğru ağır ağır yürüyerek ardiyenin arkasına, Perihanların evinin önüne geldim. İçerden mahallenin kadınlarının sesleriyle Esma Abla'nın iniltiye dönüşmüş ağıtları duyuluyordu.

Ardiyenin arka duvarından tırmanıp sessizce içeri atladım. Keçel Dayı, Hüsnü'nün ardiyesinin bahçe kısmında turluyordu. Üç ardiyenin de arasında sınırları belirleyen birer sıra briket vardı sadece. Bizim ardiyenin depo olarak kullandığımız köşesine kadar gittim. Ara sıra ıslak odunları mangalda tutuşturmak için kullandığımız bir benzin bidonumuz vardı. Dolu olmasını umarak onu aradım, buldum, yarıya kadar doluydu. Önce Şerafettin'in ardiyesinden başladım, alevler yükselince Keçel Dayı hemen oraya koştu. O koşunca bizimkine ve Hüsnü'nün ardiyesine geçtim.

Koşarak geri tepeye çıktığımda alevler göğe kadar yükselmişti. Üç ardiye de cayır cayır yanıyordu. Perihan hiç değilse bu gece üşümeyecekti.

Sultan Reşat'ın Torunu

Doksanların başı, ziraat fakültesini yeni bitirmişim, iş güç yok henüz. Günün çoğunu evde iş projeleri ve gelecek planlarıyla geçiriyorum. Dile kolay, her gün elli tane iş kuruyorum kafamda. Hemen para kazanmaya başlamam lazım diyorum. Acayip zengin olasım gelmiş, yerimde duramıyorum. Fakirlik içinde büyümüşüz, fakir fakir okuyup üniversiteyi de bitirmişiz. Ama her şeyin bir sonu olduğuna göre fakirliğin de bir sonu var değil mi? "Az kaldı," diyorum kendi kendime, "önce güzel bir iş bulup arkasından da kendi tezgâhımı kurdum mu..." Vay anam vay! Hayallerimin büyük kısmını paraları harcarkenki fasla ayırıyorum, para kazanmak kolay gibime geliyor. Asıl "para harcamayı bilmiyor olmak" gibi bir eksiklik içindeyim. Araba alıyorum, ev alıyorum, kızlar etrafımda fır dönüyor ama benim burnum havalarda, çok da pas vermiyorum. Zümrüt'le (ki kendisi lise aşkımdır ama beni it yerine bile koymamıştır sağ olsun) karşılaşıyoruz bir yerlerde, hayran hayran bakıyor bana ama it yerine bile koymuyorum onu. Hakikaten başka nerelere para harcanır bilmiyorum o sıralar, ucu bucağı yok sanıyorum,

ucu bucağı var halbuki hayallerimin. Laf uzamasın, her fakir gencin malum hayalleri. Anlat anlat bitmiyor.

O zamanlar ziraat mühendisliği ele ayağa düşmemiş, itibarlı. Sonradan öğretmenlik hakkı da verdiler bize. Bugün devlet kademelerinde görev alan birçok "değişik insan" ziraat mühendisleri tarafından yetiştirilmiştir, pek bilinmez bu mesela. Sonuçta adımız "mühendis", her türlü mühendislik işini yapabiliyoruz diye düşünmüş olmalılar. Babam da çok seviyordu "Oğlum mühendis," demeyi. Gerçi "İnşallah ne mühendisi diye sormazlar," diye de geçiriyordu içinden. Dışarda havasını atıp evde bana "çayır çimen mühendisi" demekten geri durmuyordu. Tam olarak şöyle diyordu aslında "*De here kurê kerê, hûn dibêjin qey* inşaat yuksek mihendisî ye, *endezyarê mêrgê,*" (De git eşşoğlu, sanırsın yüksek inşaat mühendisidir, çayır çimen mühendisi). Meslek aşkımın ta doğarken ölmesinde babamın katkısı büyüktür. Hoş onu mahcup etmek için ha bire proje üretmiyor değildim. Kredi çekeceğim, çiftlik kuracağım, zirai danışmanlık ofisi açacağım ve daha bir sürü tastamam plan...

Yine böyle zengin olmanın arifesinde olduğum bir günde kahveden eve geldim. Anam, "Oğlum eski bir arkadaşın aradı, düğünü mü ne varmış, seni davet etti," dedi. "Kimdi?" dedim. "Aha orada, telefonun önündeki kâğıda yazmışım," dedi. Anam ve yazmak? Ali Okulu dediğimiz okuma yazma kursuna gitti iki ay, o da on sene önce. Telefonlar akılsız o sıralar, zaten akıllı olsa bizim evde ne işi var? Duvara monte edilmiş mermer telefonluğun üstünde, telefonun yanında anamın aldığı not var. Tek bir harf bile okuyamıyorum ki tahmin yürüteyim. Dedim "Ana ismini söylemedi mi?" Dedi, "Söyledi ama unutmışam, aha işte yazdım oraya oğlum". "Okunmuyor ki," dedim, baktım işinde gücünde, "hele sen oku," deyip kâğıdı uzattım. Aldı baktı, baktı, "Ma oğlum benim okumam yoktur, bilmisen? Birez yazmam vardır," de-

di. Tekrar aldım kâğıdı, anamın o "birez" yazmasına daha dikkatli baktım, yok anlaşılmıyor. "Nereden aradı?" dedim, "Urfa'dan," dedi. "Neyse buna da şükür," diye yanıtladım.

Urfa'dan aradıysa İbrahim'dir mutlaka. Adana'da ziraati beraber okuduk. Ağa çocuğudur İbrahim, okul biter bitmez evleneceğini tahmin ediyorduk zaten. Telefon defterinden İbrahim'in ev numarasını buldum (o zamanlar telefon fihristleri vardı, hafızaları taş çatlasa 1 GB falandı). Aradım, anası çıktı, hakkat doğruymuş. "He yavrum, İbraamı everiyiğ, gelesen ha!" dedi, "Tamam ana," dedim. Yerini, tarihini öğrendim. Şimdi yalan olmasın, İbrahim'le aramız iyiydi; mert, cömert bir arkadaşımızdı, az hayrını görmedik. Düğününe gitmesem ayıp olurdu. "Hem anası da ayrıca davet etmiş oldu, gitmek farz oldu artık," dedim içimden.

Urfa'ya düğüne gideceğimi anama söyledim. "Git oğlum, davet etmişler, gitmesen ayıp olur," dedi.

Yatak odasından bir altın getirip avucuma bıraktı, "Mühendissin oğlum, bi şey takmasan ayıp olur," dedi. "Bu nedir?" dedim, "Çeyrektir," dedi. Benzetemedim. "E bu çok küçüktür," dedim. Sahiden de minicik bir şeydi, eski beş kuruşlara benziyordu. Hayatımda ilk defa elime altın alıyordum, ne bileyim, hiç işim olmazdı. "O yüzden adı çeyrektir oğlum, büyük olaydı adı Reşat[1] olurdu," dedi. Espri mi yapıyor diye yüzüne baktım, hiç öyle bir hali yoktu. Plastik, üstü yaldızlı ziynet kutusunu da verdi, "Bunun içine koyarsın," dedi.

Pazar öğleden sonra atladım minibüse, Diyarbakır'dan Urfa'ya gittim. Düğün saatine kadar çarşıyı turladım biraz. Akşama doğru salona gittiğimde dışarısı epey kalabalıktı, içeriden de bangır bangır müzik sesi geliyordu. Kapıdaki kalabalığın kenarından geçip içeri girdim. Girişte davetlileri

1 Osmanlı sultanı V. Mehmed Reşad adına 20. yüzyıl başlarında bastırılmış olan büyük altın, halk arasında kısaca Reşat olarak adlandırılmıştır.

karşılayanlardan biri beni arka masalardan birine, tek gelen genç erkeklerin yanına oturttu. Tam, "Ben damadın üniversiteden arkadaşıyım," diye itiraz edecekken masadaki gençler kalkıp elimi sıkarak "Hoş geldin," deyince yerim mıh gibi sabitlenmiş oldu. Salon büyük olmasına rağmen tıka basa doluydu, davetlilerin de ardı arkası kesilmiyordu. Salonun sağına erkek tarafı, soluna kız tarafı oturmuştu. Nereden mi biliyorum? Kıpır kıpır, neşeli olan her zaman erkek tarafıdır; daha ağırbaşlı, biraz da somurtarak oturanlar da kesin kız tarafıdır. Bakmayın, ben de erkek tarafı sayılırdım ama düğün salonunun arka kısmındaki tarafsız masalardan birine oturtulmuştum. *Birleşmiş Milletler Gözlem Gücü* gibidir buralarda oturan genç erkekler, düğündeki bekâr kızları gözlerler. Tehlikeli sınıfından oldukları için güvenli bölgeye alınırlar hep. N'apalım dedik, oturduk artık, yapacak bir şey yoktu. Masada ve salonda tanıdık bir yüz aradım, okuldan arkadaşlar falan, göremedim kimseyi. Biraz da acıktığım için Fanta'yla kuru pastaya yumuldum. Zengin düğünü olduğu yediklerimin taze olmasından belliydi. Hemen sonra kavurmalı pilav da geldi ama ben kuru pastayla doymuştum bile. Gelin damat salona girmemişlerdi daha. Pistte birkaç genç halay çekiyor, orta yaşlı, bıyığı saçı siyaha boyalı bir sanatçı damarları şişmiş bir şekilde bağırarak türkü söylüyordu. Beyaz ceket, siyah gömlek, uçuk pembe kravat, mikrofonu tutan elinin iki parmağında kocaman taşlı yüzükler... Mikrofonun kablosunu arkasından çeke çeke masaların arasında dolaşıp davetlileri havaya sokmaya çalışıyordu. Kız tarafında fazla oyalanmıyordu, çünkü hepsi mikrofondan küfür ediliyormuş gibi bakıyordu sanatçıya. Onların havaya girmesine daha epey vardı yani. Mikrofonun kablosu yeterince uzun olmadığından bizim tarafa yanaşamıyor, öyle uzaktan ve kerhen selam veriyordu sadece, biz de elle, başla karşılık veriyorduk sanatçımıza.

Çok geçmedi, anonsla birlikte ortalığı bir telaş kapladı: Gelinle damat geliyorlardı. Salonun arkasından bir yerlerden girip sahneye çıkıyorlardı. Biz pek göremiyorduk kalabalıktan dolayı; herkes ayakta, zılgıtlar, alkışlar. Müzik sustu bir an, "Gelinle damat beyi dansa davet ediyoruz, lütfen pisti boşaltın, hiç kimse kalmasın, lütfen herkesler yerine otursun," anonsu da yapılınca düğün resmen başlamış oldu. İbrahim'i tam göremiyordum ama gelinle dans ettiğine göre odur diye tahmin ediyordum. Pistin etrafında herkes ayakta, "bu muhteşem ilk dansı" izliyordu. Kıkırdayanların yanında, nemli gözlerini silenler de vardı arada. Yeminler ediyordum içimden, "Bir gün evlenirsem bu ilk dans rezaletine alet olmayacağım," diye. İbo'yla gelin aritmik bir şekilde sağa sola sallandılar bir müddet, sonra yerlerine aldı sanatçımız onları. Saz ekibinin ve sanatçının görevlendirdiği çocuklar da gelin damadın başından boca edilen paraları avuçlayarak topladılar.

Delilolar, halaylar derken iyice şenleniyordu düğün. Arada bir gelinle damadı da katıyorlardı halaya. En çok da o anda paralar saçılıyordu pistte. Bu yüzden sanatçı, gelinle damadı mümkün olduğunca pistte tutmaya gayret ediyordu. "Damadın arkadaşlarını sahneye davet ediyoruz," anonsu yapılıyor nihayet. Bizim masadakiler hep birlikte kalkıyoruz, gerçi biz sahneye yetişene kadar davetlilerin yarısından fazlası sahneyi doldurmuştu bile. Mübarek, salonun yarısı damadın arkadaşıydı sanki. Ama düğün başladığından beri kimi anons ederlerse etsinler herkes fırlıyordu piste zaten. Dert etmedim fazla. Halay başladı ağır ağır, herkes ısınmış tabii, bir tek biz "tarafsızlar" efendi efendi oynuyorduk. Pist çok kalabalık, saatlerdir oynayanlar terden sırılsıklam. Bir iki tur sonra ben de kaptırdım kendimi müziğe, halayın o büyülü ritmine. Efendiliği bir kenara bırakıp coşuyordum oynadıkça, İbo'ya bakıyorum fırsat yakaladıkça, göz göze ge-

lemiyoruz bir türlü. Arada bir pantolon cebimdeki "çeyrek"i yokluyordum, zıplarken düşmesin diye. Kısa kollu gömleğim terden sırılsıklam oldu bir müddet sonra. "Gelinin arkadaşlarını piste davet ediyoruz," anonsu yapılıyor, aynı yüz elli kişilik ekip gelinin arkadaşları sıfatıyla devam ettik halaya. Halayda üniversiteden birkaç arkadaşa rastladım, tanıdık birilerini görünce daha da gevşeyip onlarla kol kola iyice döktüm kurtlarımı. Müzik "nınının nınının nın" diye birdenbire durunca finali iyi ayarlayamayanlar birbirine çarptı. Okuldan arkadaşlar beni kendi masalarına davet etti. Meğerse okul arkadaşları için kendine yakın bir yerde özel masa ayırmış İbo. Önce gidip İbo'yu kutladım, sarıldık birbirimize, duygulandım gerçekten. Gelinin yüzü öbür tarafa dönüktü, birileriyle konuşuyordu, rahatsız etmek istemedim. Takı töreninde elini sıkar, tebrik ederim diye düşünüyordum. Geçip oturdum "protokol" masasına. Masada meyve tabağı, bol çerez, ekstradan güveç, lahmacun, votkalı kolalar falan vardı. Tarafsızlar bölgesine uzaktan acıyarak bakarken yudumladım votkaları.

Güzel geçiyordu düğün velhasıl. Gecenin sonuna doğru, "Takı merasimimiz başlamıştır," anonsuyla birlikte kutsal görev için herkes hareketlendi. İbrahim'le gelin de ayağa kalkıp masanın önünde beklemeye başladılar. İlk takıları İbo'nun babası anası taktı. Başka kimsenin bir şey takmasına gerek kalmamıştı aslında. Kadife keselerden, kutulardan çıkardıkça çıkarıyordu İbo'nun bacıları, ana baba da göğsünü kabarta kabarta takıyorlardı. Bilezikler, zincirler, kolyeler, yüzükler, adını bile bilmediğim kalın kalın bir sürü şey. Benim elim cebimdeki çeyrek altının üstünde, öylece izliyordum takı törenini. Gelinin boynu ağırlıktan öne bükülüyordu artık, kollarında yer kalmayınca firketeyle göğsüne, etekliğine tutturdular bilezikleri. İbrahim'e de para takılıyordu, iki yanı omuzdan aşağı parayla kaplanmıştı. Bir ara sessiz-

ce ayağa kalkıp gitmeyi düşündüm ama okuldan arkadaşlar buradayken mümkün değil diyordum. Masadan biri "Hadi biz de takalım takıları," dedi, zaten yapacak başka bir şeyim de kalmamıştı o sırada. Mecburen takı kuyruğuna girdik. Önümde on beş yirmi kişi vardı, vazgeçmek için fırsatım var diye düşünüyordum. Kaybolabilirdim, bir dolanıp sonradan açığa çıkabilirdim. Arada gelinle damada bakıyordum başka çeyrek takılmış mı diye. Numune de olsa bir tane bile göremiyordum ki ben de yanına takayım. Okul arkadaşlarımın elinde büyük ziynet kutuları vardı. Ulan koca salonda tek *çeyrek* ben miydim! Gelinle damadın üstünde anamın "Reşat" dediğinden bile yoktu ki ben de "torunu" niyetine Reşat'ın yanına iliştirseydim. Sıra azalıyordu iyice, önümdeki son adam da bileziğini takıp gidince kaldık İbo'yla baş başa.

Karar vermek için azıcık bile olsun düşündüğümü hatırlamıyorum, sanki çok önceden kararımı vermişim gibi hissettim o anda: Takmadım çeyreği, cebimden çıkarıp takamadım. Sarılıp tebrik ettim İbo'yu, o da candan sarıldı bana. Takıyı falan da aklına getirecek biri değildi, emindim bundan. "Kal," dedi, "evlerimiz geniştir, misafirimiz ol bir iki gün". "Sağ ol," dedim, "dönmem lazım". "İlgilenemedim düğünün telaşından, kusura bakma," dedi, "Kusuru mu olur? Bizimle yeterince ilgilendiler zaten, sen sıkma canını, keyfine bak," diye yanıtladım. O anda ilk defa gelinle göz göze geldik. Dondum kaldım, üstümdeki ter o dakikada buz gibi oldu. "Bu da eşim Zümrüt," dedi İbo. Anladınız değil mi? Umutsuz lise aşkım Zümrüt. O da tanıdı beni hemen. "Aa Serhan, bilmiyordum, İbrahim'le üniversitede beraber miydiniz? Seni gördüğüme çok sevin..." gibi bir şeyler söyledi. İnanın gerisi pek aklımda kalmamış.

Gece yarısı otogara geldim, içimde bir tuhaflık. İbo'yu severdim, halen severim. Zümrüt, halasının kızıymış zaten. Ne yaparsın, "Kader işte," dedim kendi kendime.

Otogarda otobüsü beklerken bir kadın geldi, kucağında küçük bir çocukla. "Allah rızası için bir sadaka," dedi elini uzatıp. Çocuk uyuyordu. Cebimden kutuyu çıkarıp çeyrek altını elime aldım. Kadının şaşkın bakışları arasında firketesini çocuğun kazağına tutturdum. Kadın inanamadı, eliyle yokladı çeyreği, sevinçle, dualarla devam etti yoluna. Reşat'ın torunu çocukta kaldı; Zümrüt, İbo'da. Ben Diyarbakır'a döndüm.

Kapkaç

İlk kapkaçımı on dokuz yaşımdayken yaptım, geçen seneydi. Dün gibi hatırlıyorum. Aynı zamanda son kapkaçımdı demek daha doğru. Size hırsızlığı övecek halim yok. İler tutar yanı yoktu, neresinden baksan yanlış bir işti. Hayatımın akışını değiştirdi o yanlış. Sadece kapkaçın kendisi mi peki? Hayır, kimden kapıp kaçtığımız da önemli olabiliyor bazen.

Mahalleden Hamdilerin kapkaç çetesi vardı. Yalan olmasın, beni de aralarına alsınlar diye bayağı sırnaştım, kabul etmediler. Bizim cebimizde metelik yokken, beyefendilerde her gün yeni yeni tişörtler, markalı ayakkabılar, son model telefonlar... Gençsin özeniyorsun tabii. İş yok, güç yok, baba desen benden fukara. Aklıma koydum ya, tek başıma yaparım bu işi dedim. Raconu az biraz kapmışlığım vardı zaten. Kapkaç yapacağın yeri, kişiyi ve zamanı doğru seçtin mi gerisi kolay; önce sakin, sonra hızlı, kap ve kaç.

Tanınmayacağım bir semte gittim. Dikkatle bir keşif yaptım. Güvenlik kameralarının görmeyeceği bir sokağın girişine karar verdim. Bir spor gazetesi aldım, sokağın girişinde çömelip duvara yaslanarak evire çevire gazete okuyor-

muş gibi yaptım. Caddeden sokağa sapıp yürüyenleri de kolaçan ediyordum. Gözüme kestirdiğim bir iki kişi oldu ama son anda vazgeçtim. En son yirmi yaşlarında bir kız, kulağında telefonla girdi sokağa. Üniversite öğrencisine benziyordu. Bir eliyle omzundan sarkan çantayı, diğer eliyle de kulağındaki telefonu tutuyordu. Tereddüt ettim. Çanta mı, telefon mu? Telefonda karar kıldım. Telefonu kızın kulağının dibinden almamla sokağın içinden ilk sağa sapmam beş saniye bile sürmedi. Nereden kaçacağımı falan önceden hesaplamıştım tabii. İki köşe daha dönünce kızı atlattım, koşmayı bırakıp hızlı yürümeye başladım.

Kızın sesi kulaklarımda çınlıyordu ama: "Hey ne yapıyorsun? Getir telefonu!" Heyecandan ve koşmaktan nefes nefeseydim. Telefon elimdeydi ama etrafa bir şey çaktırmadan hızla yürümeye devam ediyordum. "Kızım, kızım, Yelda ne oldu kızım, iyi misin, duyuyor musun?" gibisinden sesler duyuyordum koşarken. Yürürken fark ettim; kahretsin, kahretsin, telefonu kapamayı unutmuştum. Panikle kapamaya çalıştım, arayan "Annem"di, ekranda böyle yazıyordu, kızın annesiydi yani. Normalde telefonu tamamen kapatmış, sim kartını da kırıp atmış olmam lazımdı, fakat yapamadım bunu. İçimden bir ses kızla annesi arasındaki son bağlantıyı da koparacakmışım gibi, "Yapma, lan oğlum, yapma," diyordu. Benden kapkaççı olmayacağını o anda anladım zaten. Neredeyse geri dönüp kızı bulmaya çalışacaktım, neye mal olacağını hatırlayarak kendime geldim. Başka bir anacaddeye çıkıp ilk bulduğum kafeye oturdum. Telefon masada, birbirimize bakıyorduk. Ayfon'un iki alt modeli, yepyeni ama, kılıfı plastikten, papatya desenli. Yenisinin fiyatı bin beş yüzdü, ben bunu iki yüze falan okuturdum birine. Hırsızlık malı alan ikinci el telefoncular vardı, havada kaparlardı bunu.

"Annem" ha bire arıyor, ben kapatıyordum.

Yelda ha! Yelda'nın telefonu. Tuhaf hissediyordum, sanki tanıdık birinin telefonunu çalmış gibiydim. Nasıl biri acaba Yelda? Yüzünü de görmedim ki, o da benim yüzümü görmemiştir.

Madem anlatıyoruz, hiç kız arkadaşım olmadı benim. Hangi kız yüzümüze bakar ki? Meteliksiziz biz... Yelda bakar mıydı yüzüme? Fakir olduğumu görür görmez anlar da, ya hırsız olduğumu? Yok, yok... Asla bakmaz.

Peki hırsız olduğumu bilmese? Beni görmedi ki. "Kapkaç yapan çocuk koşarken yere düşürdü de ben bu telefonu öyle buldum," derim. İnanır mı? Ya tanıyıp "Hayır, telefonumu çalan sendin," derse? Risk almaya değer mi? Yok, plana devam. Sat telefonu at cebine iki yüzü be!

Of ya! Cebinde sadece iki yüzü olana hangi kız yüz verir ki? Ama Yelda'nın telefonunu götürüp teslim etsem tanışırız belki. Güzel miydi acaba? Dur oğlum lan! Ne yaptım ben? Resmen hırsız oldum, telefonunu çaldım kızın, annesiyle konuşan bir kızın telefonunu çaldım! Benden hırsız falan olmazdı. Hamdiler günde birkaç defa yapıyorlar bunu, alışmışlardı onlar, ama ben kaldıramayacaktım galiba. Midem bulanıyor, gözlerim kararıyordu. Telefonu masada bırakıp kaçasım vardı. O zaman telefonu çalmış olmaktan kurtulamazdım ki. Hayır, bu işler bana göre değildi. Dışarıdan göründüğü gibi olmuyordu. Ellerim titriyordu, ağlayacaktım neredeyse.

"Annem" de aramaktan vazgeçti artık, polisi arıyorlardır şimdi.

Kayıtlı olmayan bir numara aradı bu defa. Polis olabilir miydi? Yok ya, polisin bu kadar hızlı harekete geçtiği dünyanın neresinde görülmüş? İşleri güçleri yok, kayıp bir Ayfon'un peşine mi düşeceklerdi? Cesaretimi toplayıp cevap verdim. Sesimi biraz da incelterek, "Ha alo, buyrun?" dedim. "Kimsiniz?" dedi güzel bir kızın sesi. Hayır, bir kızın

güzel sesi. Ses güzel olunca ben kızın da güzel olduğunu düşündüm o an. "Ben bu telefonu az önce yerde buldum, siz arayınca da açtım," dedim, mümkün olduğunca inandırıcı olmaya çalışarak.

"A, evet benim telefonum, az önce elimden alıp kaçtı birisi. Ben de bir arkadaştan arıyorum, çok teşekkür ederim, oh be, çok sevindim gerçekten. Telefonumu getirebilir misiniz, ya da ben gelip alayım?"

Hemen yeni bir plan yaptım kafamda. "Tabii ki getirebilirim ama telefonun size ait olduğunu nereden bilebilirim ki? Ben telefonu polise teslim edeyim, siz gidip karakoldan falan alırsınız," dedim. "Bak bak bak, çakala bak," diye geçirdim içimden, tebrik ettim kendimi. Polise gitmekten korkmayan biri hırsız olabilir mi? İyi gidiyordum. "Hayır hayır, polise falan gerek yok," dedi Yelda. "Şimdi resmî işlemlerle uğraşmayalım," diye de ekledi haklı olarak.

"O halde bulunduğum yere yakınsanız tarif edin, ben getireyim," dedim.

"Telefonum az önce çalındı zaten, muhtemelen yakınsınızdır. Kalender Sokak'ta Gençlik Derneği var, orayı biliyor musunuz? Oradayım ben şimdi".

"Tamam bulurum, birazdan geliyorum," deyip kapattım.

Arkasından "Annem Arıyor" yazdı yine ekranda. Sessize aldım bu defa. Kafeden çıkıp Kalender Sokak'ı buldum. Sora sora derneği de buldum. Bir apartmanın altında camekânlı küçük bir dükkânın yan duvarındaki tabelada "Devrimci Hayat Gençlik Derneği" yazıyordu. Tabelayı görünce önce biraz tırstım, devrimcilik mevrimcilik bize göre işler değildi. Yine de iyi ki telefonu geri getirmişim diye düşündüm. Derneğin açık kapısından içeri girdim. İçeride beş altı masa, etrafında sandalyeler, duvarlarda resimler, portreler falan vardı; kim olduklarını bilmiyordum. Derneğin kurucuları falan diye düşündüm. Beş kişi bir masanın etrafında oturuyordu, ikisi kız,

biri Yelda, kahverengi deri montundan tanıdım. Gülerek ayağa kalktı, bana doğru geldi. İçeride yoğun bir sigara dumanı vardı; mekân küçük, havasızdı. Tavandaki iki çıplak ampulden çıkan sarı bir ışık gündüz olmasına rağmen güçlükle aydınlatıyordu içeriyi. Derneğin camekânı kalın perdeyle kapatılmıştı çünkü. Ama Yelda kesinlikle çok güzeldi, insanın içine işleyen acayip bir gülüşü vardı bir de. Öyle neşeli, öyle sıcak, eski bir arkadaşını görmüş gibiydi. Yerin dibine girdim resmen, utancımdan tabii. Ya tanırsa beni? Telefonu atar kaçarım diye düşündüm. Çok güzel lan, Yelda yani. Geldi, elimi sıktı, telefonu tutan diğer elim nasıl terledi, bana kalsın.

"Çok teşekkür ederim gerçekten, seni de yordum. Adım Yelda, telefonun sahibi yani. Aniden aldı kaçtı, ne olduğunu bile anlayamadım. Şansım varmış yine de, atmış ya da düşürmüş olmalı. Gel otur bir çayımızı iç."

Yelda ne kadar sakin ve rahatsa, ben o kadar heyecanlıydım. Az önce kapkaç yaptığım kız beni çay içmeye davet ediyordu, tanımadı demek ki... Ama yine de kalbimin gümbürtüsü dışarıdan duyulacak diye terliyordum. Masadaki diğer gençler de tek tek isimlerini söyleyip tokalaştılar benimle. "Benim adım da Gazanfer," diyebildim neyse ki. Kolumdan çekip teklifsizce masaya oturttular beni, gideyim dedikçe, "Bir çay içmeden bırakmayız," dediler. Gençlerden biri arka tarafta masada duran elektrikli semaverden bir çay koyup getirdi. Hepsi de benimle yaşıttı, belki bir iki yaş büyük olanlar vardı aralarında.

"Bu devirde senin gibisine pek rastlanmıyor Gazanfer arkadaş," dedi erkeklerden biri. Sıcak çay boğazıma kaçtı, "Anladı mı lan yoksa?" diye düşündüm. Öksürdüm biraz, yutkunduktan sonra, "Nasıl yani?" dedim.

"Yani böyle yerde bulduğu telefonu sahibine verebilecek pek kimse yok artık. Gençlik yoz kültürün parçası haline getirildi. Kapitalist düzenin çarkları arasında en çok da in-

sani değerler öğütülüyor. Gençler yoksulluğun pençesinde sömürü düzeninin..." dedikçe dedi. Bunun gibi bir sürü şey söyledi de ben hatırlamıyorum şimdi.

"Öyle," dedim, galiba konuştukça batacaktım. Çaydan bir iki yudum daha yuvarlayıp "Ben kalkayım artık," diyerek ayaklandım. Yelda kolumdan tutup "Hayır ya ne güzel oturuyoruz, işin yoksa bekle, birazdan yemek yapacağız, sen de yer öyle gidersin," dedi. "Giderim", "Gidemezsin", "Yemem", "Yersin" derken ikinci çayı da önüme koydular.

Böyle devrimci işler falan bana çok uzaktı ama hem Yelda çok güzeldi hem de samimi bir ısrarları vardı. Öyle de güzel bakıyordu ki... Kalkıp gidemiyordum bir türlü. Belki Yelda'yla arkadaş olabiliriz diye geçiriyordum içimden. Zaten devrimci olduklarına göre onlar da fakirler ya da fakir oldukları için devrimciler, tam bilmiyorum ama işin içinde fakirlik olduğundan emindim. Böyle düşününce biraz daha rahatladım.

Kendi aralarında konuşuyorlardı sürekli, ben pek bir şey anlamıyordum. Arada duvarlardaki fotoğraflara, posterlere göz gezdiriyordum, tanıdığım kimse yoktu. Bir mantar panoda ilan, duyuru, bir de konser afişi vardı. Ne yapıyorlardı bu dernekte, tam olarak anlamış değildim, sormaya da çekiniyordum. Lafı bana, ne iş yaptığıma, aileme getiriyorlardı bazen, geçiştiriyordum hepsini, "İşsizim," diyordum. Küfürlü konuşmuyorlardı, en çok bu dikkatimi çekmişti. O yüzden neye kızıp neyi desteklediklerini çok ayırt edemiyordum. Menemen yaptı erkeklerden biri çabucak, tüplü tek göz ocağın üstünde. Masaya gazete serdi bir diğeri, ekmekleri poşetten çıkardılar, tavadan yedik hep birlikte. Yıllardır arkadaşmışız gibi bir hava oluştu, ilginç, bütün çekingenliğim geçiyordu. Bir saat önce telefonunu çaldığım Yelda ve arkadaşları benim de arkadaşlarım oluverdiler. Üniversite okuyordu hepsi de; hukuk, tarih, felsefe...

İmrendim onlara, okuyabilseydim ben de... Sabah da Hamdi ve çetesine imreniyordum. Yelda çok güzeldi, çaktırmadan bakmaya çalışıyordum. Bir ara ayakta dolaşıp annesiyle konuşurken iyice süzdüm, masadakiler fark ettiler diye çok utandım sonra. Annesine kapkaççıyı anlatıyordu, suçlamadan, şikâyet etmeden, "Mecbur kalmasalar yaparlar mı? Hepsi suça zorla itiliyor," gibi şeyler söyleyerek, neredeyse kapkaççıyı haklı çıkaracaktı. Lan! Gazanfer! Az kalsın itiraf ediyordum her şeyi.

İki saate yakın bu şekilde zaman geçirdikten sonra kalktım. Teşekkür ettim hepsine. "Yine gel, mutlaka gel," dediler. "Geleceğim," dedim. Okumuş çocuklar ama onların yanında kendimi ezik hissetmedim hiç. Ben de onlardan biriymişim gibi geldi bana. Benim için bir iş arayacaklarını söylediler, "İyi olur," dedim. Derneğin girişinde diğer köşedeki kitapları gösterdiler, "Gelip burada kitap da okuyabilirsin," dediler. İyi çocuklardı yani, bizim gibilerdi ama bizim gibi değillerdi. Anlamışsınızdır işte.

Bir yıldır derneğe gidip geliyorum, bana bir restoranda iş de buldular. Kitap okumaya başladım. Anlıyorum yavaş yavaş bazı şeyleri. Başka arkadaşlarla da tanıştım, çoğu öğrenci, emekçi, işsiz. Mitinglere gittik beraber; 1 Mayıs'a, Newroz'a. Değişik bir dünya yani, her sorana anlatılmaz ya, kendimi daha iyi hissediyorum. Neredeyse kapkaççı olmak üzereydim. Kader, kısmet artık... Hayatımın akışı, o gün yaşadıklarımla değişti ama derneğe yeniden gitmemdeki en büyük neden Yelda'ydı. Hayır, Yelda'nın güzelliği değil sadece, o da var elbette ama o gün Yelda beni derneğin kapısından yolcularken şunu demişti:

"Sen iyi bir arkadaşsın Gazanfer, çok sıkışırsan bize gel, aramızda para toplar, sana yardımcı oluruz ama asla öyle şeyler yapma, sana tekrar teşekkür ediyorum."

Evet, böyle demişti Yelda. Gözümün içine baka baka, suç-

lamadan, iyilikle, anlayışla... Yerin dibine girmiştim, tek kelime konuşamadan kaçmıştım oradan. Günlerce düşünüp taşınıp geri gitmiştim derneğe. Hiçbir şey olmamış gibi almışlardı beni aralarına, böyle yapacaklarından emindim zaten. Devrimci hayat tam olarak nedir çözebilmiş değilim ama güzel bir şey sanırım. Yelda da halen çok güzel. Kimselere çaktırmadan bakıyorum, yalan yok.

Direnmek Güzeldir

Yapmış olmaktan gurur duyacağınız çok fazla şey olmayabilir hayatınızda. Bunu biliyor olmak sizi huzursuz etse de, düşündükçe kahrolmazsınız en azından. Tersinden düşünün, yapmış olmaktan utanç duyacağınız şeyler varsa ne olacak peki?

Bir fabrikada servis şoförü olarak işe başladığımda benim için her şey tastamam çok güzeldi. Yıllarca işsiz gezmekten, gündelik işlerde çalışmaktan kurtulmuştum nihayet. Aldığım maaş pek matah değildi ama yine de sabit bir işte çalışmak gibisi yoktu. Büyük bir kozmetik fabrikasının dört servis otobüsünden birini ben kullanıyordum. Otobüsler eski püskü de olsa sorun değildi; nihayetinde, günde iki defa işçileri taşıyorduk, şehirden fabrikaya, fabrikadan şehre. İlk günden işe ısınmamın tek nedeni işsizlikten kurtulmuş olmam değildi. Sevtap'tı en büyük nedeni. Fabrikanın ambalaj bölümünde çalışan Sevtap. Sabah işçileri alacağım durağa yanaştığımda ilk o binmişti otobüse. Biner binmez de o tatlı gülüşü ve her eve lazım neşesiyle, "Ooo, yeni kaptan şoförümüz gelmiş. Merhaba kaptan, ben Sevtap," deyip tokalaşmak üzere elini uzatmıştı.

Şaşkınlıktan afallamış, ne yapacağımı bilememiştim bir an. Sonra ayağa kalkıp geveleyerek, "Merhaba ben de Tufan," diyebilmiştim zor bela. Bu kadar mı? Vallaha bu kadarı yetmişti bana.

Geçip sağ tarafta en ön koltuğa oturmuştu. Bu koltuğun Sevtap'ın her zamanki yeri olduğunu öğrenecektim sonraki günlerde. Bütün işçiler binene kadar ayakta beklemiş, olur da tokalaşmak isteyen çıkarsa diye elimi hazır tutmuştum acemice. Oysa işçilerin çoğu sabahları yorgun, uykusuz, bitkin ve neşesizdi. Bir tek Sevtap öyle cıvıl cıvıldı. Neşesi bütün otobüse bulaşırdı yol boyunca. Fabrikaya vardığımızda herkes biraz daha dinç inerdi otobüsten, Sevtap'ın enerjisi sayesinde. İşçilerin çoğu kadındı; genç, orta yaşlı kadınlar. Birkaç erkek vardı sadece. Hepsi de Sevtap'ı ayrı sever, saygı duyardı. Daha ilk günden fark etmiştim bunu. Sevtap da benim gibi yirmi beşindeydi. Kumral saçları omuzlarına dökülürdü. Kahverengi gözleri güneşin altında açık kahveye dönüşür, gözlerinizin içine baktığında hiç abartmıyorum, sütlü kahve kokusu alırdınız. Dudağının solunda gamzesi çıkardı gülerken. Gamze hiç kaybolmazdı sanki, çünkü hep bir gülümseme vardı Sevtap'ın yüzünde.

Gide gele samimi olduk birçoğuyla. Ben de katılır oldum Sevtap'ın esprilerine, şakalarına. Çabucak kabul ettiler beni aralarına. Yoksulların duygu dünyası zengindir, yürekleri bonkör. Kulak misafiri olup hikâyelerini dinlerdim bazen; hüzünlü, neşeli, garip, sıcak hayatlarının hikâyelerini. En çok da Sevtap'ı pürdikkat dinlerdim, gözümü yoldan ayırmadan. Babası da işçiymiş Sevtap'ın, matbaada dizgi ustasıymış eskiden. Şimdilerde dijital baskı çıkınca işinden olmuş. Gece bekçiliği yapıyormuş bir fabrikada. Anası elişi dantel, oya yaparmış evde, sipariş üzerine. Çok fazla iş gelmezmiş ama. Eskiden daha iyiymiş. Şimdi her şey fabrikasyonmuş. İki erkek kardeşi varmış; liseyi bitirmiş, üniversi-

teyi kazanamamışlar. İş bulamamışlar, boştaymışlar. Küçüğü mahalleden bir kıza platonik âşıkmış. Sabah akşam kızın evinin etrafında turluyormuş. Büyüğü ders çalışıp üniversiteye girmeye hevesliymiş. Evleri tapusuz, gecekonduymuş. Mahalleleri kışın çamurdan, yazın tozdan geçilmezmiş. Lise mezunuymuş Sevtap. Bir defa da gözaltına alınmış 1 Mayıs yürüyüşünde.

Bunların hepsini ve daha birçok şeyi parça parça öğrendim Sevtap'ın hikâyelerinden. Öğrendikçe daha da sevdim, daha da hayran kaldım. Birkaç hafta sonra Sevtap'ı düşünmeden yapamaz oldum. Geceleri kıvranmaya başladım uykusuzluktan. Sabah onu görebilmek, akşam iş çıkışı bir daha görebilmek istiyordum... Hayatımın biricik anlamı buydu artık. Pazar günleri kapalıydı fabrika, tatil günleri ıstıraba dönüşmeye başladı benim için. Sevtap'ı görmediğim gün dünya boş, anlamsız geliyordu.

Bu benim ilk âşık oluşum değildi. Üniversitedeyken de âşık olmuştum bir defa. Hemen hemen bir yıl sürmüştü. Okul bitmeden de bitmişti zaten. Anlatmadım, değil mi? Eğitim fakültesini bitirdim ben. Fizik öğretmeniyim aslında. Atamam yapılmamıştı. Doğru dürüst bir iş bulup da mesleğimi yapamadım. Memlekete de dönmek istemedim, kaldım İstanbul'da. O sıralar dört bekâr, bodrum katında bir evde yaşıyorduk. Ev arkadaşlarım da benim gibi işsiz üniversite mezunlarıydı. Bir gün atanmayı bekliyorduk hepimiz. Öğrenciyken iyi kötü babadan geliyordu, krediydi, burstu derken hayat devam ediyordu. Okul bitince babadan para istemek yakışık almazdı. İnşaatlarda da çalıştım, hamallık da yaptım, bulaşıkçılık da. Hiçbirinde dayanamadım uzun süre. Neyse ki ehliyet almıştım bir ara. Memlekette de dayımların kasabadan köylere yolcu taşıyan yarım otobüsünü kullanırdım bazen. Şoförlüğü oradan kapmışız. Eh artık, bu sene atamam yapılır diye bekliyordum, bu servis şoförlüğü ra-

hatlattı beni. Ben de işçiydim şimdilik, memur olana kadar.

Kendi hikâyemin hepsini anlatmadım otobüste. Yalan katmadan eksik eksik anlattım. Fizik öğretmeni olduğumu biliyorlardı yine de. Bana "hocam" demeye başladılar bir müddet sonra. Hoşuma gitmiyor değildi hani. İtibar, hürmet gösterdiler bana. Sevtap da giderek ilgisini artırdı bana karşı. Daha samimi, daha sıcaktı gülüşü. Bazen çalışma koşullarından şikâyet ederdi, uzun uzun nutuk çeker, örgütlenmekten, sendikadan bahsederdi yol boyunca. İşçiler destek verirdi, ben susardım böyle zamanlarda. Öğrenciyken de fazla bulaşmazdım bu tür şeylere. Doğru da olsa... Başımı belaya sokmaktan çekindim hep, memur olacaktım nihayetinde. Sicilimi bozacak her şeyden uzak durdum yıllarca, şimdi tam da atama beklerken daha dikkatli olmaya çalışıyordum. Sevtap rahattı ama; özgüvenli, cesur, gözü kara. Onun gibi olabilmeyi çok isterdim, imrenirdim ona.

İşe girdikten iki ay sonra bir pazar günü buluşmayı teklif ettim Sevtap'a. Sesim titreye titreye, başım önde söyleyebilmiştim güçlükle. Sevtap anladı halimi, "Bu kadar sıkma kendini hocam ya! Uzaktan bakan da kız istemeye gelmişsin sanacak, buluşuruz tabii ki, ne olacak," dedi neşeyle. Dünyalar benim oldu sanki, o dakka Sevtap'la çok mutlu bir hayatımızın olacağını, onu asla bırakmayacağımı, yüreğimin en derinlerinde hissettim. Buluştuk pazar günü, yemek yedik, sahilde yürüdük, parkta çay içtik, sinemaya bile gittik. Onu otobüs durağına bıraktığımda ayakların yerden kesilmişti artık. Çılgın bir âşık gibiydim, yarım yamalak evlilik hayalleri bile kurmaya başlamıştım eve dönerken. Sabahı zor ettim o gece.

İlk Sevtap bindi yine otobüse. Bana daha bir aşkla baktı ve anladım ki o da dünün etkisindeydi. Yol boyunca birbirimize baktık durduk. Ben kâh aynadan kâh dönüp baka baka zar zor yetiştim fabrikaya. "Akşam görüşürüz," deyip gü-

lerek girdi fabrikanın personel kapısından. "Mutluluk böyle bir şey," dedim içimden. Otobüsleri garaja çekip temizlik falan yaptık her zamanki gibi. Akşamı iple çektim o gün. Zaman geçmek bilmedi. Mesai bitimine yakın çektik otobüsleri personel kapısına. İşçiler çıkmaya başladı, her gelen işçi öfkeli bir şekilde giriyordu içeri. Her kafadan bir ses çıkıyor, bağıra çağıra konuşuyor, küfürler yağdırıyorlardı birilerine. Otobüsün yarısı bile dolmamıştı, başka gelen yoktu, Sevtap gelmemişti, koltuğu da boş duruyordu. Arkadan biri seslendi, "Devam et kaptan, devam et, başka gelen yok. Kırk altı kişiyi işten attılar bugün. Erkenden çıkıp gitti hepsi, sen devam et," dedi öfkeyle. Yolda anlattılar olup biteni. Sendikaya üye oldukları için sorgusuz sualsiz, tek kuruş tazminat vermeden kapının önüne koymuşlardı hepsini. Hepsi yılların emekçisi, bu fabrikayı fabrika yapan işçilerdi. Çıkarılanlar arasında Sevtap da vardı. Ne düşüneceğimi, ne yapacağımı bilemedim. Sadece bir mesaj attım akşam, "Çok üzüldüm, geçmiş olsun" diye. "Sağ ol" diye cevap yazdı kısaca.

Ertesi sabah fabrikaya vardığımızda ana giriş kapısının önünde kalabalık vardı. Hemen sağ tarafta bir büyük çadır kurulmuştu. Merakla izleyerek yavaşça yanından geçtim. Otobüsteki işçilerin hepsi camın kenarına yığılıp el sallamaya başladılar. Çadırın önünde çok sayıda işçi üzerlerinde grev önlükleriyle, yan yana dizilmişti. O kalabalığın içinde Sevtap'la göz göze geldik. Kırmızı sendika önlüğüyle gülümsüyordu yine. Eliyle selam verdi bana, başımı salladım ben de hafifçe. Otobüsteki işçiler de greve katılmaktan söz ediyorlardı, o heyecanla slogan ata ata fabrikaya girdiler. Otobüsü garaja çektikten sonra Sevtap'ın yanına gidip gitmemekte tereddüt ediyordum. Korkum galip gelince durdum ve olup biteni garajın içinden görebildiğim kadarıyla izleme başladım.

Bir müddet sonra fabrikanın içinde de direnişin başladığı haberleri geldi. İş durmuştu. İçerideki işçiler işten atılan arkadaşlarının geri alınması ve sendikal hak tanınması için direniş başlatmışlardı, öyle dediler. Bir saat kadar sonra da panzerler eşliğinde çok sayıda çevik kuvvet polisi girdi fabrikanın bahçesine. Bize de otobüsleri girişe çekin diye haber geldi müdürden. Polisler fabrikaya girerken otobüsler yan yana dizilmişti. Sevtap'ı uzaktan görebiliyordum. İşçiler polise direniyor, hep bir ağızdan slogan atıyorlardı. Sevtap da sol kolu havada avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Gözlerinde korkunun izi bile yoktu. Ben korkuyordum direksiyon başında. Polis amiri "Otobüsleri yanaştırın," diye talimat verdi bize. Sevtapların önüne kadar geldik. Çok geçmedi, polisler yaka paça hepsini gözaltına almaya başladı. Derdest ettikleri işçileri bizim otobüslere bindiriyorlardı. O kargaşada Sevtap'ı da gördüm, biri itiyor, biri saçlarından tutmuş çekiyordu. O ise slogan atıyor, bütün gücüyle polise direniyordu. Otobüsün kapısına kadar sürükleyerek getirdiler. Sevtap otobüse girmemek için mücadele ediyor, karşı koyuyordu. Biri Sevtap'ın saçlarından tutup çekti yukarıdan, bir tutam kumral saç polisin elinde kaldı. Silkeledi elini bana doğru, Sevtap'ın yolunmuş saçları üstüme geldi. Döve döve soktular içeri, ben sadece izledim, korkarak, hiçleşerek, tükenerek. Sevtap içeri sokulunca, iki büklüm bir haldeyken polislerin arasından bana baktı, göz göze geldik. Gülümsedi acı acı, gamzesini gördüm. Dünyanın en derin çukuru gibiydi, içine düştüm, kayboldum. Bir daha da o çukurdan çıkamadım.

Ben götürdüm Sevtap'ı ve işçi arkadaşlarımı gözaltı merkezine. Arka kapıdan indirdiler Sevtap'ı. Bir daha görmedim sonra.

İki ay sürmüştü servis şoförlüğüm. Gidemedim fabrikaya. Üç ay sonra da atamam yapıldı. Neredeyse bir yıldır fizik

öğretiyorum lise öğrencilerine, Yüksekova Lisesi'nde. Kimseye anlatamadım bugüne kadar. Burada anlatacak kimsem de yok zaten. Korkmanın ne demek olduğunu bilmiyor buradakiler, utanç duyacakları bir şeyleri olduğunu da sanmıyorum. Ezik bir fizik öğretmeni ne öğretebilir ki çocuklara; "Direnmek güzeldir çocuklar, bu da bir fizik kanunudur," diyecek halim yok.

Gurur duyacağınız bir şey yoksa da, utanç duyacağınız bir şey olmasın en azından hayatınızda. Yoksa bu şey, taşıyamayacağınız kadar ağır gelir ve onun altında ezilirsiniz.

Hah, bu fizik kanunudur işte.

Baran'ın Beşiği

Bebek ağlayınca Şevin bitkin, yarı uykulu bir halde mırıldandı, "Ferit, sen bak biraz da... Sallarsan uyur belki."

Ferit'in gözüne uyku girmiyordu zaten, "Tamam, sen kalkma," dedi karısına. Kalın yün yorganın altından yavaşça çıktı. Çıkınca da odanın çoktan buz kestiğini anladı. Yorganın altında zor bela ısınabiliyorlardı. Yatağın öbür tarafına gidip beşiğin yanına, yere oturdu. Karısı uykuya dalmak üzereydi. "Hişş, hişş, hişş," diye mırıldanarak sallamaya başladı beşiği. Susar sandığı bebek, salladıkça daha fazla ağlamaya başladı.

"Acıkmış galiba, Şevin," dedi karısına.

Şevin güçlükle gözlerini araladı, "Daha yeni emzirdim Ferit, meme tutmadı. Ver hadi ver, bakayım yine," dedi.

Ferit bebeğin üzerindeki kalın örtüleri kaldırıp dikkatlice kucağına aldı. Susar gibi oldu biraz, yanağına kocaman bir öpücük kondurup Şevin'e uzattı.

"Öpme öpme, iyice uyandıracaksın çocuğu," dedi Şevin kızarak.

Sırtını yastığa dayayıp yorganın altında bebeği emzirme-

ye başladı. Ferit odun sobasının yanına gidip kapağını açtı. İçinde bir avuç köz kalmıştı. Sobanın kenarındaki plastik leğenden biraz çalı çırpı, gazete parçaları alıp közün üzerine attı. Sobanın kapağını kapatıp öndeki küçük delikten üflemeye başladı. Kâğıt alev aldı, tutuşan kuru dalların çıtırtısı duyuldu. Kapının arkasında asılı duran montunun cebinden sigara paketiyle çakmağını alıp odadan çıktı, kapıyı arkasından sıkıca kapatmaya uğraştı bir müddet. Kapının ahşabı şişmişti, kapı yerine oturmuyordu bir türlü, çeke çeke oturttu. Odanın dışı daha soğuktu. Mutfağa gidip pencereyi hafifçe araladı, pencerenin kenarında birikmiş karlar içeri döküldü. Sigarasını yakıp derin bir nefes çekti.

Sigarası bitince dışarı fırlatıp kapattı pencereyi. Mutfağın bitişiğindeki tuvalete girdi, işini bitirip buz gibi suyla elini yıkadı, havluyla kuruladı. Bir üşüme gelmişti. Titreye titreye odaya koştu hemen. Oda biraz ısınsa da soba çoktan sönmüştü. Şevin, bebeği beşiğe bırakmış, yattığı yerden yarım yarım sallıyordu. Ferit fısıldayarak, "Uyudu mu Baran?" diye sordu.

Şevin "Hişşş," diyerek susturdu Ferit'i. Beşiği sallamayı bıraktı, Baran'dan ses çıkmayınca da tekrar doğruldu, sırtını yastığa dayayıp oturdu yatakta. Kalın yorganı göğsüne kadar çekti. Ferit de usulca yorganın altına girip karısına sokuldu. Şevin, Ferit'in başını göğsüne koyup saçlarını okşadı. Birbirlerine sarılıp sıcacık uyudular.

Ezan sesiyle birlikte gözlerini açtı Ferit. Hemen yataktan çıkıp kapının arkasındaki elbiselerini giydi. Leğende kalan son çalı çırpıyı da sobaya doldurup tutuşturdu. Şevin'i ve Baran'ı uyandırmamaya çalışarak sessizce çıktı odadan. Gece yağan kar, rüzgârla birlikte kapının önüne yığılmıştı. Ayağındaki eski postallarla karı sağa sola savurup kapının önünü açtı. Hava sisliydi. Dizlerine kadar kara bata çıka dar sokağın sonuna kadar yürüdü. Köşedeki küçük mes-

citten içeri girip önce abdest aldı, sonra da sabah namazını kıldı. Hoca sobayı yakmış, mescidi ısıtmıştı. Namazı bitince Ferit'in kemikleri ısınmıştı. Dua edip kalktı. Yürüyüp anacaddeye çıktı. Tek tük insan vardı caddede. Bir iki dükkân dışında işyerleri kapalıydı. On dakika kadar yürüyüp Bağlar Dörtyol Kavşağı'na geldi. Kavşağın köşesinde, kaldırımda bekleyen beş altı kişi vardı. Ferit selam verip onların yanına dikildi. Hepsi de elleri ceplerinde, durdukları yerde sağa sola hareket ederek ısınmaya çalışıyordu. Tümünün elbiseleri eski püsküydü. Ferit'inki gibi... Kendi aralarında kısa cümlelerle sohbet ediyorlardı, konuşurken ağızlarından buhar çıkıyordu. Hava tam aydınlanmamıştı, sokak lambalarının loş sarı ışığı sislerin arasından güçlükle görünüyordu. Birkaç araba yavaşça yanlarından geçip gitti. Geçen her araca hepsi birden eğilip bakıyorlardı. Gündelik işlerde çalıştırmak için işçi arayanların bakacakları ilk yer, bu kaldırım köşesiydi. Aylardır Ferit de diğer birçok işsiz gibi sabah erkenden buraya geliyor, akşam oluncaya kadar bir iş çıksın diye bekliyordu. Bazen bir hafta boyunca hiç iş çıkmıyor, bazen de üst üste birkaç günlük iş bulabiliyordu. Kazandığı parayla da ancak karınlarını doyurabiliyorlardı.

Gün yavaş yavaş ağarmaya, sis dağılmaya başladı. İşyerleri açıldı, cadde kalabalıklaştı. Kaldırımın köşesinde bekleyen işsizlerin de sayısı giderek arttı. Kavşağın her köşesinde bir grup işsiz, gelen geçen arabaların yanına koşup etrafını sarıyordu. Çok değil, ancak birkaç kişi yaklaşan arabalara binip yevmiyelerini kazanacakları işlere götürülmüştü. Siyah bir lüks araba yoldan geçerken işsizler eğilip selam verdiler. Resmî plakalı bu arabayı hepsi tanıyordu. Belediye başkanının makam aracıydı bu. Neredeyse hepsinin oy verdiği partinin belediye başkanı geçiyordu. Başkan da içeriden el sallayarak onları selamladı. İşsizlerden yaşlıca olanı makam aracının arkasından, "*Ser çava* Başkan, *oğur be, cihê te jî germe*

ha Maşallah!" (Gözüm üstüne Başkan, uğurlar olsun, yerin de sıcaktır ha, Maşallah!) dedi gülerek. Diğerleri de güldüler başlarını sallayarak.

Ferit biraz ısınmak için caddenin karşısındaki çay ocağına gitti. Çay söyleyip boş bir kürsüsüne oturduğu küçük çay ocağının odun sobası gürül gürül yanıyordu. Kendisi gibi iş arayan on beş yirmi kişi doldurmuştu bütün kürsüleri. Ferit birkaç kişiyle selamlaşıp sıcak çayını yudumladı. Aylardır her gün aynı ıstırabı yaşıyor olmaktan bunalmıştı artık. İş bulmak için çalmadığı kapı kalmamış, çıkış yolunu bir türlü bulamamıştı. Üç yıl önce Şevin'le evlendiklerinde bir iplik fabrikasında çalışıyordu. Bir yıl önce de Baran doğmuştu. Maaşı çok iyi olmasa da geçinebiliyorlardı. İşten artakalan zamanlarda da bütün gençlik yıllarında yaptığı gibi parti çalışmalarına katılıyordu. Her gün yanlarından geçen belediye başkanının üç yıl önceki seçim kampanyasında canla başla çalıştığını hatırlayınca acı acı gülümsedi. Çalıştığı fabrika kapanmış ve işsiz kalmıştı Ferit. Çalışırken bir kenara koydukları üç beş kuruş da iki ay yetmişti onlara. Kirayı ödeyemeyince evden çıkmak zorunda kalmışlar, şimdi oturdukları tek odalı, kömürlükten bozma yere sığınmışlardı. Buraya bile aylık iki yüz lira kira veriyorlardı ki bazı aylar onu bile ödeyemiyordu. Doğru düzgün bir iş bulana kadar her gün gelip bu köşede beklemeye başlamıştı. Yazın yine iyi kötü inşaat işleri çıkıyordu ama kış gelince beter olmuştu her şey. Bazı günler cebinde tek kuruş olmadan eve gitmek zorunda kalıyordu. Çok çaresiz kaldığı günlerde partiye uğruyor, arkadaşlarından borç para alıyordu. Onların da çoğu yoksuldu zaten, kimseye yük olmak istemiyordu. Bir iki kez belediyede işe girme konusu açılınca kestirip atmıştı Ferit.

Yaza kadar idare edebilseler sonrası kolaydı, önemli olan bu kışı atlatmaktı. Baran çok küçüktü, bir yaşını bile doldurmamıştı. En çok da ona kahroluyordu, kazandığı her kuruş-

la önce Baran'ın sütünü, mamasını alıp, geriye bir şey kalırsa kendi ihtiyaçlarını karşılıyorlardı. Şevin'le severek evlenmişlerdi. Yoksulluğa, işsizliğe ve onca eksikliğe rağmen ses etmiyor, ona destek oluyor, hiçbir şeyi dert etmiyordu Şevin. Baran olmasa o da çalışmak istiyordu... İkisinin de aileleri zar zor geçinebilen insanlardı. Şevin'in ailesi birkaç defa gelip birlikte kalmaları için ısrar etmişti. Kabul etmemişlerdi, biliyorlardı ki onların dertleri zaten kendilerine yetiyordu. "Bu kışı çıkaralım, Allah büyüktür," diyordu içinden Ferit. Çayından kalan son yudumu da içip tekrar kaldırımın köşesine gitti.

Kavşağın bütün köşelerine göz gezdirip Gıyasettin Abi'yi aradı. Parti çalışmalarından tanırdı Gıyasettin'i. Yaşına rağmen gençlerden daha cevval çalışırdı partide. 90'lı yılların başında köyü yakılınca, Kulp'tan Diyarbakır'a göç etmek zorunda kalmış, geldiği günden beri de siyasi mücadeleden geri durmamıştı. Üç beş defa gözaltına alınmış, bir müddet de cezaevinde yatmıştı. Yazları ailecek Çukurova'ya mevsimlik işçi olarak giderlerdi. Yaz boyunca çoluk çocuk bütün aile çalışır, kışın geçinebilecekleri kadar para kazanmaya çabalarlardı. Gıyasettin'in ailesi de kalabalıktı, yazın kazandıkları yetmezdi, bu yüzden kışları o da yevmiye için Bağlar ilçesinin Dörtyol Kavşağı'nda iş beklerdi. Ferit söz almıştı, bu yaz beraber gideceklerdi Çukurova'ya. Baran, artık Çukurova sıcağına dayanabilirdi. Yoksa ta geçen yazdan birlikte gideceklerdi, Gıyasettin Abi'yi görüp bunu tekrar hatırlatmak enikonu laflamak istiyordu.

Öğlene kadar ne bir işe çıkabildi ne de Gıyasettin'i bulabildi. Sağa sola sordu, gören olmamıştı. Karnını doyurmak için eve giderken köşedeki fırından akşam ve ertesi sabah için dört ekmek aldı. Bakkaldan da biraz peynir, zeytin ve helva alıp bir poşete koydurdu. Sokağın girişindeki çöp konteynerinin üstünde birkaç boş karton kutu vardı, sobada yakmak için onları da aldı.

Eve girdiğinde Şevin yere oturmuş, Baran'ı dizlerinde sallayıp uyutmaya çalışıyordu. Baran yavru bir kedi gibi mırıldanarak annesinin ninni sesine eşlik ediyor, yavaş yavaş uykuya dalıyordu. Ferit beraberinde getirdiği kartonları dışarıda yırtıp parçalara ayırdı, sobayı kartonla doldurup tutuşturdu. Birkaç dakika sonra içerinin soğuğu kırıldı. Şevin'le Ferit sobanın kenarına serdikleri sofrada peynir, zeytin, helvadan ibaret öğlen yemeklerini yediler. Beşiğinde uyuyan Baran'ı uyandırmamak için fısıldayarak sohbet ediyorlardı. Bu karlı, soğuk kış gününde yaz hayalleri kuruyorlardı. Yaz tatilini değil, yazın çalışmak için gidecekleri mevsimlik işi, Çukurova'yı konuşuyorlardı. Yemeğini yiyip hemen iş bekleyeceği köşeye, kısmetinin peşine gitti Ferit.

Akşama doğru, hava kararmak üzereyken karşı köşede gördü Gıyasettin Abi'yi. Hemen koştu yanına. Tokalaşıp selamlaştılar. Bir ev taşıma işi çıkmış, evden doğruca işe gitmiş, yeni dönmüştü Gıyasettin. Ayaküstü sohbet edip hal hatır sordular karşılıklı. Ferit konuyu açtı hemen. Bu yaz kesinlikle onlarla Çukurova'ya gitmek istiyordu. "Tamam," dedi Gıyasettin, tıpkı daha önce söylediği gibi "Ona göre ayarlama yapacağım, siz de gelirsiniz," diye ekledi. Sevinçten gözleri parladı Ferit'in. Bu yoklukta birkaç ay sonrası için de olsa en azından iş bulabilmiş olmak rahatlattı onu. Hele bu kış bir geçsindi, gerisi kolaydı. Tam vedalaşıp ayrılacakken "Bugün işe çıkabildin mi?" diye sordu Gıyasettin. Ferit yüzünü buruşturup "Yok," diyebildi ancak. Gıyasettin cebinden paraları çıkarıp o gün kazandığının bir kısmını Ferit'e uzattı "Al," dedi, "Baran'a süt alırsın". Ferit'in gözleri doldu, boğazının kuruduğunu hissetti, yutkunarak "Sağ ol Gıyasettin Abi, senin de bekleyenin çok," dedi. Gıyasettin hiç ikiletmeden parayı Ferit'in montunun cebine soktu, "Açlıktan ölmeyiz ya," dedi gülerek.

O kış çetin geçti Diyarbakır'da. İnadına her zamankinden

daha fazla kar yağdı fakirlerin üstüne. Kıt kanaat geçinip yaza çıktılar; Ferit, Şevin ve Baran. Yaz gelince inşaat işleri de açıldı ama Ferit'in aklı Çukurova'daydı. Orada azıcık da olsa para biriktirebilseler en azından kışın bu kadar çaresiz, aç biilaç kalmazlardı. Belki daimi bir iş aramak için fırsatı da olurdu o zaman. Çünkü yoksulluk yoksulluğu besliyor, suya battıkça ağırlaşan paçavra misali, dibe doğru gittikçe çıkış imkânsızlaşıyordu. Bu bir kader değildi elbette, bir yandan ekmeğinin peşinden koşacak, bir yandan siyasi mücadelesine devam edecek ve gün gelecek, mutlaka ama mutlaka bu sömürü ve işgal düzeni değişecekti. Buna yürekten inanıyordu Ferit.

Yatak, yastık, kap kacak ve Baran'ın beşiğiyle anacaddenin kenarında, kaldırımda bekliyorlardı. Gıyasettin Abi minibüsle gelip alacaktı onları. Az sonra beyaz Ford Transit minibüs yanaşıp yanlarında durunca ön kapıdan Gıyasettin indi. Gelip tokalaştı Ferit ve Şevin'le. Transit'in sürgülü kapısı açıldı, Şevin kucağında Baran'la geçti içeri. Gıyasettin'in eşi, çocukları ve torunları vardı, hepsiyle selamlaşıp arka tarafta kendilerine ayrılan yere oturdu. Minibüsün içinde çocuklar şakalaşıyor, büyükler çocukların neşesine kahkahalarıyla katılıyorlardı. Ferit'le Gıyasettin, şoförün de yardımıyla eşyalarını minibüsün üstündeki balyaların yanına yerleştirip iple sıkıca bağladılar. En üste de Baran'ın beşiğini koydular. Ferit öne geçip Gıyasettin'in yanına oturdu, minibüs Adana'nın nemli sıcağına ulaşmak için hareket etti.

Urfa'yı geçtiklerinde ihtiyaç gidermek için bir benzinlikte durdular. Sabah erkenden yola çıkmışlar, kahvaltı bile yapmamışlardı. Hava tam ısınmadan benzinliğin kenarındaki yeşilliğe sofralarını serip evden yanlarına aldıklarıyla kahvaltılarını yaptılar hep beraber.

Yol boyunca arka taraftaki gürültü hiç susmadı. Herkes birbiriyle sohbet ediyor; çocuklar bazen ağlıyor, kavga edi-

yor, bazen neşeyle gülüyorlardı. Gıyasettin'le Ferit de ön tarafta koyu bir sohbete dalmışlardı. Sohbetlerine arada şoför de dahil oluyordu. Daha çok siyaset konuşuyorlardı. Hükümetin politikalarını, Ortadoğu'daki durumu, kendi partilerini, yapılması gerekenleri, eksikleri... Her bir şeyi en değme gazeteciye, yılların siyasetçilerine taş çıkarırcasına enine boyuna değerlendiriyor, yorumluyorlardı. Yol uzundu, müziksiz de olmuyordu. Minibüsün teybinde aynı kaset dönüp dönüp çalıyordu. Gıyasettin en sevdiği *dengbej*lerin *stran*larından seçme bir kaset doldurmuştu. Çocukların ve gençlerin itirazına rağmen her sene yol boyunca bu kaseti çaldırıyordu. Arada bir de teybi kapatıp kendisi *stran* söylüyordu. O anlarda minibüsteki herkes susup pürdikkat Gıyasettin'in kederli sesine kulak veriyordu. Köyünü anlatıyordu Gıyasettin; dağları, vadileri, rüzgârı, atları, aşkları, ayrılıkları, acıları... Her *stran* okuduğunda minibüsün içini hüzün kaplıyordu, konuşunca büyü bozulacakmış gibi hiç kimse uzun süre çıt çıkarmıyordu.

Öğlene doğru Antep'i geçip otobana çıktıklarında minibüs biraz daha hızlandı. Akdeniz havası yavaş yavaş hissediliyordu. "Gavur Dağı"nı geçince Çukurova düzlüğüne ve yapış yapış Çukurova sıcağına ineceklerdi. Önlerinde onları bekleyen zorlu bir yaz vardı. Elli dereceye varan nemli sıcağın altında pamuk tarlalarında önce çapada, sonra hasatta ter dökeceklerdi. Elleri, ayakları çizilecek, parçalanacak, sivrisinekle, yılanla, çıyanla baş edeceklerdi. Çadırlarda iç içe aylarca uyuyacak, sabahtan akşama canları çıkasıya tarlada çalışacaklardı. Paralarının tamamını alabilir, ölmeden, hasta düşmeden Diyarbakır'a geri dönebilirlerse kışın aç kalmadan, donmadan bir sonraki bahara çıkabileceklerdi.

Yollarda sürekli kendileri gibi mevsimlik işçileri taşıyan minibüslerle karşılaşıyor, korna çalarak, el sallayarak selamlaşıyorlardı. Hepsi de tavanları yükle dolu minibüsler-

di. Plakalarından Muş'tan, Siirt'ten, Urfa'dan, Bitlis'ten, Mardin'den yola çıktıkları anlaşılıyordu. Hepsi de yoksulluklarına çare aramak için yollara düşmüş mevsimlik işçi aileleriydi. Kaderleri Çukurova'da, Karadeniz'de, Ege'de, Marmara'da birleşiyordu.

Ferit'le Gıyasettin sessizce kendi aralarında sohbete devam ediyordu. Çocukların çoğu yorgunluktan analarının dizlerinde uyuyakalmıştı. Ferit arada bir dönüp Şevin'e bakıyordu, gözleriyle birbirlerine gülümsüyorlardı birkaç saniyeliğine. Anasının kucağında uyuyan Baran'a da bakıyordu sevgiyle. Gavur Dağı'ndan aşağıya, Çukurova düzlüğüne indiklerinde, nemli hava, orman kokusu minibüsün içine dolmaya başlamıştı. Şoförde de hafif bir yorgunluk hissediliyordu. Gıyasettin şoföre, "İlerde bir benzinlik daha var, oraya çek, dinlenelim biraz istersen," dedi. Şoför hak verir gibi yapsa da geçiştirdi "Gıyasettin Abi birkaç kilometre kaldı," dedi. Az kalmıştı gerçekten de.

Bu sırada otobanın karşı şeridinden bir tır hızla bariyerlere çarpıp toz duman içerisinde kendilerine doğru sürüklenmeye başladı. Gözlerinin önünde aniden cereyan eden bu feci kaza karşısında Ferit ve Gıyasettin bağırmaya başladılar. Şoför de tehlikeyi hemen fark edince frene asılıp direksiyonu sağa kırmış, üstlerine doğru gelen tırdan kurtulmaya çalışmıştı. Ani fren ve savrulma nedeniyle feryat figandı ortalık, herkes bir yerlere tutunmaya çalışırken, analarının kucağında uyuyan çocuklar yere savrulmuştu. Şevin de Baran'ı bırakmamak için onunla birlikte öne doğru düşenler arasındaydı. Minibüs kaymaya, sağa sola yalpalamaya devam ediyordu. Şoför yolun sağına, bariyerlere kadar gitmeyi başarsa da yan dönüp üstlerine gelen tırdan kaçamadı. Tırın kasası büyük bir hızla minibüse çarptı, sonra da üstüne devrildi.

Baran'ın beşiği minibüsün üstünden yolun kenarına savruldu.

Akşam ana haber bültenlerinde kısaca söz edildi onlardan. "Adana'ya çalışmaya giden mevsimlik işçileri taşıyan minibüs tırla çarpıştı. Kazada minibüste bulunan altısı çocuk on dokuz kişinin tamamı yaşamını yitirdi."

Bu kadarcık.

Ertesi gün Diyarbakır milletvekillerinden biri meclise kazayla ilgili soru önergesi verdi.

Hayat devam etti.

Taş Ocağı

"Aha senin ismin burada Ali Amca," dedi Muhtar Halil ve yaşlı adamın imzasını rahat atabilmesi için kâğıdı masanın üstünde ona doğru çevirdi. Köy kahvesinde toplanan köylülerin her biri teker teker imzalarını attılar dilekçenin altına. Altmış üç imza tamamlanınca herkes sandalyelere oturdu yeniden. Muhtar Halil dilekçeyi havaya kaldırarak, "İmzalar hep tamam arkadaşlar, hemen gidip kaymakamlığa teslim edeceğim. Burada konuştuğumuz her şeyi de Kaymakam Bey'e bir bir anlatacağım. 'İnanmazsan gel kendi gözlerinle gör diyeceğim; köyde ne bağ kaldı ne bahçe, hepsi kurudu, tarlalarımız beyaz tozla kaplandı, dinamitler evlerimizin duvarlarını çatlattı, toprak her gün biraz daha kayıyor, koca dağ üstümüze üstümüze geliyor,' diyeceğim. 'Yemek, içmek, uyumak haram oldu bize, gel kendi gözlerinle gör,' diyeceğim. 'Bu taş ocağı, ocağımıza incir ağacı dikti,' diyeceğim. Zaar Kaymakam Bey halden anlar, koskoca devletin kaymakamı bu zulme izin vermez. Görün bakın o zaman nasıl mühür vuruyorlar taş ocağının kapısına. Koskoca devlet bu, bizi sahipsiz bırakmaz arkadaşlar. Ben çabucak gideyim kasabaya, vereyim bu dilekçeyi."

Muhtar Halil'in heyecanla, coşkuyla yaptığı bu konuşmayı kahveye toplanmış köylüler aynı coşkuyla uzun süre ayakta alkışladılar. Nihayet taş ocağının zulmü duracaktı, nihayet iki haftadır köylüyü canından bezdiren bu adaletsizlik bitecekti. Koskoca devlete şikâyet dilekçesi yazmışlardı. Daha ne yapsınlardı? Kime sorsan iş bu noktaya gelsin istemezdi elbette. Devleti meşgul etmek yaraşmazdı onlara da taş ocağının sahibi laftan anlamıyordu. Kaç defa gidip konuşmuşlardı ama adam bildiğini okumaya devam etmişti. Her gün, her saat koca dağı dinamitliyordu. Toroslar'ı köylünün başına yıkmaya ant içmişti sanki. Köylünün canına tak etmişti artık, varsın ne olacaksa olsun demiş, her şey hak ettiğini bulsun diyerek kaymakamlığa dilekçe yazmışlardı. Bu işe artık bitti gözüyle bakıyorlardı, hepsinin yüzünde zafer kazanacak olmanın mutluluğu okunuyordu.

"Yolu da söyle, 'Yol çatladı,' de muhtar," dedi köylülerden biri. Bir diğeri, "'Köyün suyu da azaldı,' de, 'Suyumuz kaynağında kuruyacak,' de."

"Halime'nin gelinini de söyle, 'Düşük yaptı,' de," diye araya girdi yaşlı bir kadın. Bir başka yaşlı kadın müdahale etti hemen: "Onu demesin gız, taş ocağınan alakalı değil düşük yapması, sonra devlete ayıp olmasın. Taş ocağı açılmadan kaç gün önce düşük yaptı kadıncağız."

"Ben taş ocağınan alakalı demedim ki, sağlık ocağınan alakalı dedim. Ebe göndersin köyümüze diye dedim."

"Bence başka meseleleri araya karıştırmayalım," dedi bir başkası.

"Doğru diyor," diye destekledi diğerleri.

"O zaman hiç değilse bizim bu Hüseyin'i de az bi şikâyet et hazır gitmişken," diyerek kocasını gösterdi yaşlı bir kadın. "Sabah akşam kahvede kumar oynuyor."

Kahvede bir anda uğultu yükseldi. En çok da Kahveci Saim bağırıyordu: "Ne kumarı, burda kumar mumar yok." Hü-

seyin de, "Çayınan kumar mı olur, üç tane çay mı battı gözüne Hanife," diyerek ona katılıyordu. Her kafadan bir ses çıkıyor, kadınlar bir ağızdan kocalarından şikâyetlerini sayıp dökerken, kocaları da cevap yetiştirmeye çabalıyordu. Muhtar Halil en sonunda sandalyenin üstüne çıkıp bağırarak ortalığı sakinleştirdi.

"Arkadaşlar yapmayın, etmeyin. Derdimiz başımızdan aşmış. Bu taş ocağından daha önemli mesele mi var? Başka şeyleri karıştırmadan bunu bir hal yoluna koyalım, yüzdük yüzdük kuyruğuna geldik. Ben artık gideyim, dilekçeyi vereyim de bitsin bu iş."

"Git, git muhtar, git bitir bu işi."

"Durma muhtar git, her bir şeyi anlat kaymakama."

"Doğru diyon muhtar, sen oyalanma artık."

"Hadi sağlıcakla git muhtar, hepimizin selamını da söyle kaymakama."

"Söyle ya, hem selamımızı hem derdimizi söyle."

"Kaymakam duysa dayanamaz gelir hemen."

"Gelir valla."

"Biz de hazırlık yapalım, kaymakam gelende ayıp olmasın."

"Yemek hazırlayalım, kuzu keselim hazır olsun."

"Keselim ya, koskoca devlet gelecek köyümüze."

"Hem de koskoca."

Muhtar Halil'i kasabaya yolcu eden köylüler telaşla hazırlıklara başladılar. En geç yarına kadar kaymakam gelirdi. O vakte kadar hazır olamazlarsa hepsi yerin dibine girermiş gibi hissederek elbirliğiyle çalıştılar. Köy meydanına masalar, sandalyeler dizildi; kuzular kesildi. Sabah erkenden yemekleri pişirmek için ocaklar, odunlar, kazanlar hazır edildi. Yayıklar yayıldı, taze tereyağı, ayran yapıldı bol bol. Karanlık çökmeden evvel bitirdiler hazırlığı. Muhtar Halil'in de eli kulağındaydı, birazdan dönerdi kasabadan. Gün boyunca taş ocağından da ses çıkmamıştı, sanki başlarına gelecekleri an-

lamış gibi bugünden kapatmışlardı ocağı. Köyün minibüsü tepenin arkasından göründüğünde hava kararmış, gün geceye dönmüştü. Köylüler meydana toplanmış minibüsü bekliyordu. Minibüs gelip kalabalığın önünde durduğunda, Muhtar Halil muzaffer bir komutan edasıyla ağır ağır arabadan indi. Yüzünden gurur, duruşundan mağrurluk akıyordu. Konuşmasına gerek bile yoktu, köylü zaten anlamıştı her şeyi. Yine de hafif birkaç öksürükten sonra, mareşal edasıyla konuşmaya başladı Muhtar Halil. Köyde çıt çıkmıyordu.

"Arkadaşlar evvela size sayın Kaymakam Bey'in hususi selamlarını getirdim."

Alkış kıyamet koptu. Muhtar eliyle susturdu herkesi, aynı tavırla devam etti: "Ben size ne dediydim, koskoca devlet dediydim değil mi? Evet koskoca devlet tabii, bu koskoca devlet kıytırık bir taş ocağı için bizim şikâyet dilekçemize mi muhtaç olacak? Olmayacak elbet. Daha ben oraya varmadan haberi gitmiş. Devletimiz zaten her bir hazırlığı yapmıştı. Kaymakam Bey'in müdürüne çıkar çıkmaz müdür bey hemen tanıdı beni. 'Taş ocağı için geldim, Kaymakam Beyimize dilekçe arz edeceğim,' dememle birlikte, 'Biliyorum muhtar biliyorum, senin gelmen de iyi oldu, biz de sana haber yollayacaktık zaten. Kaymakam Bey taş ocağı için yarın sizin köye geliyor. Sen var geri köye git hemen, iyicene bir hazırlık yapın,' dedi. 'Peki dilekçe ne olacak?' dedim. 'Dilekçeye ne gerek var muhtar, Kaymakam Bey yarın bizzat geliyor diyorum sana, oyalanma da çabuk köye dön sen. Kaymakam Bey'in de selamlarını söyle köylüye,' dedi." Bir es verip kalabalığa şöyle bir baktı: "Aha tamı tamına böyle oldu arkadaşlar. Hadi gazanız mübarek olsun, hepinize hayırlı olsun."

Meydana toplanmış köylüler kısa süreli bir şaşkınlıkla suskun kaldılar önce. Duyduklarını tam olarak idrak edince de tam bir bayram yerine döndü ortalık. Alkışlar, bağırışlar, halaylar, türküler gece yarısına kadar devam etti.

Sabah daha gün doğmadan köy meydanı kalabalıklaşmaya başladı. Kimsenin gözüne uyku girmemişti. Güneş, Toroslar'ın arkasından ilk ışıklarını gösterdiğinde köylüler meydanda yerini almıştı. Kazanların dibine odunlar sürüldü, ateşler yakıldı, çuval çuval pirinç döküldü, etler tencerelerle istiflendi. Gençler ha bire odun taşıyor; kadınların kimi tencerelerin başında tahta kepçelerle yemekleri karıştırıyor, kimi sacın üzerinde ekmek pişiriyor, kimi yayık yayıyordu. Erkekler köy meydanını balonlarla, renkli kâğıtlarla, bayraklarla süslüyor; masa örtülerini, sürahileri, bardakları, kaşıkları istifliyordu. Çocuklarsa erken gelen bu bayram havasının tadını çıkarıyor, neşeyle bağırıp oradan oraya koşturuyordu. Az sonra aşağı köyden ricayla çağrılan davul zurna da gelince şenlik tamamına erdi. Davul zurnanın sesiyle coşan köylüler hem çalışıyor hem oynuyordu.

Öğlene doğru köyün gençlerinden bir grup, tepeden aşağı koşarak bağırmaya başladı: "Geliyooor, geliiiyooorr, vallaha da geliiiyoor, billaha da geeeeliiyooooorrr."

Muhtar Halil ne yapacağını biliyordu, hemen kontrolü ele aldı. Davul zurnayı susturup köyün erkeklerini tek sıra hizaya soktu. Kaymakam Bey inince kimin ne yapacağını hızlıca hatırlattı. Heyecandan titremeyen yoktu neredeyse ama hiçbiri Muhtar Halil kadar heyecanlı değildi. Telaşla oradan oraya koşturuyordu. Nihayet kaymakamın makam arabası tepeyi dönüp görülünce alkış koptu. Muhtar Halil susturdu herkesi, "Şimdi değil, şimdi değil, iyice yaklaşınca," dedi. "Ben size işaret verinceye kadar düzeni bozmayın," diye ekledi heyecanla. Kaymakamın arabası köy meydanına yaklaşınca yolun kenarında durdu. Önden biri inip onlara doğru yaklaşınca bunun müdür olduğunu anladı Muhtar Halil. O da koşar adım hareketlendi. Birbirine yetiştiklerinde müdür nefes nefese, "Kaymakam Bey, 'Ben şimdi arabadan inmeyeyim, direkt taş ocağına çıkalım, işimiz bitende köye ge-

leyim, köylü de şimdi peşimizden taş ocağına çıksın,' diyor," dedi. Muhtar bunu daha önce düşünememiş olmaktan duyduğu utançla, "Tabii ya! Kaymakam Bey doğru düşünmüş, biz akıl edemedik, önce işimizi bitirelim, sonra yemek yeriz değil mi ya! Köylüünen varıyoz," dedi.

Muhtar Halil merak içinde bekleyen köylüye doğru koşarken, müdür de ceketinin önünü ilikleyip arabaya döndü. Muhtar köylüye hızlıca anlattı olup biteni. Köylüler, kazanların başında birkaç kişiyi bırakıp davul zurnayı önlerine katarak kaymakamın arabasının peşine takıldılar. Oynaya oynaya taş ocağına vardıklarında bütün işçiler toplanmış, ocağın sahibiyle birlikte bekliyorlardı. Taş ocağının girişi de bayraklarla, balonlarla süslenmişti. Ön tarafa boydan boya kırmızı bir kurdele çekilmişti.

Taş ocağının sahibi koşup kaymakamın kapısını açtı. İçeriden saçları jöleyle geriye yatırılmış, ince bıyıklı, genç bir adam çıktı. Taş ocağının sahibinin elini sıktı. Geriye dönüp köylüleri eliyle selamladı. Davul zurnanın gürültüsünden duyulmasa da köylülere bir şeyler söylediği anlaşıldı. Bütün köylü, bu taş ocağı mühürleme işinin böyle sorunsuz, neşe içerisinde hallolmasını inanılmaz bir şaşkınlıkla izliyordu. Kaymakam bir eliyle davul zurnacıya susması için işaret verdi. İki üç adam elinde fotoğraf makinesi ve kamerayla kırmızı kurdelenin öte tarafına geçti. Başında baretiyle bir işçi, elinde tuttuğu tepsideki makaslardan birini kaymakama diğerini ocağın sahibine verdi. Kaymakam köylülere hitaben kısa bir "hayırlı uğurlu olsun" konuşması yaptıktan sonra ocağın sahibiyle birlikte kurdeleyi kesti. Bir iki flaş patladı bu arada, işçiler alkışladı. Köylüler gözleri fal taşı gibi açılmış, olanları izliyordu. O anda bıçakla kesilseler hiçbirinden kan akmazdı, donup kalmışlardı.

Kaymakam geri dönüp arabaya binmeden önce neşeyle köylülere seslendi: "Hadi, şimdi yemeğimizi yiyebiliriz."

Taş ocağının sahibi diğer taraftan arabaya bindi, kaymakamın yanına oturdu. Araba köy meydanına inmek için hareket ettiğinde köylüler yerlerinden kıpırdayamadan tozu dumana katarak giden koskoca devletin arabasının arkasından bakakaldılar.

AVM

"Eeveett arkadaşlar, şimdi tırnak kontrolü için ellerinizi uzatıyorsunuz."

Bunu söyleyen adam birim şefimiz Tacettin Bey, bağırırken boyun damarları şişen cinsten kendisi. Normalde "Taco" diyoruz ona, tam ismiyle "Pısırık Taco". Gel gör ki kendisine "Tacettin Bey" denilmesini istiyor, "Size şefim desek olmaz mı?" dedim bir keresinde; "Olmaz," dedi, kurumun ciddiyetine aykırıymış. "Sıçayım senin kurumuna," dedim içimden, ulan hepi topu bir AVM'nin yemek katında temizlik ekibiyiz be!

Açık gri iş önlüklerimizle yan yana dizilmiş dokuz kişi uzattık ellerimizi. On sekiz elin doksan parmağına tek tek baktı Taco. Benim ellerime biraz daha uzun süre baktı ve "Sizi daha önce de uyarmıştım Zeynep Hanım, tırnak uzatma gibi bir hevesiniz varsa temizlik biriminde değil, kozmetik mağazalarında iş bulun kendinize," dedi.

"Normalde ben senin o mongol suratının ortasına sıçardım Taco," diye içimden geçen cümle ağzımdan, "Kusura bakmayın Tacettin Bey, ben gitar kursuna başladığım için

tırnağımı biraz uzattım, yoksa heves ettiğimden falan değil," şeklinde ihtiyatlı bir sallama olarak çıktı.

"Gitar falan diyorsunuz ama müşteri bunu anlamaz, rahatsız olur, o nedenle kesilecek o tırnaklar."

"Aa olur mu, ben biraz daha uzatıp senin o pörtlek gözlerini çıkaracağım," demedim, "Tabii efendim, kısaltırım," dedim.

İşten atılmaktan bıkmıştım çünkü, son iki yıl içinde beşinci işimdi bu. Ya patronla ya birim şefleriyle kavga ettiğim için atıldım hepsinden. Hal böyle olunca tazminat da alamadım. İş dünyasında diyeyim, AVM temizlik elemanları âleminde yani, adım çıkmış dokuza, inmez sekize. Buradan da atılırsam sonumu Allah bilir ya bu âlemde iş bulmam imkânsızlaşacak sanki, başka âlemlere bakmam gerekecek. Buna takatin var mı derseniz, yook... Alıştım ben bu işe, iyi kötü idare ediyorum işte.

Ev derseniz eğer, evin bütün yükü benle abimin üzerinde. O da inşaatlarda falan çalışıyor. İki küçük kardeşim var. Esma'yla Abdurrahman. İlkokula gidiyorlar, küçükler daha. Okusunlar istiyorum, okuyacaklar elbet. Ben mi? Ben ilkokulu bitirdim. Daha okumak ister miydim? Yok, bu kadarı yetti bana, biraz okuma yazma, biraz da çarpım tablosu, daha ne olsun. Ha, okula gitmeden doktor olunabilseydi, doktor olmak isterdim. Gülmeyin, beyaz önlük, şık olurdu, yakışırdı; neyse, olmadı işte, gri önlükle idare edeceğiz artık. Anam fukara, ev kadını, yatalak babama bakar evde. Beş altı yıl oldu, babam "iş kazasında" sakat kaldı. Ne iş yapardı? Hırsızdı kendisi ayıptır söylemesi. Girdiği evin üçüncü kat balkonundan düşmüş garibim. Mesleğini evde icra ediyor artık. Anama bıraktığımız harçlıkları çalabilmek için evde çocuklara aratmadığı delik yok. Parayı bulunca da çocuklara bakkaldan bira aldırıyor. Seviyorum yine de babamı, arada anamdan gizli bira parası veriyorum. İyi adamdır aslında,

yoksul mahallelerde hırsızlık yaptığı görülmemiştir. Zenginden alıp cukkaladığını kimselerle paylaşmayıp direkt kendisi yediği için sadece "Robin" desek de olur.

Sabahları sekizde başlıyoruz işe, dokuzda AVM açılıyor. Siz, paldır küldür gelip ortalığı batırmadan önce iyice temizliyoruz yemek katını. Asıl yoğunluğumuz siz kıtlıktan çıkmış gibi yemeklere saldırdığınızda başlıyor. Önce tek tük geliyorsunuz sonra kalabalık sürüler halinde. Yemeğinize birazcık ara verip yemek katının uğultusunu dinlediniz mi? Ben dinledim, hep dinliyorum. Yok, AVM'nin havalandırma motorlarından değil, sizden çıkıyor o sesler. AVM'de yemek yedikten sonra dönüp geride bıraktığınız masaya baktınız mı hiç? Ben baktım, hep bakıyorum. Tepsiyle aldığınız her şeyi masaya boca etmeden kalkınca kendinizi kazıklanmış gibi mi hissediyorsunuz nedir? Yemek artıklarınızın yarısını yere dökmeyince fakir gibi görünmekten mi korkuyorsunuz? Merak etmeyin, ne kadar gizlemeye çalışsanız da benden bir tık yukarıda olduğunuz belli oluyor. Asgari ücret benimkisi, bir de yemek fişimiz var. Kendimiz temizliyoruz masamızı hem de; neyse, bizim işimiz bu sonuçta, istemiyorsan yapma derler, işsiz kalırız. Yapacak insan çook.

Hepimiz sekiz saatten fazla çalışıyoruz, bazen on iki, bazen on beş saat. Fazla mesai ücreti aldığımız tek bir ay bile olmadı. Son iş yerimden bu yüzden atıldım zaten. Bir masadan yemek artıklarını toplarken kulak misafiri olmuştum iki tane janti adama. Avukatlıktan falan konuşuyorlardı. Hazır bedava avukat bulmuşken sorasım geldi: "Fazla mesai ücreti için dava açmak istesem ne yapmam gerekir?" diye de sordum. Jantiler de bana anlattılar kısaca. Akşam mesai sonrası birim şefimiz Cevat Bey (Kel Cevat) aldı beni karşısına, "Fazla mesai için dava mı açmak istiyorsun?" diye sordu. "O da nerden çıktı?" diye yanıtladım. "AVM'nin avukatlarına sormuşsun," dedi. "Şansıma da, senin ağzına da sıçayım,"

dedim. İçimden söylediğimi sanıyordum, öyle değilmiş. "Yemek fişlerini bırak, eşyalarını topla, defol!" dedi. "Yüzüme tükürüp çıktı," demiş arkamdan. Birinin arkasından konuşmak çok ayıptır, o kişi yüzünüze tükürmüş olsa bile yapmayacaksın bunu.

Bu çalıştığım AVM yeni açıldı, bir ay olmamıştır. Neyse ki beni burada tanımadıkları için işe girebildim. Yeni yeni arkadaşlarım var burada. AVM çalışanları ayrı bir dünyadır. Bütün o cafcafın, tiril tiril şatafatın ardında saklananı görebilmek için bakmak yetmez. Mağazaların arkasındaki dar koridorlarda, personel odalarında, mal girişte ve sizin görmediğiniz her kuytuda neler neler olur. Mağazaların verdiği emanet kıyafetlerle, önlüklerle ve mutsuz, umutsuz, kederli yüzleriyle yüzlerce emekçi gezinir. Müşteriyle ilgilenirken mutlu görünmek mecburidir. Arenanın dehlizlerinde aslanlara atılmayı bekleyen köleler gibi arka koridorlarda hüznünü saklayamayan AVM çalışanları, ben ve arkadaşlarım yaşar. Çalıştığımız AVM'lerde hiç alışveriş yapamamış biz saygılı hizmetkârlarınız sizi selamlıyoruz. Yerim sizin o alışveriş çılgınlığınızı, canlarım benim. Arkanızdan çok da iyi konuşmadığımızı ama hak etmediğiniz hiçbir şeyi söylemediğimizi bilin istiyorum. Arkadaşlarım iyidir benim, hepsi de iyi insanlardır. Serhat var bir tane, yaşıtım benim, yirmisinde. Aynı temizlik ekibindeyiz. Serhat çok iyi çocuk mesela... Sanki biraz da yakışıklı. Tamam, Allah kahretsin, çok yakışıklı bizim bu Serhat. Ama içine kapanık, sessiz bi çocuk. İşini aksatmaz, kaytarmaz, hepimize yardıma koşar. Fazladan bir kelime konuşmaz ama. Hüzünlü bir ciddiyeti var adamın, Halil Sezai'nin yakışıklı olanı. Tuhaf bir huyu var bizim bu yerli Corc Kuluni'nin. Bütün molalarda herkes terasa, bahçeye falan çıkarken o gidip kapalı otoparkın birinci katında, 21 no'lu park yerinde oturur. Egzoz dumanları arasında, otoparkın kasvetli havasını soluyarak geçirir bütün

dinlenme zamanını. Kimse de sormaya cesaret edemez bir türlü, "Ne iş arkadaş, egzoz bağımlısı mısın? Nedir bu garip haller?" diyemez. Ben dedim ama, geçen hafta dedim. Gittim 21 no'lu park yerinin teker bariyerinde yanına oturdum. "Merhaba Serhat, rahatsız etmiyorumdur inşallah," dedim. "Tabii ki rahatsız etmiyorsun," dedi dünyanın açık ara en birinci gülümsemesiyle.

"Seninkisi biraz garip değil mi? Bütün molalarını burada geçiriyorsun," dedim.

"Dışardan garip göründüğünün farkındayım," dedi, gözlerime de baktı bu arada, doğrudan gözlerimin içine. O nasıl bir bakış Yarabbim. Otoparkın loşluğunda böyleyse bu bakış, güneşin altında, 35 derecede kim bilir nasıl yakıcı olur.

"Benim içerden bakmama izin var mı ?" diye espri yaptım.

Başını eğdi gülümseyerek. Suskun kaldı bir müddet. Gözlerini otoparkın karşı duvarına dikti, daldı gitti sanki. Usulca konuştu sonra, bilgece bir ses tonu vardı, cevabı da öyle olacak sandım, "Hadi kalkalım, mesai başlamak üzere," dedi. O kadar. Yürüdü gitti.

Her gün, her molada indim otoparka, yanında oturdum sessizce. Hiç konuşmadan öylece oturup geliyorduk. Dün öğlen molasına kadar da tek kelime konuşmadık. Dün sordu nihayet: "Neden yapıyorsun bunu?"

"Her neyse burada olmanın sebebi, dertse derdine, mutluluksa mutluluğuna ortak olmak için," dedim.

Yine baktı öyle; bak, bakma demiyorum, insan gibi bak, melek gibi niye bakıyorsun ya?

O zaman anlattı işte.

"Bu AVM yapılmadan önce burası bizim gecekondu mahallemizdi," dedi. Etrafına baktı bir müddet, otoparkın devasa, uçsuz bucaksız gibi görünen genişliğinde kayboldu bakışları. Zaten hüzün kokan, kıvrılmış kirpiklerinin arasının ıslandığını fark ettim. Sarılıp öpesim geldi kalın dudakların-

dan. "Dur," dedim kendi kendime, "Fırsatçı! Buranın çocuğun eski mahallesi olması, üstüne atlayıp öpmen için makul bir gerekçe değil, aptal kız."

"Ben babasız büyüdüm, anam büyüttü beni. Her şeyimdi o benim, dünyadaki tek varlığım. İki göz bir gecekonduydu evimiz. Anam kot taşlama atölyesinde çalışıyordu. Liseye kadar da okuttu beni. Hayalleri vardı benle ilgili. Onu hayata bağlayan hayallerdi bunlar. Hep okumamı istedi. O işten gelirdi, ben okuldan. Yemeğimizi yer, çayımızı demler, uzun uzun sohbet ederdik. Arkadaşım, yarenim, sırdaşımdı. Herkesin anası candır kendisine ya, benim anam bir başkaydı. Okuyup iş sahibi olacaktım, çalıştırmayacaktım anamı, bilirsin işte böyle hayalleri. Olmadı, öldü anam. Kot taşlama işinde silikozis hastalığına yakalandı. Ne ilaç alacak para vardı ne de tedavi imkânımız. İşten attılar hemen, zaten çalışacak hali de yoktu. Üç ay yataktan kalkamadı, günbegün eridi gözlerimin önünde. Yatağının başında oturarak geçirdim bütün geceleri. Sonra uyanmadı bir sabah. Mahallemiz, evimiz elimizden alınıp yıkılmadan önce tam buradaydı sanırım anamın öldüğü oda. Ben egzoz dumanına değil, anama geliyorum her molada."

Böyle dedi ve ben ağlamaya başladım. Ne ara Serhat'ın dudaklarına yapışıp öpme dürtüsünden bu sular seller noktasına geldim ben de anlayamadım. Omzuna dayadım başımı, bir şey diyemedim. Sessizce oturduk, mesai saati gelince kalkıp gittik.

Bugün öğlen yine çok kalabalıktı, *Açlık Oyunları*'ndan kaçabilmiş herkes bizim yemek katına doluşmuştu. Ben gözümü Serhat'tan ayırmadan masaların arasında dolaşıyor, yemek artıklarını çöp arabama boşaltıyordum. Bir ara Serhat'ın bulunduğu taraftan bir ciyaklama yükseldi. Döndüm baktım ki sevgilisiyle yemek yiyen bir "Barbi" bebeğimiz Serhat'a bağırıyor, hem de nasıl?

"Aptal şey, biraz dikkat etsene, kör müsün? Yemeğimi berbat ettin, geri zekâlı!"

Barbi'nin sesi yemek katının uğultusunu bastırıyordu. Serhat garibim de elinde peçetelerle masaya dökülen kolayı temizlemeye çalışıyor, bir yandan da özür diliyordu. Barbi'nin verdiği gazla sevgilisi de Serhat'a saydırmaya başladı. Concon hem sırıtıyor hem de hakaretlerle aşağılıyordu Serhat'ı. Herkes gözünü dikmiş bu trajik sahnenin "kölenin" ölümüyle bitmesini bekliyordu. Doğru ya, bu "köleye" haddi bildirilmese adalet yerini bulamaz, kimse de afiyetle yemeğini yemeye devam edemezdi. Pısırık Taco koşarak geldi ve masanın yanında iki büklüm şekilde müşteriden özürler dileyen Serhat'ı da kolundan tutup itti. "Sen git, başka bir eleman gelip temizlesin," dedi azarlayarak. Serhat yumrukları sıkılı bir şekilde birkaç saniye durdu öylece. Çöp arabamı bırakıp koştum hemen, Serhat'ın koluna girip uzaklaştırmak istedim. "Tacettin Bey" dönüp ikimize "Ne dikiliyorsunuz burada bostan korkuluğu gibi, hadi işinizin başına," dedi. Dişlerimizi sıkıp yürüdük bir iki adım.

Sonra bir şey oldu, kalakaldım kalabalığın içinde. Zaman mı durdu, üstüme mi geldi bilmiyorum. O "muhteşem" uğultuyu dinledim azıcık. Serhat birkaç adım önden yürüyordu, gelmediğimi, kalakaldığımı fark edince o da durdu, dönüp bana baktı, göz göze geldik. "Yo yo, hayır Zeyno," dedi. Uğultudan zar zor duyabildim sesini. "Yerim senin o Zeyno diyen dillerini," dedim içimden – sonradan bunu da içimden söylemediğim anlaşıldı ya neyse. Sonra gidip önce Taco'nun yüzüne sonra da Barbi'nin önündeki pizzaya tükürdüm. "Sıçarım sizin çarkınıza ulan," derken önlüğümü çıkarıp yere fırlattım. Bununla kalmadı, sahne güzelleşti, Serhat da gelip önlüğünü yere çaldı. Herkesin şaşkın bakışları altında el ele tutuşup yürüdük. AVM'nin uğultusu kesildi bir anda. Donmuş bir film karesinin içinde sadece

ben ve Serhat el ele yürüyormuşuz gibiydi. Acayip bir mutluluk hissettim. Biraz daha uzun süreydi iyiydi. Sonra herkes "huzurlu ve uğultulu" yemeğine döndü. Serhat'ın eli çok yumuşak ve sıcaktı.

Hiç kimse bize bakmıyordu artık, sanırım isyan etmiş köle görmeye pek tahammülünüz yok. Alışsanız iyi olur ama, daha şimdiden sayımız ikiye katlandı; ben ve Serhat. Kim bilir belki bir AVM'nin yemek katında karşılaşırız sizinle.

Kobay

İstiklal Caddesi'nde daldım bir giyim mağazasına. Kendime kıyafet alacağım. Çok sık yaptığım bi şey değil, hele İstiklal'de. Genelde İstiklal'den tavuk döner almışlığım vardır, affedersiniz, kıyafet alınır mı lan? Ama şirkette işe başlamışım, hayatımın ilk maaşını almışım, bi daha ömür boyu maaş almasam bana yeter gibi hissediyorum. O kadar para bir arada ilk defa cebime giriyor. İstesem bütün İstiklal'i satın alabilirim ama o kadar ileri gitmek istemiyorum, herkes fakir gibi görünüyor gözüme. Acıdığım falan da yok ha! Geçen aya kadar ben de bunlar gibiydim. Çalışsın, onlar da kazansın kardeşim.

Mağazada bakıyorum kıyafetlere, hiçbirinin etiketine bakmıyorum tabii. Kadın giyim reyonunun yanından geçerken iki genç kız da kıyafetlere bakıyor. Biri dedi ki, "Of ya çok pahalıymış". Dedim, "Hanfendi beğendiyseniz sizin için almak isterim". Döndü baktı ikisi birden, sonra da birbirlerine baktılar. Anlamadılar tabii ilk önce, bu devirde kim kime elbise alır? Baban olsa almaz. "Pardon ama ne diye elbise alıyormuşsunuz bana, ne münasebet yani?" dedi. Aslında kızı-

yor gibi ama merak da var sorunun içinde. Maaştan haberi yok tabii, gerçekten alamam sanıyor olabilir. "Merak etmeyin param var, bugün aldım maaşımı," dedim. "Aa deli mi ne ya," deyip uzaklaştılar benden. Hayret ettim. Lan oğlum biri gelip "Sana bu takım elbiseyi alayım," dese hemen orada soyunur giyerim. Ben ne dedim ki şimdi bunlara?

Az sonra mağazanın güvenlik görevlisini de alıp tekrar yanıma geldiler. "İşte bu adamdı," deyip beni gösterdiler. Güvenlikçi, "Beyefendi, müşterilerimiz tarafınızdan taciz edildiklerini söylüyor!" dedi. Dedim, "Çüş! Beğendiği elbisenin parasını ödemeyi teklif etmek ne zamandan beri taciz oluyor?" Güvenlikçi arkadaş engin hukuk bilgisiyle biraz ölçüp tarttıktan sonra kızlara dönüp, "Bu beyefendi başka bir şey söyledi mi size?" diye sordu. Kızlar biraz bocaladılar ama Allah var doğruyu söylediler. "Yok," dedi biri, "ama tanımadığı bayanlara elbise almayı teklif etmek de normal bir davranış değil," diye ekledi daha güzel olanı. Yani benim elbise almak istediğim değil, onun yanındaki söylüyor bunu. Haddimi de bilirim. "İçimden geldi söyledim," dedim, "ben yıllarca pahalı olduğu için bu mağazalardan hiçbir şey alamadım. Şimdi siz de pahalı falan deyince almak istedim. Başka bir niyetim yoktu, yanlış anlaşıldıysam özür dilerim". Kırılmıştım gerçekten. Kızlar hemen fark ettiler bunu, güvenlikçi de ikna olup ayrıldı. Kızlar bir şey demeden dönüp gidiyorlardı ki durdular, bana dönüp "Ben de özür dilerim kırdıysam sizi," dedi, elbiseye bakandı bu, "kendinizi iyi hissedecekseniz bana o elbiseyi alabilirsiniz". Hevesim kaçmıştı ama geri adım atmak istemedim. "Buyrun, alın lütfen," dedim. Bedenini buldu, kabinde denedi. Kasaya gittik ödeme için. Allah da benim belamı versin. Yemin ederim tavuk döner-ayran parası kaldı cebimde. Zaten kızlar da teşekkür edip hızla çıktılar mağazadan. Değişik duygular içindeydim arkalarından bakarken.

Ben ilk maaşımı aldığım o ayı borç harç, zar zor çıkardım. Yıllardır alışveriş yapamadığımdan gerçeklikten kopmuşum demek ki. Cebim biraz para görünce nasıl bir havaya girdiysem artık... Sonraki aylarda daha iyi anladım ki bu maaş hiçbir şeye yetmiyormuş. Bir yıldır çalışıyorum, maaşımın ay sonuna kadar yettiği tek bir ay bile olmadı. Hep borç, hep kredi kartı. Maaşım yokken daha iyiydim sanki. İnsan biraz para kazanınca eskisinden de fakir oluyormuş.

Hiç para her şeye yetiyordu, biraz para hiçbir şeye yetmez oldu.

Ha, ne anlatıyordum ben size; işte sonra evlendim ben o mağazada tanıştığım kızla. Mutlu son, değil mi? Yok, elbise aldığım kız değil, daha güzel olan öbürü de değil! Güvenlikçiyle evlendim. Boş yere geri dönüp bakmayın, güvenlikçinin cinsiyetini söylememiştim size. Ortada "güvenlik" sorunu varsa aklınıza "erkek" gelmesi normal tabii. Ben o kıza elbiseyi alınca etkilenmiş benden, çıkışta tanışıp ayaküstü sohbet ettik Meltem'le. "İçimdeki iyiliğe" âşık olduğunu söylemişti sonraları.

Evliliğimizin ilk günleri, daha doğrusu ilk günü, yani ilk iki üç saati diyeyim, yalan olmasın, çok güzel geçti. Ani bir karardı ikimiz için de, düşünmek lazımmış, olmadı velhasıl. Dilekçe verdik mahkemeye dört ay sonra, hâkim dedi, "Boşanabilmeniz için bir yılınızın dolmuş olması lazım". "Hakkat mi ya?" demişim. Meltem nafaka da istedi, dedim, "Meltem bari nafaka istemeyeydin". Dedi ki, "Kızlara elbise alırken iyiydi". Bana âşık olma nedeniyle, boşanma ve nafaka isteme nedeni aynı olunca tıkandım kaldım, savunma da yapamadım. Hâkim ayrılık ve nafaka kararı verdi. Bir yılımız dolunca da boşanma ve nafaka kararı verecek. Maaşımı ayrıldığım eşim Meltem'le paylaşıyorum mecburen.

Benim belimi büken bu değil tabii, kalan maaş yine yeterdi de bana, ben bi eşeklik ettim ya! Asıl onu anlatacağım size.

Oturduğum ev Nur Mahallesi'nde bir bodrum katında, bir oda, mutfak, banyo, küçücük bir yer. Ev sahibi "Satıyorum burayı," dedi. "Ne kadar?" diye sordum. "Yetmiş bin," diye yanıtladı. Memleketi aradım, babamdan istedim. Sağ olsun elli bin gönderdi. Yirmi bin de kredi çektim, dedim öderim otuz altı ayda. Tapu devri için tapu dairesine gittik. Ufak tefek sorunlar çıktı, birkaç defa git gel yaptık ev sahibiyle birlikte. Bu esnada tapu dairesinde memur olan Berna'yla tanıştım. Öğlen yemek yedik beraber, sonraki gün de akşam yemeği. Sahiden yıldırım aşkı diye bir şey varmış. Hikâyemi anlattım Berna'ya, olanı biteni, ilk maaşımı, Meltem'i, ayrılığımızı, nafakayı. "Hiçbir şeyi dert etme, takma kafana," diye tatlı tatlı güç verdi, moral verdi bana. Evliliği bir daha asla düşünmüyordum ama Berna altüst etti. Üstelik "evi kendi üstüne yapma," diye de uyardı beni. "Meltem duyarsa evi de elinden alabilir," dedi, biliyor bu işleri tabii. Yoksa ev elden gidebilirmiş gerçekten. "Ee kimin adına yapacağım?" dedim. Dedi, "Güvendiğin birinin adına yap". Dedim, "Senden başka güvendiğim yok". Gözleri parladı, ağlayacak gibi oldu. Hiç unutmuyorum. Duygusal bi andı yaşadığımız. Tapuyu Berna'nın üstüne yaptım. Nasıl olsa Meltem'den boşanır boşanmaz Berna'yla evlenecektim. Tapunun müstakbel eşimin adına olması akıllıca geldi o anda bana.

Sonraki ay Berna, "Ya kiramı ver ya da evimden çık," dedi. Daha doğrusu önce Berna'nın kocası Celalettin dedi. Bir akşam eve gelip kendini tanıttı, "Böyle, böyle." İyi peki. Gittim ertesi gün Berna'ya, dedim, "Bir adam geldi böyle, böyle dedi". "Doğrudur" dedi. Dedim, "Berna bari kira istemeyeydin". Dedi "Elâlemin karılarına nafaka öderken iyiydi". Bi şey demedim artık. İşte asıl eşekliği de ondan sonra yaptım. Durun anlatacağım, bi nefes alayım.

Gittim, çalıştığım şirketin patronuna her şeyi bir bir anlattım. "Fikret biz zaten farkındayız evladım, ben de seni çağı-

rıp konuşacaktım, seninle işimiz bitti, işine son veriyoruz," dedi. Çalıştığım şirket bir ilaç firması. Yeni bir ilaç üzerinde çalışıyorlarken geçen sene işe girdim. İnsan zekâsını sözde geliştiren bir ilaç. Bir yıl boyunca benim üzerimde denediler. Bir tür kobay olarak çalışıyordum yani. Bu kısmı geç anlattım size. Patron dedi, "Sende ters tepti bu ilaç, artık işimize yaramazsın". Dedim, "Patron bari tazminat verseydiniz". Dedi, "Evi başkasının üstüne yaparken iyiydi". Dedim, "Ne alaka?" Dedi ki, "Aklıma başka bahane gelmedi". İyi peki. Ben de gittim o akşam evde şirketin bana teslim ettiği ilaçların hepsini bir kerede içtim. Dedim kendimi intihar edeyim bari. Ölmedim tabii. Ne oldum ben de bilmiyorum valla! Cebimdeki son parayla İstiklal'de tavuk döner-ayran aldım. Dönercide bir kızla tanıştım, sohbeti güzeldi, du bakalım, hayırlısı neyse o olsun.

Şeftren

Eski tren istasyonları hüzün kokar hep. Onlarca yılın ayrılıkları, vedaları, gidişleri, terk edişleri, dönmeyişleri birikip tortulaşmıştır buralarda. Ter kokusu, ray kokusu, zift kokusu, gözyaşı kokusu onlarca yıldır sıkışıp kalmıştır bu eski binalarda. Yüksek tavandan sarkan kocaman saat hep aynı vakti gösterir gibidir; hüzün vakti, ayrılık vakti...

Sarı istasyon binasının ön tarafında, taş duvarın dibindeki bankta oturuyorum, tek başıma. Yukarıda duvara asılı büyük tabelada beyaz zemin üstüne siyah harflerle "Kurtalan" yazılı. Önümde uzayıp giden raylar, sonbaharın ilk demleri, saat gece yarısını biraz geçmiş. Birkaç sararmış yaprak amaçsızca savruluyor oradan oraya. Benden başka kimse yok peronda. Küçük tahta bavulum bankın yan tarafında hafif eğri duruyor. Bir elimde sigara, paltomun yakası kalkık, diğer elim paltonun yan cebinde. Gözlerim dolu dolu, ama ağlamayacağım. Bu küçük şehre ve bu büyük aşka bir gün veda etmek zorunda kalacağımı biliyordum. Yine de hiçbir kalp, ayrılık acısına hazırlayamıyor kendini. Yüreğim bir yumruk gibi sıkılı, nefes alırken bile boğazım ya-

nıyor. Aldığım her solukla ciğerlerime dolan havada sevdiceğimin bu şehrin atmosferine karışmış nefesi var, biliyorum, gitmeden önce doldurabildiğim kadar doldurmak istiyorum. Ah be gülüm! Ah be nar çiçeğim! Böyle mi olmalıydı bu aşkın sonu?

Uyuyordu ben çıkarken. Uyanmış mıdır acaba? Yokluğumu bile fark etmemiştir belki de. Fark etse arar. Arar mı? Arasa açar mıyım? Açsam, konuşsak yeniden başlayabilir miyiz her şeye? Ya bunca yaşanmışlık, yok sayabilir miyiz, yok edebilir miyiz geçmişi bir çırpıda? Ah benim güzel aşkım, keşke her imkânsızın bir mümkünü olsa. Gözümüzü kapayıp açsak ve hayat bayram olsa. Laf güzel. Kırılan kalpler tamir edilse de çatlağın izi kalır, ben ona da razıyım ya, kırık değil, çıkık bizimkisi. Yerinden çıkmış, sökülmüş gibi kalplerimiz. Birazdan aşkım, kalbimi burada, bu ıssız küçük istasyonda bırakarak gideceğim. Benden bir iz ararsan bulursun belki burada. Korktuğu başına gelirmiş insanın ya, en istemediğim şekilde gidiyorum. Bu acıyı, bu yükü ne kadar taşıyabilirim bilmiyorum. Ölmek en kolayı aslında, kendimi ömür boyu yaşamaya mahkûm ediyorum oysa. Evet mutlu aşk yoktur, tek kişilik bir trajedidir aşk. Öbür türlüsü vuslatla gelen keyiftir, dinginlik ve huzurdur, güvenli bir limanda demirlemektir. Oysa aşk fırtınalı sularda batıp çıkmaktır dalgalara. Ben aşkı seçiyorum, gidiyorum o yüzden. Kendimden de biraz hüzün katıp, bu yaşlı istasyonu geride bırakarak göç ediyorum. Ah Münevver! Ah benim biricik aşkım! Sana hoşça kal demiyorum, hoşça kalamayacağını biliyorum, ben de güle güle gitmiyorum zaten. Ciğerlerimde kokun ve nefesin, kulaklarımda sesin... Vallahi, Münevver'in sesi bu:

"Kutbettin... Kutbettin?"

"Geldim, geldim Münevver."

"Tren gideli bir saat oldu, ne yapıyorsun sen orada? Hadi gel yat."

"Tamam ya geliyorum, etrafı bir kontrol ettim."

Münevver benim hanım, bitişikteki istasyon lojmanından sesleniyor. Ben mi? İstasyon şefiyim ben, Şeftren Kutbettin. Ağız tadıyla bir melankoli bile yaşatmıyor bu karı insana, yedi bitirdi hayatımı yeminle.

"Geldim geldim, Allah'ın cezası. İki dakka kayboldum, arkamdan bağırmasan olmaz!"

"İyilik de yaramıyor sana, geberdin mi, kaldın mı diye merak ettim."

"Allah aşkına yat zıbar Münevver, zaten kalbim çıkık bu gece."

"İnşallah boyun da devrilir Kutbettin."

"İnşallah Münevver, inşallah!"

Aşk Boğar İnsanı

Her yönüyle mükemmel bir planınız yoksa asla bir bankayı soymaya kalkmayın. Ben yaptım bunu. Mükemmel bir planım yokken –hadi daha açık söyleyeyim– en küçük bir planım yokken banka soymaya kalktım. Sonuç mu? Soydum bankayı. Ama siz yapmayın.

Küçük bir banka şubesiydi, bizim mahallede. Tam önünden geçerken aniden karar verdim ve daldım içeri. Bankonun önünde iki müşteri, bankonun arkasında üç çalışan, köşede ayakta duran bir güvenlik görevlisi. Zor olmayacağını daha o dakkada şıp diye anladım. Sırt çantamı omuzumdan indirip bankanın tam orta yerine koydum. Bir elimi havaya kaldırıp bağırdım.

"Bu bir soygundur, kimse yerinden kıpırdamasın, aksi halde üzerimdeki bombayı patlatırım."

Güvenlik elemanı yerinden kıpırdamadan beni baştan ayağa süzdü. O bakınca onunla birlikte refleks olarak ben de baktım kendime. Üstümde ince beyaz bir tişört, kot pantolon ve spor ayakkabısı vardı.

"Tamam, düzeltiyorum; bomba üstümde değil, çantam-

da... Evet bomba çantamda. Şimdi bankadaki tüm paraları buraya getirmenizi istiyorum. En küçük bir hatada hepimiz havaya uçarız." Daha ne kadar kesin konuşulabilir bilmiyorum.

Güvenlikçi Ersin avucunu bana gösterir gibi elini kaldırdı ve "Tamam, sakin ol Nusret, istediğini alacaksın, kimseye zarar vermene gerek yok," dedi; cebinden gıcır gıcır bir yüzlük çıkarıp dikkatlice bana uzattı, "bankadaki bütün para bu, hadi al da eve git".

"Peki tamam o zaman, ben şimdi çıkıyorum, sakın bir kahramanlık yapmaya kalkmayın," dedim parayı alıp geri geri yürüyerek, sırt çantamla birlikte hızla uzaklaştım oradan.

Bilen bilir beni, mecbur kalmasam yapmazdım böyle bir şey. Bankadan sonra doğruca sokağın başındaki sağlık kliniğine gittim tekrar. Az önce buradan çıkmıştım zaten. Danışmada oturan kadının karşısına dikilip bankadan aldığım parayı masaya vurdum sert bir şekilde. Kadının dalgınlığına geldi, irkilip sıçradı yerinden.

"Allah canını almasın Nusret, ödümü kopardın," dedi.

"İstediğiniz parayı buldum Muazzez Abla, şimdi hemen Aysunların evine bir doktor gönderiyorsunuz," dedim kararlı bir tonda.

"Bak Nusret," dedi Muazzez Abla, "mesele para değil, biz öyle durup dururken kimsenin evine doktor falan gönderemeyiz, ancak o kişinin kendisi talep ederse doktor gönderebiliriz. Sen şimdi kendini daha fazla üzme, eve git, eminim Aysun bir iki güne iyileşir. Basit bir soğuk algınlığıymış zaten."

"Anlamıyorsunuz," dedim Muazzez Abla'ya, "hiçbiriniz anlamıyorsunuz. Aysun tedaviyi reddederek intihar ediyor olabilir benim yüzümden."

"Aman ya Nusret, nerden çıkarıyorsun. Az önce sen git-

tikten sonra annesiyle konuştum Aysun'un. Basit bir virüs kapmış, biraz da ateşi varmış, evde dinlenmesi gerektiği için iki gündür çıkmamış evden. Bazı şeyleri çok büyütüyorsun sen de, hadi eve git, söz veriyorum, gerekirse ben doktor gönderirim ama göreceksin bugün yarın iyileşir."

Baktım olacak gibi değil, çıktım klinikten. Arkamdan bağırdı Muazzez Abla: "Paranı unuttun Nusret."

"Benim değildi zaten," dedim.

İnsanlar neden her şeyi bildiğini sanıyor, neden kimse ciddiye almıyor söylediklerimi? "Şu Nusret de çok saf, çok temiz çocuk," diyorlar arkamdan. Deli demenin kibarcası bu. Anlamıyor muyum sanki...

Aysun bizim apartmanda, karşı komşumuz. Lise sona geçti bu sene, üniversiteye hazırlanıyor. Ortaokulu birlikte, aynı sınıfta okuduk üç yıl. Bir kaza oldu o yıl, ben liseye gidemedim. Evde özel eğitim alıyorum. Datça'da benim gibiler için özel okul yok çünkü. Bilirsiniz işte. Aysun okula giderken her sabah kapıdan yolcu ederim, dönünce de karşılarım. Sohbet ederiz ayaküstü kapıda. Bir tek Aysun anlıyor beni. Okula gitmeyince dayanamayıp kapılarını çaldım. Annesi Keriman Teyze açtı. Daha ben bir şey demeden, "Nusret yavrum, Aysun biraz hasta, ateşi var, o yüzden çıkmıyor evden, sen merak etme, hadi eve git," dedi.

Sanırsın kadın medyum, ne diyeceğimi hemen anladı, "Yok ben Aysun için gelmedim Keriman Teyze, annemler eğer müsaitseniz... Eğer müsaitseniz akşam beraber sahile gezmeye gidelim mi?" diye sormamı istedi.

"Müsait değillermiş dersin Nusretciğim, hadi eve git sen."

Kapıyı yüzüme kapattı resmen. Yine çaldım tabii. Hiç kızmadan, "N'oldu Nusret?" diye sordu.

"Peki müsait olursa bu hafta sonu birlikte yüzmeye gidebilir miyiz Aysun'la?" dedim, biraz daha yüksek sesle. Aysun duymuştur içerden beni. O anlar ne demek istediğimi.

"Bunu da mı annenler soruyor?" dedi Keriman Teyze.

"Yok, bunu ben kendim soruyorum," dedim.

"Aysun iyileşsin konuşuruz yavrum, tamam mı? Hadi sen eve git şimdi."

Eve git, eve git! Herkes de beni eve göndermek istiyor her zaman.

"Doktor geldi mi peki?" dedim kapıyı kapatmak üzereyken.

"Doktora gitmek istemedi Aysun, bence de gerek yok. Biraz dinlenirse geçer. Merak etme, oldu mu Nusretciğim? Hadi yavrum eve git sen."

"Tamam Keriman Teyze, selam söyle Aysun'a."

"Söylerim yavrum."

Bir anda kafama dank etti. Çözdüm her şeyi tabii. Aysun bilerek tedavi olmuyordu. Kliniğe gittim işte sonra. Parayı dert ettiler sanırım, anlattığım gibi parayı da buldum, şu nahoş banka soygunu işte. Ama anlamıyorlar beni bir türlü. Akşam evde babam da sordu, ona da anlatma gereği duymadım, nasıl olsa anlamayacaktı.

"Bugün bizim bankayı soymuşsun oğlum," dedi.

"Ersin mi söyledi?" dedim kızarak.

"Sonuçta bankanın müdürüyüm ben oğlum, olup biten her şeyi bana anlatmak zorunda."

Babam haklıydı, Ersin'i suçlamanın bir anlamı yoktu.

"Hani para falan lazım olunca doğrudan bana gelecektin? Yapma böyle şeyler oğlum, çok çok yanlış bir şey, bir daha ne bizim bankada ne de başka yerde böyle şeyler yapmak yok, hiç yakıştıramadım sana, ne o öyle hırsız gibi. Tamam mı, anlaştık mı?"

Uzatmak istemedim, "Sanki Aysun'un tedavisi için senden para isteseydim beni anlayacak mıydın?" demedim. "Tamam baba, anlaştık," dedim.

Annem biraz anlar beni ama. Saçlarımı öpüp kokladı.

"Aysun hastalanmış, doktor götürmek istemiş benim aslan oğlum, o yüzden yapmış babası," dedi. "Tabii yine de böyle şeyler yapmak yok," diye de ekledi.

Muazzez Abla söylemiştir ona. Eminim, bu mahallede hiçbir şey gizli kalmaz, herkes her şeyi bildiğini sanıyor ama kimse bir şey anlamıyor. Aysun anlıyor bir tek.

İki gün önce Server'le konuşurken duydum Aysun'u, apartman girişinde. Aysun'u bu defa aşağıda beklerim diye düşünmüştüm. Server'le birlikte okuldan dönüyorlardı, sanırım Server onu eve bırakmıştı. Ben apartmanın içinde, merdivenlerde oturmuş bekliyordum. Beni görmediler, "Hafta sonu kaçabilirsen birlikte yüzmeye gidelim," dedi Server. Aysun da "Tamam, iyi olur," diye yanıtladı onu. Sonra Server "Hişt, bana bak kız, istersen Nusret'i de getir ha, kafa buluruz biraz," dedi. Aysun da, "Saçmalama ya! Ne istiyorsun şu zavallıdan..." diye karşı çıktı. Galiba sonra Server, Aysun'u öpmek istedi fakat Aysun izin vermedi, içeri kaçtı. Bu kısmı tam görmedim ama bence öyle oldu. Aysun içeri girer girmez göz göze geldik.

"Sen burada mıydın Nusret?" dedi.

"Şimdi geldim," dedim ama inanmadı. Çünkü elimde bir avuç çekirdek, önümde bir sürü çekirdek kabuğu vardı.

"Hadi görüşürüz sonra," deyip yanımdan geçerek çıktı merdivenleri. Arkasından bağırdım ben de: "İstersen senle baş başa yüzmeye gidelim bu hafta sonu." İkinci kat merdivenlerinde durdu azıcık, sonra hızla aşağı inip tekrar yanıma geldi ve oturdu.

"Bak Nusret, çok özür dilerim, Server şaka yapıyordu sadece, sen benim en iyi arkadaşımsın. Bu her zaman böyle kalacak, anlıyor musun?" dedi.

"Sen benim en iyi arkadaşım değilsin ama Aysun, sen benim... Sen benim... Seni öpebilir miyim?" dedim. Beni yanağımdan öptü.

"Sen benim için çok değerlisin Nusret, sana bir şey olursa dayanamam ben. O yüzden seninle yüzmeye gitmek istemiyorum, anlıyor musun beni?"

Çok tuhaf olmuştum. Nefesim kesildi heyecandan. "Tamam, anlıyorum," dedim güçlükle.

"Ben de seni anlıyorum, her zaman anladım seni, bunu bilmeni istiyorum."

"Tamam."

Gitti sonra. Ben hep bunu hissediyordum zaten, Aysun beni anlıyordu, ama yine de bilmek iyi geldi bana.

O gece Aysun'un söylediklerini düşünüp durdum. "Sana bir şey olursa dayanamam," demişti bana. Bu çok güzel bir şey bence. Ama Server'le yüzmeye gitmesini de gezmesini de istemiyordum. Bir plan yaptım kafamda. Aysun'u telaşlandıracak bir plan. Bana bir şey olduğunu düşünsün ve dayanamasın, Server'le yüzmeye gitmesin diye evden kaçmış gibi yaptım. Sabah kısa bir not yazdım anneme: "Anne beni artık beklemeyin, ben evi terk ediyorum, belki de dünyayı." Biraz gizemli olsun istedim. O gün akşama kadar eve gitmedim, sokaklarda, sahilde dolandım durdum. Sadece bir defa acıkınca öğlen yemeğe gittim eve ama annemle fazla konuşmadım. Bir defa da akşama doğru çok sıkışınca tuvaletimi yapmak için gittim, fazla kalmadım. Gece karanlık basınca biraz daha meraklansınlar, Aysun da iyice paniklesin diye azıcık daha bekledim. Eve gidince annem, "Nerede kaldın oğlum, gecikince merak ettim, bir daha karanlığa kalma," dedi. "Ha şöyle işte," dedim içimden.

"Keriman Teyzelere gittin mi bugün anne?" diye sordum.

"Evet yavrum. Niye sordun? Sabah sen çıktıktan sonra uğradım biraz," diye cevap verdi mutfaktan.

"Onları da telaşa vermeseydin bari," dedim.

"Niye telaşa veriyormuşum oğlum? Sohbet ediyoruz işte Keriman Teyzenle."

"Tamam neyse, olan olmuş artık. Aysun da üzülmüştür şimdi."

"A evet, Aysun okuldan gelince bitkindi, hastalanmış sanırım. Yatak döşek yatıyor kızcağız."

Bunu duyunca hem çok kahroldum hem de bir sevinç kapladı içimi. "Çok üzgünüm gerçekten aşkım, ama bana başka yol bırakmadın," dedim içimden.

Ben Aysun'u ortaokuldan beri seviyorum, söylemedim ona ama. Bazen boğulur gibi oluyorum Aysun'un aşkından. Hemen gidip söylemek istiyorum o zaman. Vazgeçiyorum sonra. Aysun'un beni anladığını biliyorum çünkü. Server'le görüşmesine, gezmesine dayanamıyorum yalnız. O ayrıca boğuyor beni. Hatırladıkça boğulur gibi oluyorum.

Ortaokulu yeni bitirmiştik. Sınıftan arkadaşlarla yüzmeye gitmiştik sahile. Üç kişi deniz bisikletiyle dolaştık biraz. Ben, Aysun ve Server. Aysun deniz bisikletinin uç kısmına oturmuş, ayaklarını suya sokmuştu. Server'le pedal çeviriyorduk. Server oldum olası gıcık bir çocuktu. Aysun'u sevdiğimi bilirdi. Bazen alay ederdi benimle.

Aysun yanımızdayken, imalı imalı konuşurdu. Ben utanırdım, Aysun da utanırdı. Deniz bisikletiyle dubaları da geçip bayağı açıldıktan sonra yüzmek için durduk. Server fazla yüzmedi, bisiklete çıktı tekrar, Aysun da arkasından. Ben biraz daha yüzdüm. Yorulduğumu hissedince bisiklete çıkmaya çalıştım. Ama Server her seferinde beni denize geri itti. Birkaç defa çıkmaya çabaladım ama beni itip kahkahalarla güldü. İkisi de çok eğleniyorlardı. Ama ben artık gerçekten çok yorulmuştum. Deniz bisikletinin kenarlarına tutunup çıkmaya çalışmaktan kollarımda takat kalmamıştı. Birkaç defa kızarak, "Yeter artık, çok yoruldum, kesin şunu," dedim ama ikisi de eğlenceye kaptırmıştı kendini. Artık suyun üstünde duramıyordum. Tuzlu suyu yutmaya, kusmaya başlamıştım. Son bir gayretle elimi bisikletin ke-

narına attım ama Server beni geri itti. Suyun dibine doğru gittim biraz. Güçlükle üste çıkabildim. Öğürüyor, kusuyor, nefes almaya çalışıyordum. O anda Server'in bisikletin koltuğuna oturup pedal çevirmeye başladığını gördüm. Başını çevirip bana seslendi, gülerek, "Hadi aslanım yapabilirsin, sahilde seni bekliyor olacağız," dedi. Aysun da yüzü bana dönük, ayakta izliyordu gülerek. Konuşacak, bağıracak durumda değildim. Öksürerek, kusarak, "Boğuluyorum," diyebildim ancak. Ellerimi, ayaklarımı oynatamıyordum. Gittikçe uzaklaştıklarını görüyordum ama kahkahaları hâlâ duyuluyordu. Son duyduğum sesler de bu kahkahalar oldu. Çıkamadım suyun üstüne. Deniz'in altında çırpınıp durdum. Gerçekten boğuluyordum; göğsüm, kulaklarım patlayacak, gözlerim yuvalarından fırlayacak gibiydi. Nefessiz kalınca ağzım kendiliğinden açıldı. Deniz'in bütün suyu ciğerlerime dolmuş gibi hissettim. Annemi düşündüm, babamı, bir de Aysun'u. Gözlerim kararadı, kulaklarımdaki basınç ve uğultu kesildi.

Gözümü açtığımda hastanedeydim. Dört gün komada kalmışım. Aysun çıkarmış beni sudan. Atlamış deniz bisikletinden, Server de yardım etmiş beni yukarı çekmesine. Bir anda suya batıp kaybolmuşum diye anlatmışlar bizimkilere. Ben hiçbir şey anlatmadım o günle ilgili. Uzun süre beynime oksijen gitmeyince zarar görmüş beynim. Yaşamam bile mucizeymiş, öyle demiş doktorlar. Beynim hasarlı o günden beri. Bana pek öyle gelmiyor ama sanırım dışarıdan öyle görünüyor. Ben her şeyi tam düşünebildiğime inanıyorum, fakat kimse beni pek anlamıyor. Bir tek Aysun anlıyor.

O yüzden onun hastalanmasına katlanamıyorum. Benim yüzümden olduğunu biliyorum, hissedebiliyorum. Gerçi evi terk ederken yazdığım notu cebimde unutup çıkmışım ama yine de insan hislerinde yanılmaz. Aysun iyileşirse belki yine yüzmeye gideriz beraber. O günden beri hiç yüzmedim çün-

kü, yüzemedim. Server'le yüzmeye gitmesini de istemiyorum. Gitmez herhalde. İnşallah yani. Onlar yüzmeye gidince, boğuluyormuşum gibi hissediyorum kendimi. Aysun anlıyor beni, o çıkardı beni sudan, en çok da Aysun'un aşkından boğulur gibi oluyorum. Aşk boğucu bir şey sanırım.

Dedemin Krallığı

Rahmetli dedem anlatırdı... Kendisi daha gençken, günün birinde köylerine bir hoca gelmiş. Köyün o zamanlar doğru düzgün bir yolu bile yokmuş. Kasabadan çok uzakta küçük bir dağ köyüymüş burası. Ne radyo varmış ne televizyon. Okul da yokmuş, okuma yazma bilen de. Köyün birkaç erkeği –hepsi değil– askere gittiklerinde şehri görmüşler, başka da şehir, kasaba gören olmamış. İhtiyaçlarını bile yazları her ay köye katırlarla gelen çerçiden karşılarlarmış. Köyde daimi kalan hoca da yokmuş. Mescit olarak kullandıkları küçük bir köy odasında, aralarındaki en yaşlı kişi kıldırırmış namazı. Dinî de, dini kuralları da kulaktan dolma bilgilerle öğrenirlermiş. Dini bir konuda tereddüte düştüklerinde yaşlılar toplanıp ortak bir kanaate varır, bunu da bir kural gibi kabul ederlermiş. Hiç olmadı, kasabadan birine veya köye uğrayan bir hocaya danışırlarmış, o ne derse onu doğru kabul ederlermiş. Ancak aldıkları kararların hepsinde adaleti gözetirlermiş, nihayetinde İslâm'ın temelinin adalet olduğunu biliyor ve inanıyorlarmış. Hoca da bunu gözetir, bunu dikkate alır, köyde alı-

nan kararları ona göre incelermiş. Örneğin ağaçtan düşüp iki ayağını birden kıran bir köylünün namazdan sorumlu olup olmayacağını kendi aralarında tartışmış, bu kişinin namaz sorumluluğunun devam edeceğine ama bu sorumluluğu yattığı yerden günde beş vakit kalbiyle namaz kılarak yerine getirebileceğine karar vermişler. Aylar sonra köye uğrayan bir hoca da bunu yerinde ve doğru bir karar olarak görmüş. Dinine bağlı insanların yaşadığı bu küçük dağ köyüne, hocaların gelmesi önemli bir olaymış nihayetinde. Gelen hocalar bazen birkaç gün, duruma göre birkaç hafta misafir olurmuş köye. Hoca her gece ayrı bir evde ağırlanır, gidene kadar el üstünde tutulurmuş. O zamanlar bir tek medreseler icazet verirmiş hocalara. İcazeti olmayanın hocalığı da olmazmış.

Köye gelen hoca da işte bu şekilde medrese eğitimi almış, icazetli bir hocaymış. Köye gelişi büyük memnuniyet yaratmış. Güzel ağırlamışlar, kıymet vermişler, el üstünde tutmuşlar. Yalnız bu hocasızlık meselesi köylünün canına tak etmiş olacak ki köyden bir gencin medreseye gönderilmesi fikrini açmışlar bu hocaya. Belki bu şekilde kendi köylerinden biri de eğitim alıp döndüğünde kendi köyünde hocalık yapabilirmiş. Sevinmiş tabii hoca bu teklife, "Kimi göndereceksiniz karar verin, yanıma katın, götüreyim," demiş. Köylü kendi içinde konuşup tartışmış, ölçmüş biçmiş, sonunda dedemde karar vermişler. Nihayet kendi köylerinden icazetli bir hoca çıkacak olma ihtimali bile heyecanlandırmış köylüleri. Dedemin birkaç yıl sonra genç bir âlim olarak köye girişini hayal edip mutlu olmuşlar. Kendi halinde, kimseye zararı olmayan, kavgasız gürültüsüz, huzur içinde yaşayan bu küçük topluluk için büyük bir hadiseymiş bu gelişme. Dedem ister istemez çok heyecanlıymış. Gururlanmış, göğsü kabarmış. Katırlara tereyağı, bal, peynir, ceviz, kaymak; ne varsa yükleyip medreseye yolcu etmişler hocayla dedemi.

Köyün yeni çağının kapısını aralayacak kıymetli gencini gururla, gözyaşı dökerek uğurlamışlar.

Rahmetli dedem, hikâyenin buraya kadar olan faslını anlatır, keserdi. Çocuktuk hepimiz, torunları olarak etrafına toplanmış ilgiyle dinlerken, her defasında "Bundan sonrası malum işte," der bitirirdi. Gerisini arada bir de olsa rahmetli nenemden dinlerdik...

"Dedeniz hoca efendiyle birlikte kasabaya varınca, asker kaçağıdır deyip jandarmalar bunu tutmuş. Önce Elazığ'a, oradan da Tekirdağ'a yollamışlar. O yıllarda askerlik iki seneymiş. Okur yazar olmadığından köye bir mektupla durumunu haber edememiş. Askerlik bitince memlekete dönmek için İstanbul'a gelmiş. İstanbul'u görür görmez de kalmaya karar vermiş. Olmadık işlerde çalışmış; hamallık yapmış, tuvalet temizlemiş, inşaatlarda amelelik etmiş. Biraz para biriktirince de el arabasıyla kaset satmaya başlamış. Eminönü'nde kendine bir dükkân tutmuş sonra. Ben dedenizi bu kaset dükkânında gördüm, tutulduk birbirimize. Kimi kimsesi yoktu tabii. Köyle bütün bağları kesilmişti, ne aramış ne sormuştu yıllarca. Beni istemeye gelince, kimsesiz diye babam razı olmadı, o da aldı kaçırdı beni. Adana'ya yerleştik. Başta biraz fakirlik çektik ama dedeniz orada da işlerini hal yoluna koydu çabucak. Önceleri bir gazinoya ortak oldu, sonra da gazinoyu aldı. Ama Allah var, namazından niyazından ayrılmadı hiçbir zaman. Ben hiç görmedim gazinoyu, beni götürmezdi. Hüsnü'yle Esmer, Adana'da doğdular. Onlar daha ilkokul çağına gelmeden İzmir'e taşındık. Dedeniz İzmir Fuarı'nda bir gazino almıştı. Çok şükür halimiz vaktimiz yerindeydi. Seyfi de İzmir'de doğdu, birkaç sene sonra da yeniden İstanbul'a taşındık. O zamana kadar babamla da anamla da hiç görüşmemiştik. İstanbul'a taşındığımızda onlarla da barışıp görüşmeye başladık. Dedeniz bu kerre İstanbul'da bir tane büyük gazino aldı. Birkaç sene

sonra da gazinoyu hepten satıp o işleri bıraktı. İplik fabrikasını ondan sonra kurdu. Maşallahı vardı dedenizin, tuttuğu her işin hakkını verirdi. Sonra çocuklar büyüyünce işleri onlara bırakıp köşesine çekildi. Bunca yıl dedenizin akrabalarını hiç tanımadık biz, köyle ilişkisi olmadı, ben de sormadım."

Allah rahmet eylesin ikisine de, birbirlerini çok severlerdi dedemle nenem. Ama nenem çok az şey bilirdi dedemin hayatına dair. İşe güce karışmazdı, kendi halinde, namazında niyazında, sessiz bir kadındı. Biz çocukken öldü ikisi de. Dedemin hikâyesini biraz da Esmer Halamdan dinledik sonraları.

"Dedeniz değişik, çok farklı bir insandı," derdi halam. "Biz çocukken gazinolarımız vardı ama beni asla oralara götürmezdi. Hep okumamızı isterdi. Sanki gazinoyu bir defa bile görsek okumayı bırakacakmışız gibi korkardı. Bana kalırsa kendi okumamışlığının ezikliğini bizi okutarak kapatıyordu. Ne dininden, ibadetinden vazgeçiyordu ne de gazinodan. İlginç bir tarzı vardı, iki ayrı hayatı aynı anda yaşıyor gibiydi. Dışarıda namlı bir kabadayı, evde munis dindar bir babaydı. Liseden sonra beni üniversite için Londra'ya gönderecek kadar ileri görüşlüydü. İyi bir doktor olmam en büyük hayaliydi. Çok severdi bizi babam. Biz de hep sevdik, saydık babamızı. Ama hayatını, geçmişini, özellikle de iş hayatını çok az biliyorduk. Anlatmazdı pek. Biz de üstünde durmuyorduk nedense. Belki sırları da vardı ama bilmiyorum. Bizim için her zaman iyilik meleği gibiydi. Zaten çok az ilgilenirdi bizle, annem bakardı her şeyimize. Babam sabahlara kadar çalışırdı ama sevgisini eksik etmezdi."

Bazen babam Seyfi de anlatırdı dedemi. Dedemin en küçük çocuğuydu babam. O büyüdüğünde artık İstanbul'da iplik fabrikası işindelermiş. Gazinolar dönemini pek hatırlamıyor babam. O da çok severmiş dedemi, dedem de en çok

onu şımartırmış. Ne okulla ne de işle ilgilenmiş babam. İşin başında daha çok Hüsnü Amcam duruyormuş. Dedem ölene kadar babam bir tek gün işle alakadar olmamış. Ekmek elden, su gölden yaşamış. Dedemden sonra amcamla birlikte fabrikayla ilgilenmeye başlamış. Ben o zamanlar dokuz on yaşlarındaydım. Babamın hovardalık günlerini, annemle kavgalarını, dedemin ölümünü ve babamın hayatındaki değişimi hatırlıyorum. "Dedenin ölümüyle birlikte dünyada yapayalnız kaldığımı hissetmiştim," demişti babam. Ondan sonrasında hayatına çekidüzen verip çalışmaya başlamıştı. O da çok az şey bilirdi dedemin hayatına dair. Çocukluk ve gençliği bolluk içerisinde, sevgi ve ilgi ortamında geçmişti. Dedemle arkadaş gibiydi babam. En küçük çocuk olmanın etkisiyle hiç büyümüyordu sanki dedemin gözünde. Dedem hiçbir çocuğunu, nenemi, torunlarını, gelinlerini ve damadını hayatı boyunca bir tek defa incitmemiştir. Herkese karşı büyük bir şefkat, hoşgörü ve adaletle yaklaşırdı. Çok az nasihat ederdi etrafındakilere. Hayatı ve davranışları nasihat gibi olan insanlardandı. En azından dedemin bize görünen yüzü hep böyleydi.

Hüsnü Amcamın dedemle olan ilişkisi biraz daha farklıydı. Büyük oğluydu. Özellikle İstanbul'da gazinolar döneminde sırım gibi bir delikanlıymış. Dedem gazinoya Hüsnü Amcamı da hiç götürmemiş. Ama iş hayatını amcama öğretmiş. Zaten okul okumamış amcam, dedem ölünce de ailenin işlerini o sırtladı. Dedemin kopyasıdır. Onun da hayatı bir paranın iki yüzü gibidir. Dedemin hayatının karanlıkta kalan kısmının bir bölümüne Hüsnü Amcam bizzat tanıklık etmişti. Ancak o da ketumdu, anlatmazdı pek. Arada sırada, "Bugünün kof kabadayılarının yanında dedeniz cengâver sayılırdı," derdi. Dedemin bu kabadayılık yönünü biz hep merak ederdik. Yıllarca gazinoculuk yapmış birinin kabadayılığı olmazsa olmazdı. Amcam da bu dönemin sonlarına doğ-

ru dedemle birlikte biraz kabadayılık yapmıştı, sonra o işleri bırakıp fabrika işine girmişlerdi. Amcam hep çekinirdi dedemden, yanında hep daha ciddi ve resmîydi.

Ben yüksek lisans için Amerika'ya gidince uzun süre ailemle bağım kesildi. Ara sıra telefonla konuşma dışında pek diyaloğumuz olmadı. Çocukluk ve gençlik anılarım da, dedemin tatlı hatırası da nostaljik bir dönem olarak kaldı aklımda. Amerika benim için bambaşka, yepyeni bir dünyaydı. Doğrusu, ailemi ve dedemi çok fazla düşünecek durumum olmadı. Babam bana her zaman maddi olarak destek olduğundan hiç para sıkıntısı çekmedim Amerika'da. Hem okuyor hem de hayatın tadını çıkarıyordum.

Üniversite kütüphanesinde çalışırken Amerikalı bir akademisyenin Ortadoğu'da eğlence kültürü hakkında yazdığı bir kitaba rastladım. Yazar, yıllar süren araştırma ve gözlemlerini bilimsel bakış açısıyla kitaplaştırmıştı. Irak, Suriye, Ürdün'le birlikte Türkiye'de de inceleme ve gözlemler yapmıştı. Kitabı karıştırırken "Adana'da Gazino Eğlenceleri" diye bir bölüm dikkatimi çekti ve bu bölümde dedem Rasim Abalı'nın ismini görünce şaşırıp kaldım. Yıllar sonra Amerika'da bir üniversite kütüphanesinde, bilimsel bir araştırma kitabında dedeme rastlamış olmak tek kelimeyle inanılmazdı. Uzun uzadıya gazino-pavyon kültürünün anlatıldığı bölümde dedeme dair şöyle bir not düşülmüştü:

> Muhafazakâr yaşam tarzının hâkim olduğu kültürlerde gazino veya pavyon denilen eğlence mekânlarının gördüğü ilgi son derece şaşırtıcı. Ağırlıklı olarak erkeklere hizmet eden bu yerlere eğlenmeye gelenlerin birçoğu da günlük yaşamlarında oldukça muhafazakâr aslında. Bu mekânlarda işlenen "günahların" hanelerine yazılmayacağına adeta inanıyor gibiler. "Burada yaşanan burada kalır" ilkesi bütün ciddiyetiyle işliyor. Bunda gazino ve pavyon sahipleri-

nin ağırlığı ve gözü karalığının büyük etkisi var elbette. Gazinolar sanki kuralları farklı olan ayrı bir devlet ve sahipleri de bu devletin kudretli imparatoru gibiler. Bunlardan biri de Adana'daki X Gazino-Pavyonu'nun sahibi Rasim Abalı. Dindar bir toplumda oldukça hareketli ve iyi işleyen gazinosunda hem çalışanlar hem de müşteriler için Rasim Abalı kanunu temsil ediyor, pavyona ait özel bir kanunu. Ciddiyeti, heybeti ve duruşuyla, "Burada hepiniz benim güvencem altındasınız" intibaı yaratıyor. Sürekli belinde taşıdığı silahıyla kendi kanunlarının gücünü nereden aldığını işaret ediyor. İlginç bir tarzları var bu tür "kabadayı" denilen şahsiyetlerin. Güçlerini silahtan ve cesaretlerinden almakla birlikte meşruiyetlerini "adaletli" tutumlarından alıyorlar, tıpkı devletlerde olduğu gibi. Adaletin dışına çıktıklarında önce meşruiyetlerini sonra güçlerini yitiriyorlar. Rasim Abalı kudretini adalet ve güç dengesini sağlayarak koruduğu gibi gazinosunu ancak bu şekilde elde tutabiliyor. Onu ilginç kılan bir başka husus içkili gazinosunda kadınları çalıştırmayı reddetmesi. Dinine bağlı olan bu namlı kabadayı, "Benim için günahın bu kadarı yeter de artar bile," diye düşünüyor sanki. Yine de gazinosu müşteriyle dolup taşıyor. Ama birçok gazino ve pavyonda halen kadınlar çalışmaya devam ediyor elbette. Herkes Rasim Abalı gibi düşünmüyor. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi burada da kadınlar eğlencenin "mezesi", erkekler ise günahtan azade, Tanrı'nın "sureti" gibiler.

Bu satırları okuduktan sonra şaşkınlığımın yerini merakla birlikte pişmanlık aldı. Dedemi, onun yaşamını, geçmişini araştırmamış olmanın pişmanlığı. Amerikalı bir akademisyen bile dedeme dair bir şeyler araştırmış ama ben torunu olarak dedemi sevmek ve onun tarafından sevilmekle yetinmiştim. Dedemin geçmişinin, köklerinin aslında be-

nim de geçmişim olduğunu o vesileyle fazlasıyla idrak ettim. Ben kimim sorusu yakıcı bir şekilde içime işledi. Beni dedemin köyüne kadar götüren şey bu hissiyat oldu aslında. Evet, Amerika'dan Türkiye'ye döner dönmez dedemin köyünü ziyaret ettim.

Uçakla Malatya'ya gidip kiralık arabayla yola devam ettim. Yol boyunca neyle karşılaşacağımı, köye varınca ne yapacağımı düşünüp durdum. Köyde dedemin ve haliyle benim akrabalarım olup olmadığını, varsa onlara ne diyeceğimi bilemiyordum. Sadece gidip köyü görmek bile yetecekti bana.

Köy, dedemin anlattığı gibi bir dağ köyüydü, ama hayal ettiğim gibi küçük değildi ve köyün içine kadar giden asfalt yolu vardı artık. Arabayı köy meydanına park edip kahveye doğru yürüdüm. Kavurucu güneşten korunmak için ağaçların altındaki masalara sığınmış köylüler meraklı gözlerle beni izliyorlardı. Selam verdim.

"Aleyküm selam," dediler hep bir ağızdan.

Kahvenin sahibi "Hoş geldin," deyip tahta sandalyeyi boş bir masanın önüne çekerek buyur etti. Etrafımdaki köylüler dikkatle bana bakıyor, ben de gülümseyerek karşılık veriyordum. Hepsi de orta yaşın üstündeydiler. Aralarından biri, "Hoş gelmişsin köyümüze, bir çay ikram edelim," diyerek kahveciye eliyle işaret yaptı. Kahveci içeri giderken o da sandalyesini çekerek masama, tam karşıma oturdu.

"Birini mi arıyorsun, yoksa gezmeye mi geldin?" dedi işimi kolaylaştırmak için. Hemen konuya girdim, "Dedem bu köydendir, yıllar önce çıkmış. Bizim pek ilişkimiz olmadı burayla. Biraz geç olsa da dedemin doğup büyüdüğü yerleri görmek istedim."

Köylülerin hepsi dikkat kesildiler ve sandalyelerini bana doğru çevirip pürdikkat beni izlemeye başladılar. Karşımda oturan adam hayret ve merakla, "Kim senin deden?" diye sordu. "Rasim Abalı," dedim.

Sessizce ve sorar gibi birbirlerine baktılar. "Rasim Abalı mı?" diye sordu karşımdaki.

"Evet, Rasim Abalı, yetmiş seksen yıl önce ayrılmış bu köyden."

Düşünceli bir şekilde birbirlerine bakarak aralarında mırıldandılar. "Rasim Abalı diye birini hiç duymadık," dediler. Şaşırdım bunun üzerine, acaba yanlış köye mi geldim diye geçirdim içimden.

"Yukarıkonak değil mi burası?" dedim, "Evet de burada hiç öyle birini duymadık," diye cevap verdiler.

Kahveci ince belli cam bardakla demli çayı getirip önüme koydu. Köylüler ona da sordu Rasim Abalı'yı, o da biraz düşündükten sonra aynı cevabı verdi, hiç duymamıştı. Çayımı yudumlarken ne yapacağımı düşünüyordum, tereddütte kalmıştım, ısrar etmenin bir anlamı yoktu artık. Muhtemelen dedem bilerek bize yanlış veriyordu köyünün adını. Ama niye? Çayımı bitirip kalkmayı düşünüyordum ki köylülerden biri, "Bir de muhtara soralım, o bilir," dedi. Cep telefonunu çıkarıp tuşlara bastı, muhtara kısaca anlattı meramımı. Muhtar da, "Beklesin hemen geliyorum," demiş. Birkaç dakikaya kalmadan da telaşla kahvenin bahçesinden içeri girdi. Doğruca gelip elimi tuttu, "Hoş gelmişsiniz, ben Muhtar Rüstem," dedi. Ben kendimi tanıttım, "Mehmet Abalı, Rasim Abalı'nın torunuyum," dedim. Muhtar yetmişinden fazla gösteriyordu. Hafif kamburu çıkmıştı, yine de dinç görünüyordu. Sıcak bir gülümsemeyle, "Dedeni iyi biliriz bilmesine de onun gerçek adı Rasim değil Yusuf'tur, Yusuf Bozdoğan'dır," dedi.

Bunun üzerine köylüler de "Yusuf Bozdoğan mı? Şu bizim Yusuf Hoca mı?" dediler hayretle. "Evet," dedi muhtar, "bizim Yusuf Hoca ismini sonradan değiştirdi ya, kimseler bilmez, burada halen Yusuf Bozdoğan olarak bilinir. Ben daha çocukken çıktı gitti köyden. O zamanlar dedem muhtardı,

sonra babam, sonra da ben muhtar oldum. Nüfus kayıtlarını bilirim o yüzden."

Köylüler sandalyelerini masanın etrafına yanaştırdılar. Oturduk hep birlikte. Köylüler tekrar ve teker teker "Hoş gelmişsin," dediler. Daha sıcak ve ilgiliydiler bu defa. Bunun üzerine rahatlamış ve sevinmiştim. Demek ki dedem iyi anılıyordu kendi köyünde. Hal hatır sorma faslından sonra geliş sebebimi sordu muhtar.

"Merak ettiğim için," dedim, "öğrenmek, tanımak istiyorum dedemin çıktığı toprakları."

"İyi etmişsin," dedi muhtar, "dedenin yadigârı, hatırı çoktur burada. Köyün camisi, sağlık ocağı, okulu, suyu, elektriği, aha bu gördüğün asfalt yolu bile dedenin armağanıdır. Kendisi köyden çıktıktan sonra bir daha hiç gelmedi, gören de olmadı ama köye hizmet etti hep. Yaptırdığı her binanın kapısında 'Yusuf Bozdoğan'ın desteğiyle yapılmıştır' tabelası halen durur. Sonra köyümüzden çok genci okuttu, üniversiteye gidenlere burs verdi, fakir fukaraya her sene yardım gönderdi. Dedenin bir adamı her sene köye gelir, ihtiyaçları tespit eder, yardımcı olur gider. Allah dedenden bin defa razı olsun, çok hayrını gördük kendisinin. İstanbul'da fabrikaları varmış diye duyardık, vefat ettiğinde haberimiz olmadı, ne yazık ki yıllar sonra duyduk. Çok vefalı adamdı velhasıl. İlk defa onun bir akrabası geliyor köyümüze, baş göz üstüne gelmişsiniz. Yusuf Hoca'nın torunu bizim en kıymetli misafirimizdir," dedi köylülere dönerek. Köylüler de minnetle, şükranla desteklediler muhtarı.

Kendimi bir tuhaf hissettim, ne diyeceğimi bilemedim, duygulandım, gözlerim nemlendi. Yutkunduktan sonra kendimi toparlayıp "Dedemin kimi kimsesi, akrabası yok mu köyde?" diye sordum.

"Yok," dedi muhtar, "Yusuf Hoca yetimdi, o daha küçükken ana babası sobadan zehirlenip öldü. Yusuf Hoca'yı kur-

tardılar, bebekti daha, sonra köylüler sahip çıkıp büyüttü. Köyün hepsi anası babası oldu Yusuf'un. Zaten Yusuf'un babası da anasını Elazığ'dan uzak bir köyden kaçırıp getirmiş, bu köye sığınmışlardı. Kimleri kimseleri yoktu."

Yine nutkum tutuldu, biraz düşündükten sonra, "Peki niye Yusuf Hoca diyorsunuz dedeme? O hoca olamamış ki bildiğim kadarıyla," dedim.

Muhtar ve köylüler şaşkınlıkla,"Olmaz olur mu? Köyümüzün hocasıydı Yusuf Hoca," dediler.

"İyi de medreseye gitmek için köyden ayrılmış, bir daha da dönmemiş, medreseye de gidememiş diye biliyorum," dedim.

Bunun üzerine muhtar gülümseyerek, "Sen dedenin hikâyesini bilmiyorsun galiba," dedi. Anlatmaya başladı: "Deden daha çok gençken köye gelen bir hocayla beraber medrese eğitimi için Diyarbakır'a, Silvan'a gitmiş. Üç dört yıl sonra da icazetini alıp hoca olarak köye dönmüş. Ben de hayal meyal hatırlarım, beş altı yaşında falandım o zaman. Yusuf Hoca çok bilgili, aklı başında, dürüst, namuslu bir hocaydı. Bütün köy el üstünde tutardı kendisini. Köye geri geldiğinde eski mescidin bitişiğinde elbirliğiyle ona bir de ev yapmışlardı. Şimdi onun yerinde büyük bir cami var, Yusuf Hoca yaptırdı çok sonra. Köylü bir ara Yusuf Hoca'yı evlendirmek istedi, hangi kızı istese seve seve verirdi babası. Ama Yusuf Hoca'nın gönlü Esmer'deydi. İçten içe herkes bilirdi bunu aslında. Esmer'in de gönlü vardı Yusuf Hoca'da."

Muhtar bunu anlatırken aklıma Esmer Halam geldi. Demek ismi buradan geliyor diye düşündüm ama bir şey söylemedim. Muhtarın lafını bölmedim, devam etti.

"Yusuf Hoca filinta gibi, yakışıklı. Esmer de dünyalar güzeli. Köyün bütün kızları gizli gizli Yusuf Hoca'ya yangın, genç erkekleri de Esmer'e. Esmer'in güzelliği nam salmış o vakitler. Diyarbakır'dan varlıklı bir aile Esmer'i istemeye ge-

lecek diye söylentiler yayılmış köye. Buraya gelip giden çerçiler aracı olmuşlar, gerçekten çıkıp gelmişler Esmer'i istemeye. Yüklü bir başlık vermişler Esmer'in babasına. Esmer istememiş ama, 'Yusuf Hoca'dan gayrısına varmam,' demiş. Yusuf Hoca kendini yemiş bitirmiş, günden güne erimiş de bir şey yapamamış. 'Kaçır beni,' demiş Esmer, ama Yusuf 'Ben bir hocayım, kendi köyümden nasıl kız kaçırırım, Allah'ın emri neyse o olur,' diyerek yanaşmamış. Babası da döve döve zorla gelin edip yollamış Esmer'i Diyarbakır'a. Kahrolmuş Yusuf Hoca, içine kapanmış, neşesi, gözünün feri sönmüş o günden sonra. Aradan daha bir yıl geçmeden köye yeni bir haber yayılmış, çerçilerden duymuşlar ki Esmer'in kocası olacak adam onu zorla pavyonlarda çalıştırıyormuş. Köylü bu haberle perişan olmuş, Esmer'in babasına etmedik laf bırakmamışlar.

En çok da Yusuf Hoca yıkılmış tabii, inanmak istememiş. Esmer'in babası bir iki defa Diyarbakır'a gidip eli boş dönmüş, sonra da utancından evi barkı yükleyip köyü terk etmiş, bir daha da kimse haber alamamış onlardan. Bir sabah ezan okunmayınca köylü mescide ve bitişiğindeki eve bakmış ki Yusuf Hoca yok, sessiz sedasız o da köyü terk etmiş. Aylar sonra köye bir haber gelmiş, demişler ki, 'Birisi Diyarbakır'da Esmer'in kocasını vurmuş, Esmer'i de alıp kaçmış'. Bu kişi Yusuf Hoca mıdır değil midir kimse bilemedi ama bütün köylü bunu ondan bildi. O günden sonra yıllarca Yusuf Hoca'dan haber çıkmadı, öldü mü kaldı mı bilinmedi. On beş yirmi yıldır Yusuf Hoca'nın adamıyım diyen biri gelir, hizmetini yapar, gider. Yusuf Hoca'nın vasiyetiymiş, ben ölsem de yardımlar devam edecek demiş. Birkaç yıl önce nüfus kayıtları yenilenirken müdürlükten gelen bir yazıdan anladım ki bizim Yusuf Hoca adını yıllar önce Rasim Abalı olarak değiştirmiş. Doğrusu çok üstünde durmadım artık. Bizim için halen Yusuf Hoca'dır, küçük çocuklara kadar her-

kes de onun hikâyesini bilir, hürmet duyarlar hatırasına. İşte o gün bu gündür kimse Yusuf Hoca'nın ve Esmer'in akıbetinin ne olduğunu bilemedi. Bir efsane gibi isimleri kaldı geriye, bir de köye yaptıkları iyilikler. Senin dedenin hikâyesi böyle işte. Bu köy senin de köyündür yani, senin köklerin buradadır, hem de sağlamdır merak etme," diye gülerek tamamladı sözlerini muhtar.

Biraz hüzünle, biraz şaşkınlıkla dinledim dedemin hikâyesini. Ama dedemin geçmişini açığa çıkarmaya geldiğim bu köyde işler biraz daha karmaşıklaşmıştı sadece. Dedem neden bizden ve herkesten gizlemişti bunları? Esmer'e ne olmuştu sonra? Hayriye Nenem olarak bildiğimiz kadın Esmer miydi yoksa? Bunların cevabını bu köyde bulmak mümkün görünmüyordu. Son anda aklıma geldi ve dedemin adamı olarak her sene gelen kişiyi sordum. "O mu? Adı Hüsnü," dediler. Hüsnü Amcam geldi aklıma hemen, o olamaz ama diye düşündüm. O olsa en azından bize anlatırdı diye geçirdim içimden. Yine de emin olmak için cep telefonumdan Hüsnü Amcamla çekilmiş bir fotoğrafı bulup muhtara gösterdim. "Evet, işte bu adam Hüsnü, Yusuf Hoca'nın adamı, yıllardır her sene gelir köyümüze," dedi. Benim iyice kafam karıştı. Amcamın yıllardır bizden sakladığı şeylerin olduğunu öğrenmiş olmak aynı zamanda öfkelendirdi beni. Amcam olduğunu söylemedim ama. "Dedemin yanında çalışan adamıdır," dedim. Sonra köyü gezdirdiler bana, yeşillikler içinde çok güzel, hayat dolu bir köydü. Evlerden insanlar çıkıp tek tek elimi sıktılar, dua ettiler dedeme. Okulu, camiyi, sağlık ocağını, muhtarlık binasını gösterdiler. Hepsinin de üstünde "Esmer'in Ruhuna" yazan bir tabela, altında da dedemin ismi vardı.

Yemek hazırladılar. Kayısı bahçelerinin içinde, serinlikte hep beraber yemek yedik. Akşama doğru gitmek için izin istedim, kalmam için çok ısrar ettiler ama "Gitmeliyim," de-

dim. Arabanın bagajını kayısının her çeşidiyle, dut, ceviz, pekmezle tıka basa doldurdular. Hepsiyle teker teker vedalaşıp yola çıktığımda köye gelirkenki halimden daha karmaşık duygular içindeydim. Bir yandan sevinç, gurur, diğer yandan yeni sorular ve daha güçlü bir merak. Köyden birkaç kilometre çıkınca yol kenarında bir çeşme fark ettim. Durup elimi yüzümü yıkayayım, öyle devam edeyim diye düşündüm. Çeşmeye yanaşıp indiğimde mermer tabelayı fark ettim: "Esmer Çeşmesi, Yusuf Bozdoğan Hayratı". Buz gibi suyu kana kana içtim. Esmer'in ve Yusuf Hoca'nın hikâyesini öğrenmek farz olmuştu artık. Hüsnü Amcamı arayıp İstanbul'a geleceğimi ve çok önemli bir konuyu konuşmak istediğimi söyledim. Köye geldiğimden haberi yoktu, neyle karşılaşacağımı bilmediğim için kimseye söylememiştim. Telefonda meraklanıp ısrar etti ama "Gelince anlatırım," dedim.

İstanbul'a vardığımda gece olmasına rağmen amcam fabrikadaydı. Ofisinde beni bekliyordu, hemen gittim yanına. Halinden biraz telaşlı ve kaygılı olduğu belliydi, bir şeyler sezmiş olmalıydı. Öpüşüp sarıldıktan sonra karşısına oturttu, "Anlat bakalım neymiş bu çok önemli şey?" dedi. Biraz nefeslenip anlattım bütün olup biteni, çıt çıkarmadan dinledi ben bitirene kadar. Yüzünden, gözlerinden hiçbir şey okunmuyordu. Sessiz kaldı bir müddet, ayağa kalkıp bir iki tur dolaştı odasında. Tekrar gelip oturdu karşıma, konuşmaya başladı:

"Demek ilk merak eden sen oldun ha? Tahmin etmeliydim Mehmet. Bak evladım, sen hepimizin gurur kaynağı oldun her zaman. Geçmişini, köklerini araştırman da çok değerli bence. Ama bilmen gerekir ki bazı sırlar çok sarsıcı olmasa bile sırdır yine de. Ben hem dedenin hatırası hem de kendim ve tüm ailem için bu sırrı hep sakladım. Deden de nenen de böyle yaptılar, yapmak zorundaydılar. Ama madem sen bu sırrın peşine düştün, hikâyenin devamını da ben

tamamlayayım o halde. Ancak bundan sonra bu sırrımız sana emanettir, söz mü?"

"Tabii ki söz amca, bana güvenebilirsin."

"Aslında benim de bu sırrı öğrenmem çok sonraları oldu. Deden vefatından önce ağır bir hastalık geçirdi biliyorsun. Hastanede tedavi gördüğü dönemde tesadüfen öğrendim ben de. O sıralarda ilik nakli için falan bazı testlerin yapılması gerekti. Oğlu olarak ben de kan örnekleri verdim. DNA testi de yaptırdım. Ama şaşırtıcı bir şekilde benim ve babamın DNA'ları uyuşmadı. Yanlışlık olabilir diye tekrar tekrar yaptırdım ama sonuç aynıydı, 'Babanın Rasim Abalı olmasına imkân yok,' dedi doktorlar, başka da kimse bilmedi bunu. Aklım havsalam almadı. Babam diye bildiğim adam nasıl olur da bunu benden yıllarca saklardı, niye, ne uğruna? Yıkılmadım desem yalan olur, fakat hızla toparladım kendimi. Sonuçta bana babalık yapan ve öz evladı gibi seven, büyüten adam Rasim Abalı'ydı, benim babam oydu, kim ne derse desin diye düşündüm. Babama söylemeyi de hiç düşünmedim, öğrendiğimi bilsin istemedim. Belki onun da haberi yoktur diyerek annemi suçladım içten içe. Annem bunu hepimizden saklamış olabilir diye düşündüm. Önce anneme sormak istedim, fakat zihnimi başka bir şey kurcaladı: Peki annem benim annem miydi? Bu soru beynimi yiyip bitirdi günlerce ve anneme fark ettirmeden aldığım saç örneğiyle bir DNA testi de onun için yaptırdım. İşte o zaman babamla konuşmaya karar verdim, çünkü annem diye bildiğim kadının da çocuğu değildim."

Ağzım açık dinliyordum amcamı. O anlatırken sanki bir yükten kurtuluyor ve rahatlıyordu, ben tam tersine geriliyor ve şoke oluyordum. Yine de kesmedim amcamın sözünü, devam etti:

"Babam birkaç gün sonra hastaneden çıktı ama durumu iyi değildi artık. O da fazla yaşamayacağını biliyordu. Hiç

değilse son günlerini evinde geçirsin diye taburcu etmişlerdi. Bir akşam evde baş başayken dayanamadım ve konuyu açtım. Yatağında doğrulup geriye yaslandı, kalkıp yastık koydum sırtına, elimi tuttu, gözleri doldu, 'Sen benim oğlumsun Hüsnü, bunu unutma, öz evladımdan da cansın benim için, ama sana anlatacağım her şeyi bilmek senin de hakkın artık,' diyerek kendi gerçek hikâyesini ya da benim gerçek hikâyemi anlattı. Esmer'den söz etti önce uzun uzun. Nasıl sevdiğini, nasıl güzel olduğunu, nasıl zorla evlendirildiğini, Esmer'in nasıl ağlaya ağlaya gittiğini. Her şeyi ağlayarak, yeniden yaşayarak anlattı. Bana değil de gökyüzüne anlatır gibiydi. Allah'a, yakında huzurunda hesap vereceğine inandığı Yaradanına şimdiden hesap verir gibi anlattı:

'"Esmer'in kocası onu zorlamış, pavyonda gazinoda çalıştırıyormuş," dediklerinde aklım başımdan gitti. Geceyi zor ettim. Sabah ezanından önce sessiz sedasız terk ettim köyü. Bir gün boyunca kasabaya kadar yürüdüm, aklımda Esmer'den başka bir şey yoktu. Ne yapacağımı bilemiyordum, sadece onu görmem, söylenenlerin doğru olup olmadığını mutlaka öğrenmem gerektiğine inanıyordum. Gerçek olmaması için yol boyunca dua ettim, yalvardım Allahıma.

Kasabadan otobüsle Diyarbakır'a gittim, pavyonların bulunduğu sokağı buldum, gece olmasını bekledim. Pavyonlar açılınca tek tek dolaştım hepsini. Tuhaf tuhaf bakıyordu herkes bana. İçeriye göz gezdirip Esmer'i arıyordum. Baktığım dördüncü pavyonda gördüm onu. Bir masada oturuyordu, yanında da iki adam vardı. İçki içiyordu adamlar, gülüyor, eğleniyorlardı. Gözlerim kararıyor, bayılmamak, ayakta kalabilmek için zorluyordum kendimi. Belki o değildir, sadece ona benziyordur diye tekrar tekrar bakıyordum. Saçlarını önceden hiç görmemiştim, yazma bağlardı köyde, şimdi öylece açık, boyalı, yapılı saçıyla bir başkası gibiydi. Makyaj vardı yüzünde, gözlerinin altı morarmıştı, derin bir ke-

der vardı bakışlarında. Rujlu dudaklarında da zoraki bir gülümseme... Açık saçık bir elbise giymişti, sarhoş gibiydi, bakıyor ama görmüyordu. Pavyonun girişinde dikilmiş izliyordum onu, donup kalmıştım. Geri dönüp koşarak çıkmak istiyordum, gördüklerimi unutmak, görmemiş olmak. Göz göze geldik o anda, birkaç saniye bakıp gözlerini çevirdi, tanımadı beni, tanıyacak halde değildi belli ki. Aniden tekrar gözlerini bana dikip ayağa kalktı. Masadaki adamlar da dönüp Esmer'in şaşkınlıkla baktığı yere, bana baktılar. Bir hayalet gibi ayaklarımı sürüyerek yanına gittim, gözlerimi gözlerinden ayırmadan. Tam karşısına gelip durdum, garsonlar etrafımızda toplanmaya başladılar, ne oluyor diye. Esmer güçlükle ayakta duruyordu, benim gibi.

Gözleri doldu, yaşlar akmaya başladı, yutkundu, konuşmak istedi. Dudakları yapış yapıştı, konuşamadı önce. Sonra fısıldar gibi döküldü kelimeler ağzından:

"Senin yüzünden Yusuf, senin yüzünden. Kaçır beni dedim, hocalığına kıyamadın, günaha girmemek için beni bu cehenneme, bu günaha sen yolladın Yusuf. İnsan sevdiğine bunu yapar mı Yusuf? Sen cennetine git, ben kendi cehennemimde yanarım. Babam değil, kocam olacak adam değil, sebebim sensin Yusuf, sen günaha girmemek için beni yaktın. Bu da günah değil mi peki?" Belli ki nicedir aklından geçenler, beni görünce peş peşe çıkmıştı ağzından. Hiçbir şey söyleyemedim, tek kelime bile. Garsonlar kolumdan tutup dışarı atmaya çalışıyorlardı. O anda aklımdan geçen tek şeyi yaptım, döndüm ve Esmer'in yanına varıp elini tuttum, "Gidelim," dedim. Tuhaf bir şeye bakar gibi baktı bana, kalktı ve yürüdü benimle. Garsonları ite ite birlikte dışarı çıktık. Serin bir hava vardı, yazdan kalma bir sonbahar gecesiydi. Kaldırıma vardığımızda garsonlar da peşimiz sıra gelip etrafımızı sardılar. Köyden yanımda getirdiğim silahımı çektim belimden, bir anda içeriye kaçtı hepsi. Bir elimde Esmer'in sı-

cak eli, diğerinde buz gibi silah; hızlıca yürüdük. Arkamızdan koşmaya başladı birileri, «Esmer, Esmer,» diye bağırıyordu bir kişi. Esmer döndü, «Kocam işte bu,» dedi. Silahımı doğrultup alnının ortasından vurdum gösterdiği adamı. Esmer elimi daha sıkıca tuttu. Herkes kaçıştı sağa sola. Koşarak uzaklaştık oradan.

Gizlene gizlene çıktık o gece Diyarbakır'dan. Kendimizi önce Antep'e, sonra İstanbul'a attık. Bir göz oda yer bulup sığındık oraya. Ben inşaatlarda çalıştım, hamallık yaptım. Her şeye rağmen ne bir pişmanlığımız kaldı ne de kederimiz. Mutluyduk, mutlu olacaktık. Günahsa ben aldım bütün günahları üstüme. «İnsan sevdiği için cehennemde yanmayacaksa ne için yanacak,» dedim kendime. «Allah affeder beni» dedim. Bir ay geçmedi Esmer'in hamile olduğu ortaya çıktı. Çok ağladı, perişan oldu Esmer. Allah'a yalvardı çocuğu alsın diye. Çocuğun kimden olduğunu da bilmiyordu. Ne doktor ne kürtaj biliyorduk o zamanlar. Olsa da yaptırmazdık günah diye. Yoksulluk, perişanlık içinde geçti aylar. Gebeliğin yedinci ayıydı, fenalaştı. Ebe getirdim eve, sancılar içinde, çığlıklar atarak erkenden doğurdu bebeğini Esmer. Çok kan kaybetmişti doğumda, belki hastanede olsa farklı olurdu. Olmadı, bir canı dünyaya bırakıp kendisi gitti. Bebeği kucağındayken, gözleri şefkatle, sevgiyle minicik yavrusunun üzerindeyken kapandı. Bütün dünyam yıkıldı, inancımı kaybettim, isyan ettim her şeye, Yaradan'a bile. Böyle olmamalıydı diye düşündüm. Günahkâr olan biri varsa o da benim, suç bende, Esmer'den ne istedin diye haykırdım. Ölüme çare yok ama, her şeye var, ölüme yok. Gitti Esmer, öylece, gözlerimin önünde, beni ve minicik yavruyu bırakıp gitti. Kucağıma aldım bebeği, gözlerini açmaya çabalıyordu. Sonunda azıcık aralamayı başardı. İşte ilk defa o anda senle göz göze geldik oğlum. Adını Hüsnü koydum, rahmetli babamın adıydı.

İki yaşına kadar ben büyüttüm seni, işimi yoluna koyup kasetçi dükkânı açtım. Komşulara emanet ettim işe giderken, onlar sahip çıktılar sağ olsunlar. Sonra Hayriye'yle karşılaştık. Ona anlattım her şeyi, sırrıma ortak oldu. Babası evlenmemize karşı çıkınca da kaçıp Adana'ya yerleştik. Hayriye evladı gibi baktı sana. Sonra bir kızımız oldu, "Adı Esmer olsun," dedim, kırmadı beni Hayriye, ölene kadar Esmer'i unutamayacağımı biliyordu, hep saygı duydu buna. Ben de çok sevdim, saydım Hayriye'yi. Birbirimize yar olduk, yoldaş olduk.

Ben Adana'da ne iş yapacağımı düşünürken bir ara cami hocalığına dönmek geçti aklımdan. Çok düşündüm bunu, günahlarımı affettirmek için belki. Allah'a kulluk etmek, yakarmak, onun yolunda yürümek huzur verecekti bana. Onun beni affedeceğinden asla şüphe duymadım. Ama sonra kendimden utandım bunu istediğim için, çelişkiye düştüm. Esmer'in sözleri geldi aklıma, "Kendi cennetin için beni cehenneme yolladın," demişti. Bir kez daha cennet için çabalama fikri utandırdı beni. Esmer benim korkaklığım, kaypaklığım, bencilliğim yüzünden o hallere düştü. Sevgime, sevdiğime sahip çıkamadım cehennem korkusuyla. Oysa en büyük günahı o zaman işledim ben, cezasını Esmer çekti. Şimdi yeniden cennet için çalışmak aynı korkaklığı hatırlatıyordu bana. Cehennemi hak etmeye karar verdim. Pavyona düşmesine sebep olduğum kadına karşılık gazinocu oldum. Allah'a yalvarmaktan da asla vazgeçmedim. Ona hep şu duayı ettim, "Ya Rabbim, sen Esmer'i bağışla, günahkâr olan benim, bak işte her gün günahıma devam ediyorum, onu cennetine al, ben yanarım cehenneminde."

Sonrasını biliyorsun işte oğlum. Yalan yok, sır yok. Siz üç kardeş beraber büyüdünüz, ayrınız gayrınız olmadı, bundan sonra da olmasın. Benden sonra ailemiz sana emanettir, bir de köyüm, köyümüze sahip çıkmaya benden sonra sen

devam et oğlum. Orası benle Esmer'in sevdasının yeşerdiği topraklardır, susuz bırakma orayı.'

İşte Mehmet oğlum... Dedenin hikâyesinin geri kalanı böyle. Madem sırrımıza ortak oldun, bundan böyle dedenin vasiyetini sen yerine getireceksin, köye sahip çıkmak benden, gerisi senden. Okumayan tek bir çocuk kalmayacak köyde, hepsi iyi eğitim almaya devam edecek, 'Bir daha başlık parası, zorla evlendirme olmayacak,' demişti deden, olmadı da. Bundan sonra aynen devam edecek bu kural. Deden kral gibi adamdı oğlum, benim babamdı, babaların en kralı şimdi neredediir bilemem ama eğer Esmer cehennemde, o cennetteyse, cehenneme gitmek için uğraştığına eminim."

Hüsnü Amcam lafını bitirdiğinde tarifsiz bir sessizliğe gömüldük. Dedem, sırları ve çelişkilerine rağmen, amcamın dediği gibi "kral adam"dı. Artık anlamıştım, sevdasının yeşerdiği köy onun krallığıydı, sevdasının krallığı. O gün söz verdim dedeme: "Krallığının yeni şövalyesi ben olacağım, merak etme."

Yeni Hayat

Ortaokul, lise yıllarında ders sonrası ve tatillerde hep babamın dükkânında çalıştım. O zamanlar bu meslek bana çok da garip gelmiyordu. Babamın mesleğini soranlara "esnaf" diyordum ki yalan değildi. Ama üniversiteye başlayınca değişen sosyal ortam, yeni arkadaşlar derken bir baktım, baba mesleğini –dolayısıyla benim de uzmanlık alanımı– herkesten gizler olmuşum. Doğrudan soran olmasa da bundan kimseye söz etmemiştim. Utandığımdan, çekindiğimden mi? Yok, öyle değil aslında; pek matah bir şey olmadığı içindir muhtemelen. Üstelik üniversite yıllarında ders dışındaki zamanımın çoğunu babamla birlikte dükkânda geçirirdim. Bizimki dede mesleği; İstanbul, Karaköy'de rıhtımın hemen arkasındaki sokaktaydı dükkânımız. Babam, dedemden devraldığı mesleği bana bırakmaya kararlıydı: "Günün birinde ölmeyecek tek meslek bu oğlum," derdi, "çünkü herkes ölür". Küçük dükkânımızın kahverengi ahşap çerçeveli vitrininin camında siyah harflerle "CENAZE LEVAZIMATÇISI" yazıyordu.

Kefen kumaşları, gül suyu, pamuk, tülbent örtüleri; ölü için tıraş malzemeleri, tırnak makasları; taziye lokumları,

bisküviler, envaiçeşit akide şekeri, halkalı şeker; helvaya lazım irmik, un, yağ, toz şeker; taziye evine esanslar, kolonyalar ve ölüm sonrası için lazım olabilecek sayısız teferruatlar. Çoğu insan cenaze için nelerin lazım olacağını bilmez. Alışverişe çıktığınızda şöyle bir uğranılacak dükkânlardan değildir bizimkisi. Kimse durup da boş vitrinimizi seyretmez. Eskiden tek tük de olsa yaşını başını almış insanlar kendi cenazesi için gerekli olan şeyleri kendi elleriyle alır, evde hazır ederdi. Şimdilerde pek kalmadı böyleleri. Bakıyorsunuz adam yetmişini, seksenini devirmiş, halen AVM'lerde mağaza mağaza, vitrin vitrin dolaşıyor; kendisi ölümü unuttukça ölümün de onu unutacağına inanmak istiyor. Onların yerine cenazelerinde çocukları, yakınları uğrar bizim dükkâna.

Tuhaf meslektir bizimkisi; neşeyle, sevinçle, gülerek dükkâna giren tek bir müşterimiz yoktur mesela. Varsa da bunu dışavurmaz en azından. İkincisi, pazarlık yoktur bizim alışverişte; malların üzerinde fiyat etiketi olmaz, müşteri de sormaz ekseriyetle. Hiçbir cenaze levazımatçısının fahiş fiyatla ve kazıklayarak satış yapacağı düşünülmez nedense, çoğu zaman da öyledir zaten. Yaptığımız iş ticaretten çok, ortak bir matemin acısını paylaşmak gibidir, her şey huşu içerisinde cereyan eder. Müşteriyle laubali olmak, şakalaşmak yoktur. Baştan ayağa bir ciddiyet, mateme saygı ve hürmet; müşteri yokken bile dükkânın atmosferi böyledir. Çaycı çay bırakmaya taziye evine girer gibi dikkatli bir mesafeyle girer, milim sapmadan çıkar. Çevrede en ağırbaşlı esnaf mecburen siz olursunuz. "Şen Kasap", "Orkide Terzi", "Yayla Lokantası", "Sevinç Pastanesi" gibi olamıyorsunuz haliyle, bizimkisi düpedüz "Cenaze Levazımatçısı", ölüm gibi soğuk ve kasvetli, bir o kadar ciddi ve katı.

Çocukluğunuzdan itibaren böyle bir dükkânın havasını soluyunca zamanla bu hal karakterinize de yansıyor. Rahmetli dedem ve rahmetli babam da hep ciddi ve vakur adam-

lardı; sadece işte değil, evde, sokakta, her yerde böyleydiler. İkisinin de kahkaha atarkenki hallerine dair en küçük bir hatıram yoktur. Hiçbirinizi son yolculuğunuza hazırlarken gülemediğimiz için giderek kalıcılaşıyor bu durum. Bizim meslekte eve iş getirilmezdi belki ama işin bütün maneviyatı eve taşınırdı. Rahmetli nenem ya da annem kocalarına "Bey bugün işler nasıldı, müşteri bol muydu?" gibi şeyler soramazlardı, dükkânın hali pürmelali evde konuşulmazdı. Hal bu olunca, ben de içine kapanık birisi olarak yetiştim. Aileden ne görüyorsak, o oluyoruz.

Aslına bakarsanız babam üniversiteye gitmemi çok anlamlı bulmuyordu: "Nasıl olsa benden sonra dükkânın başına sen geçeceksin oğlum; mesleğin, işin hazır ama yine de sen bilirsin. Üniversite mezunu cenaze levazımatçısı olmanın bize zararı yok," derdi. Sert adam mıydı babam? Hayır, aksine çok yumuşak bir kalbi vardı, tıpkı ses tonu gibi. Konuşurken masal anlatıyor sanırdınız, bazen de dua eder gibi konuşurdu. İki defa hacca gitmişti ama hiç sakal bırakmadı. Memurlar gibi her gün mutlaka tıraş olur, devlet dairesine gider gibi dükkâna giderdi. "Müşteriye saygının gereğidir oğlum; acılı insanlara hırpani bir kılıkla, pis, bakımsız bir halde hizmet etmek yakışık almaz. Acılarını ciddiye aldığımızı her halimizle hissettirmek gerekir. Bu ticaretin değil, evvela insaniyetin gereğidir," derdi. Orta boylu, biraz kilolu bir adamdı. Somun gibi elleriyle, müşteriye paketleri sararken kederlenir; küçük, kara gözlerinden hüzün damlardı sanki. Çok konuşkan değildi, müşteriye sadece bir kez içtenlikle taziyelerini iletir, fazla deşmezdi mevzuyu. Anlatmak isteyeni de can kulağıyla, saygıyla dinlerdi. Her cenazenin acısından biraz biriktirip olgunlaşmış bir ermiş gibiydi adeta. O da dedem gibi içine kapanıktı, duygularını kestirmek güçtü.

Üniversite yılları boyunca benim de benzer bir biçimde bu içime kapanık haleti ruhiyem iyiden iyiye serpildi. Sami-

mi arkadaşlıklar kuramadım. Bir tek Nevra vardı benim içimi açan, âşık olduğum Nevra yani.

Nevra'yla dört yıl aynı sınıfta okuduk. Okulun daha ilk günü âşık oldum Nevra'ya ama bunu ona söylemem üç yılı buldu. Dördüncü sınıfa başladığımızda, öğlen tekel bayisinden aldığım küçük bir kutu birayı yarıya kadar içip cesaret bulmaya çalışmıştım. Hayatım boyunca içtiğim ilk içkiydi. Gerçekten sarhoş oldum mu, yoksa psikolojik etki miydi bilemiyorum ama koridorda Nevra'nın karşısına geçip "Ben seni seviyorum," demiştim. Onun bana ne dediğini ise üç gün sonra yine ondan öğrendim. Üç gün boyunca okula hiç uğramadım, çünkü hem utanıyordum hem de Nevra'nın olumsuz cevabını duymaya hazırlıklı değildim. Dördüncü gün aynı koridorda alkolsüz çıktım karşısına. Kumral kıvırcık saçlar, yeşilden griye çalan parlak gözler, minicik burun ve soluk pembe dudaklar; hepsi hep birlikte hayretle baktılar bana. Şiir okur gibi bir sesle "İyi misin Nazmi, nereye kayboldun öyle koşarak? Üç gündür seni arıyorum," dedi. Lafa nasıl başladım bilmiyorum, gözlerimi yeşil botlarına dikerek, "Kızmadın umarım... Ben senin cevabını... Yani ne diyorsun?" diyebildim güçlükle. "Dedim ya," dedi, "Neyi?" dedim. "Şapşal şey, 'Ben de seni seviyorum,' dedim ya." O öyle dediği an, önce koridor, sonra okul, en sonunda tüm dünya pıt diye sessizliğe gömüldü. Ne kadar sürdü kestiremiyorum, kendime geldiğimde gerçekten şapşallaşmış bir halde "Ne zaman söyledin?" diyebilmeyi başardım. "Sen bana söylediğinde dedim ya. Koşup gittin Nazmi. Niye gittin anlamadım. Ne yapacağımı, ne diyeceğimi şaşırdım; kendimi aptal gibi hissettim sayende," dedi gülerek (ki yeryüzünde benzeri olmayan bir muhteşemliktedir gülüşü). Nevra'nın o anda bir cevap verebileceğini hiç düşünmemiştim nedense. Sandım ki evlilik teklifi gibi bir müddet düşünür falan. Ne bileyim işte, tamam üç yıldır gizlice onu sevi-

yordum da, o bir anda beni sevecek değildi ya. Onun beni sevebilme ihtimali hiç aklıma gelmemişti. Nasıl saklamışsak birbirimizden... Bu nedenle "Ben seni seviyorum," dedikten sonrasını hiç hatırlamıyorum. Heyecandan kalbim durmak üzereydi, ayrıca o son yudum birayı içmeyecektim.

Son sınıfı Nevra'yla iki uyumlu sevgili olarak okuduk. Nevra'nın ailesi Tekirdağ'da yaşıyordu. Annesi öğretmen, babası doktordu. Hafta sonları genelde o ailesinin yanına giderdi, ben de babamın dükkânına. Nadiren bir hafta sonunu beraber geçirirdik. Nevra babamın esnaf olduğunu ve benim de kimi zaman ona yardım ettiğimi bilirdi ama ne iş yaptığımızı söyleme gereği duymamıştım. İnsan sevgilisine "Aşkım, ben cenaze levazımatçısıyım," diyemiyor bir türlü. Aslında ben herkese içimi açma isteğiyle doluydum, fakat bunu bir tek Nevra'da başarabilmiştim, daha doğrusu Nevra bunu başarmıştı. Gel gör ki ona da işimden söz edememiştim. "Sendeki güzelliği, saflığı, iyiliği görebiliyordum; çekingen hallerin seni daha çekici kılıyordu. Ben senin kapalı da olsa içindeki doğal insana âşık oldum," demişti sonraları.

Babam aniden öldüğünde okul bitmek üzereydi. Taziye nedeniyle üç gün kapalı kaldı dükkân. Nevra da, diğer arkadaşlar da eve taziyeye gelip gittiler. Sonra da kimsenin bir şey demesine gerek kalmadan bir havari gibi gittim dükkânı açtım, işin başına geçtim; hemen işten anlayan bir çırak bile aldım yanıma. Babamın öldüğünü de onu ne kadar sevdiğimi de ancak birkaç gün sonra idrak edebildim. Yıllarca ölüm ve cenaze mevzusuyla bu kadar iç içe olmak her ölümü normalleştirir sanıyordum ama öyle olmadı. Dedem öldüğünde çok küçüktüm, anlayamamıştım; fakat babamı her geçen gün daha fazla özlemeye başladım.

Birkaç ay sonra mezun olduk ikimiz de. Babamın dediği gibi üniversite mezunu cenaze levazımatçısıydım artık. Ancak babamın bilmediği veya yanıldığı bir şey vardı: Ben

bu mesleği yapmayı hiçbir zaman düşünmedim, istemedim, sevmedim. Bu yas havasının hayatımın geri kalanını da, Nevra'yla kuracağımız yeni hayatı da teslim almasına asla izin vermeyecektim, bunda kararlıydım. Herkes gibi normal bir işe atılıp, ailemize sinmiş bu "ölüm havası"nı dağıtacaktım. Benden küçük iki kardeşimi de bu mesleğe bulaştırmayacaktım. Cenaze levazımatçılığı buraya kadar artık dedim kendime. Elimde başka bir meslek vardı nihayetinde: işletmecilik. Evet, işletme fakültesini bitirmiştim, hangi meslek olursa olsun yeni bir iş bulacaktım. Nevra'yla evlenmek için sabırsızlanıyordum, o da benden bunu duymak istiyordu bir an önce, bunu hissedebiliyordum. Ama yeni bir iş edinmeden kesinlikle yapmayacaktım.

Bir yandan dükkânla ilgilenirken, bir yandan da başka iş olanaklarını araştırıyordum. Yeni bir iş kurmanın kolay olmayacağını daha ilk anda anladım. Özel şirketlerde iyi bir iş bulabilmek zordu. Nevra bu konuda şanslı sayılırdı. İki ay içerisinde bir nakliyat şirketinde iş buldu. Nevra halen benim dükkânda ne sattığımı bilmezken arada buluşup gezip tozuyor, gelecek planları yapmaya çalışıyorduk; ben sözü bir türlü evliliğe getiremiyordum. "Babamın dükkânının devir işleriyle uğraşıyorum, ben de bir iş bulur bulmaz seninle önemli bir şey konuşacağım," diye ima yollu konuyu geçiştiriyordum. Fazla üstelemiyordu ama ben yine de bir şeyler yapma ihtiyacı hissediyordum.

Bu nedenle memurluk için KPSS'ye girdim. Ölümden bir tık aşağıda da olsa memur olarak çalışmak bile benim için kurtuluştu. Sınavdan aldığım puan fena sayılmazdı, bir ay sonra atama içim tercih duyurusu yapıldı. Neredeyse bütün bakanlıkların uygun boş kadrolarını tercih olarak işaretledim. İki hafta sonra atama sonuçları açıklandı. Benim için mucize gibi bir şeydi. Kadıköy'de bir devlet hastanesine "büro elemanı memur" olarak atanmıştım. Nevra'ya söylediğim-

de onun da gözlerinin içi parladı. Memuriyete başlayacak, kısa süre içinde de dükkânı devredecektim, planım buydu.

Personel İşleri'nde kayıt kuyut bütün formaliteler yerine getirildikten sonra, Müdür Yardımcısı Rahmi Bey çalışacağım birime kadar bana eşlik edip yeni görevim hakkında konuşmak istediğini söyledi. Hastane koridorlarında yeni ofisime doğru yürümeye başladık. Rahmi Bey kırk yaşlarında, tıknaz, gür siyah saçlı, ince bıyıklı, soğuk bir adamdı. Koridorlar boyunca bilgisayarda kayıt işleri yapacağımdan, işimin zor olmadığından, sakin bir ortamda çalışma şansına sahip olduğumdan, vardiya usulü yirmi dört saat çalışılacağı için aynı işi iki kişiyle birlikte yapacağımdan, işimi seveceğimden falan söz edince aklıma muhasebe ofisi veya satın alma birimi geldi doğal olarak.

Uzun koridorlar boyunca hastaların, personelin arasında yürüyüp bir yerde asansöre bindik. Ameliyat asansörüydü. Asansör sarsıla sarsıla en alt kata inerken Rahmi Bey bana dostça gülümsüyordu. Nihayet yeni bir iş, yeni bir hayat, Nevra'yla yeni bir gelecek başlıyordu ya, gerisi boştu benim için. Rahmi Bey bile sempatik görünüyordu gözüme. Asansör gürültüyle durdu, indik. Karanlık sayılabilecek uzun, loş bir koridorda pır pır titreşen floresan ışığının altında bir müddet daha yürüdük. Belli ki binanın altından idari bölüme geçiyorduk. Bu arada Rahmi Bey hiç susmadan ballandıra ballandıra yeni işimi anlatmaya devam ediyordu. İki kanatlı, ameliyathane kapısına benzer bir kapıyı da açıp, geniş bir hole girince "MORG" yazan tabelayı gördüm. Hayır görmedim, kürek gibi gözüme çarptı desem daha doğru olur. Rahmi Bey anlatıyordu halen, "Şurada oturacaksın işte," dediği camekânlı küçük odada, bilgisayarın başındaki beyaz önlüklü memur yaydan boşalmış gibi hızla ayağa kalkıp bizi karşıladı. Morga girişi yapılacak ölülerin kayıt işlemlerinin yapıldığı yerdi burası. Bitişiğindeki küçük oda-

da ise imam ile başka bir morg görevlisi vardı. Onlar da gelip tokalaştılar benimle, tanıttılar kendilerini. "Evet, hayırlı olsun; yeni işinde başarılar, kolaylıklar sana," dedi Rahmi Bey. Diğerleri de bir şeyler söyledi ama ben artık söylenenlerden bir şey anlamıyordum, konuşmalar giderek bir uğultuya dönüştü. Cenaze levazımatlarının olduğu odanın yanında, ölüm kokusunu hissetmemeye çalışarak yavaşça yürüdüm. Girişe yığılmış tabutların yanından geçerken hızlandım, hiçbir şey demeden ve arkama bile bakmadan morgun ön kapısından çıktım.

Dükkâna varır varmaz lacivert iş önlüğümü giyip çırağa, "Oğlum bana bir çay kap getir bakalım," dedim keyifle. Nevra'yla yapacağım konuşmadan önce yarın kutu daha bira içmeye kara verdim o anda. "Bari alkolik olmasak bu gidişle," diye iç geçirdim.

İnsan Kalabilmek

Cemşid'in, memleketinden ilk ayrılışıydı. Lise ikiye kadar okumuş, buna rağmen liseden mezun edilmişti. Son sınıfa geçtiğinde ilçede aylarca süren sokağa çıkma yasakları ve çatışmalar yaşanmış, okula gidemeyen öğrencilere, sokağa çıkma yasağı kalktığında diplomaları verilmişti. Neredeyse hepsinden bir an önce kurtulmak istermiş gibi, bütün son sınıf öğrencileri mezun edilmişti. O kadarla kalmamıştı. Cemşid'in bazı arkadaşları sokağa çıkma yasakları devam ederken yapılan operasyonlarda ölmüştü. Kimileri sıkıştıkları apartman bodrumlarında yakılmış, cenazeleri tanınmayacak hale geldiğinden DNA testleri sonucunda aylar sonra kimlikleri tespit edilebilmiş, ancak ondan sonra aileleri çocukları için bir mezara kavuşabilmişti. Öyle ki, ölüm sıradanlaşmış, yıkımlar, kıyımlar günlük hayatın parçası haline gelmişti. Ölümden daha acı olansa ülkenin geri kalanının ve bütün dünyanın sessizliğiydi.

Cemşid çok düşünmüştü o günlerde, öfkeden kudura kudura, çaresizlikten çırpına çırpına düşünmüştü. Bir şeyler yapmak istiyor ama hem ne yapabileceğinden bir türlü emin

olamıyor hem de aklına getirdiklerine cesaret edemiyordu. Birçokları gibi Cemşid'in ailesi de yakın bir köyde akrabalarına sığınıp aylarca yirmi altı nüfuslu bir evde yaşamak zorunda kalmıştı. Bir yıl böyle geçtikten sonra sokağa çıkma yasakları kaldırılmış, göç etmek zorunda kalanlar geri döndüklerinde bir harabeyle karşılaşmışlardı. Ne başlarını sokabilecek bir evleri ne de işyerleri kalmıştı. Kasabada her yer viraneye dönmüş, taş üstünde taş kalmamıştı. Cemşidlerin evleri de, evlerinin altındaki bakkal dükkânları da yerinde yoktu artık. Geriye taş ve moloz yığınından başka bir şey kalmamıştı. İşte o günlerde Cemşid başka bir şehre göç etmeye karar verdi. Babasının bir bakkal dükkânı yoktu artık, işsizdi ve evdeki yedi kişinin bir şekilde geçinebilmesi gerekiyordu.

Lise arkadaşlarından birinin önerisiyle gelmişti Bodrum'a, Türkiye'nin tatil cennetine. Ekmeğini kazanmak için, eve biraz da olsa para yollayabilmek için. Başka çaresi yoktu, evde eli iş tutabilecek tek kişi oydu artık. İşleri hal yoluna koyana kadar çalışıp ailesinin geçimini sağlamak zorundaydı. İş bulmak kolay değildi, hele kendisi gibi gençlerin doğru düzgün bir işte çalışabilmesi imkânsız gibiydi. Toplumu kuşatan kamplaşma nedeniyle milyonlarca benzeri gibi Cemşid de potansiyel düşman olarak görülüyordu. Bodrum'da hemşerisi olan bir restoran sahibi onu işe almayı kabul etmişti. Bulaşıkçılık yapacaktı, elinden başka iş gelmezdi zaten. Sahile yakın bir yerde, büyük bir mekândı burası. Çalışanların çoğu kendisi gibi Kürttü, içlerinde en yenisi Cemşid olmuştu. Diğerleri yıllardır turistik bölgelerde çalışan deneyimli işçilerdi. Birçoğu yarım yamalak da olsa yabancı dil öğrenmiş, işin her türlü inceliğini, hinliğini kapmıştı. Zaten esmer olan tenleri güneşin altında iyice bronzlaşan bu kara gözlü, gözü kara çocuklar Cemşid'e daha ilk günden sahip çıkıp abilik yapmışlardı. Hepsi de ülkede yaşananlardan dolayı öfkeliydiler, ama hayat devam ediyordu bir yandan. Ge-

ce yarısına doğru iş bitip de paydos edince hepsi hemen giyinip süslenip o yorgun hallerine rağmen Bodrum'un gecelerine "akıyorlardı".

Cemşid'i de yanlarına katmak için her gece ısrar etseler de Cemşid gitmeme konusunda inadını sürdürüyordu. Bir akşam iş sonrası herkes bir yerlere dağılmıştı, Cemşid de her gece yaptığı gibi boş sahilde, bir şezlongda oturup sessizce denizi izliyordu.

Dalgalar ayaklarına vuruyor, su arada köpüklenerek, azalıp çoğalıyordu. Sahilin öbür ucundan gelen müzik sesiyle uyumlu lazer ışıkları gökyüzünün gri karanlığını dolduruyordu. Kumsalda yürüyüşe çıkanlar Cemşid'in arkasından umursamazca yürüyüp geçiyordu. Cemşid onların seslerini, konuşmalarını duyuyor ama dönüp bakmıyordu. Gözünü sakin denizin sonsuzluğuna dikmiş; olup bitenleri, bütün yaşananları yeniden yeniden düşünüyordu. Geçen yıl bu zamanlar, onlar apartman boşluklarındaki o büyük vahşeti yaşarken muhtemelen buralar yine böyle cıvıl cıvıl, böyle neşeliydi. Ve daha dünyanın birçok yeri acılar içinde kıvranırken, birçok yer tıpkı Bodrum gibi o kahrı bilmeden yaşayıp gidiyordu. Buna bir türlü akıl erdiremiyordu. Bu işte bir yanlışlık olmalıydı, her şey bu kadar basit olamazdı. Tamam, ateş düştüğü yeri yakardı ama hayat olduğu gibi devam etmemeliydi. Uzayın boşluğuna savrulup yok olmuyordu acılar. Nereye gidiyordu peki bunca acı, bunca yaşanmışlık neyi değiştiriyordu? Biz insansak bunlar kimdi? Bunlar insansa biz kimdik? Hepimiz insansak... Hayır, hepimiz birden insan olamazdık, insan türü dışında yeni bir tür oluşuyordu muhakkak. İnsan türünü küçümseyen, hor gören yeni bir canlı vardı artık, kendini yarı tanrı gibi gören bir tür belki de. Konforlu küçük saraylarını "ötekilerin" üzerine inşa eden uyduruk, sahte tanrılar. Yarı tanrı olmakla ezilen olmak dışında bir seçenek yok muydu artık?

Pazardan aldığı ucuz bir şort vardı üzerinde. Yavaşça denize yürüdü. Hem düşünüyor hem yürüyordu. Su ılıktı, deniz sakindi. Uzakta, açıkta birkaç lüks yat demirlemişti. Ay ışığıyla birlikte, yatlardan süzülen ışıklar denizin karanlık yüzünde hafifçe oynaşıyordu. Su göğsüne gelene kadar yavaşça yürüdü Cemşid. Hızla yüzmeye başladı sonra. Her kulaçla biraz daha uzaklaştı sahilden, sahilde bıraktığı sorulardan. Hiçbir şey düşünmeden yüzdü bir müddet. Yüzmeyi Dicle Nehri'nde öğrenmişti, kendine güveniyordu ama yine de fazla açıldığının farkındaydı. Bir an bile geri dönüp sahile bakmadı. Hep yüzdü ileriye, daha da uzağa. Deniz daha adil bir dünyaydı sanki; burada olmak, denizin koynunda, daha güvenliydi. "Boğulmak nasıl bir şeydir acaba?" diye geçirdi aklından. Sonra Ege'de boğulan binlerce mülteciyi hatırladı, çocukları, bebekleri, Alan Kurdi'yi. Hayır, deniz de adil değildi, burada da eşitlik yoktu. Lüks yatlardan birine yaklaşmıştı artık. Yüzerek yanından geçmek istedi. İyice yakınlaşınca birkaç kişinin bir masanın etrafında oturmuş içki içtiğini, gülerek, bağırarak konuştuğunu gördü. Yatın kenarından yüzerken artık kimseyi görmüyor ama seslerini duyuyordu. Ne konuştuklarını pek anlamıyordu; hem sarhoşlardı hem de hepsi aynı anda konuşuyordu. Teknedeki kadınların neşeli kahkahaları duyuluyordu. Sessizce yüzerek geçti lüks yatı. Bu esnada, konuşulanlardan bir cümleyi net olarak duyabildi.

"Lan oğlum bir gün daha kalalım, Bodrum'da yanmayana insan mı denir lan?"

Cemşid durdu denizin içinde, kulaklarında çınladı tekrar tekrar aynı cümle, "Bodrum'da yanmayana insan mı denir?" Daha hızlı yüzmeye başladı; yorulana, nefesi tükenene kadar durmadı. Yavaş yavaş dibe doğru gittiğini hissediyordu artık. Kalan gücüyle kulaç atmaya çalışıyor ama suyun üstünde duramıyordu. Tuzlu suyu yutmaya başlamıştı, son

bir çırpınışla tekrar yüzeye çıktı, aksırıp öksürdü, tükürdü, su yutuyordu, tekrar dibe doğru gitti. "Bodrum'da yanmayana insan mı denir?" Suyun altındaki sessizlikte tek cümle duyuluyordu, kulaklarında müthiş bir basınç hissediyordu. Giderek artan bir uğultunun arasından o cümleyi duyabiliyordu yine de.

"Bodrum'da yanmayana insan mı denir?" Baygınlıktan ayılır gibi aniden canlandığını hissetti. Kendini yukarı doğru itti hızla. Suyun üstünde oynaşan ışıkları görebiliyordu ama bunlar yıldızlar kadar uzaktı sanki. Bir türlü yetişemiyordu, kendisi ışığa doğru gittikçe ışık uzaklaşıyordu adeta. Ciğerleri patlamak üzereydi, gözleri kapandı, her şey kararda bir an. Yüzeye değil de dibe doğru mu yüzmüştü yoksa? Bir an incecik bir buz tabakasını deliyormuş gibi serinlik hissetti başının tam üstünde, sonra kafası suyun üstüne çıktı, derin bir nefes aldı, tuzlu suyu kustu öksüre öksüre. Sırtüstü uzandı, yıldızları görmeye çalıştı, çok azdılar, ama oradaydılar işte. Bütün gücünü toplayıp kulaç attı sahile doğru. "Bodrum'da yanmayana insan mı denir?" Cevabı bulmuştu.

Yarı tanrı olmakla ezilen olmak dışında bir de insan olmak vardı, insan kalabilmek diye düşündü. *Bodrum*da yanmayana, *bodrum*da yananlara yüreği yanmayanlara insan mı denir? Daha bir güvenle yüzdü sahile, binlerce yıldır değişmeyen cevap hep aynıydı oysa, mesele insan kalabilmekti, bedeli Cizre'de, bodrumda yanmak da olsa.

TEŞEKKÜR

Hapishanede kitap yazmak kolay iş değil. Buna rağmen binlerce tutsak arkadaşımın içeride yazdığı edebi üretimler imkânsızlıklar nedeniyle okurla buluşamıyor maalesef. Tutsakların gerek yayınevleri, gerekse okurlar tarafından desteklenmesini umuyor, diliyorum. Ben bu konuda nispeten şanslı sayılırım. Yazmamı ve yayınlamamı kolaylaştıran birçok arkadaşım sayesinde zorlukları aşabiliyorum. Tek tek saymak riskli olsa da anmadan geçemeyeceğim sanırım.

Elbette öncelikle tutsaklığımın ilk gününden beri desteğini, dayanışmasını eksik etmeyen bütün halkımıza içtenlikle teşekkür ediyorum. Cezaevlerinden ve dünyanın dört bir yanından yazan binlerce mektup arkadaşıma özel olarak teşekkür ediyorum.

Bir saatlik görüşme uğruna her hafta üç bin km. yolu üşenmeden gidip gelen hayat arkadaşım, yoldaşım, sevdalım, sevgili eşim Başak'a,

Öykülerin ilk okumalarını yapıp eleştirileriyle büyük katkı sunan yoldaşım, moral desteğim, hücre arkadaşım Abdullah Zeydan'a,

Her şeye rağmen dışarıdan bana halen büyük destek sunan çalışma ekibime: Ferhat, Zınar, Newroz, Veysel, Turgay, Bawer, Şükrü, Şakir, Beser, Nebahat, Meki, Özkan, Abdurrahman, Abdullah ve Celal'e,

HDP Edirne teşkilatına ve İl Başkanı Beşir Belke'ye,

İsimlerini tek tek sayamayacağım ama fedakârlıklarını, emeklerini asla unutmayacağım tüm avukat arkadaşlarıma, özellikle de Demirtaş Savunma Grubu'na,

Kapak resmini yapan en miniğimiz Bahar'dan en büyüğüne kadar canımdan da can bütün kardeşlerime,

Dışarıdaki elim, ayağım, bu kitabın hazırlanmasında da yüreğim gibi çalışan Harun Ercan'a,

Önerileri ve redaksiyonla sundukları katkılardan dolayı Şeyhmus'a, Sertaç'a, Aygül'e,

Editörüm Levent Cantek'e, sevgili Tanıl Bora ve bütün İletişim emekçilerine,

HDP Genel Merkezi çalışanları ve emekçilerine,

Ve tabii ki dünyanın her yerinden bana destek, selam, dayanışma duygularını ulaştıran tüm değerli dostlarıma,

Teşekkür etmek yeterli olmayacak ama şimdilik elimden bu geliyor, sağ olun, var olun hepiniz.

SELAHATTİN DEMİRTAŞ

Toz duman kenarlardan, taşradan ve kuytulardan, memleketten yoksulluk halleri. Utananlar, üzülenler, âşıklar, yevmiyeciler, küçük kasabalar, hazin ve uzakta kalan hayatlar.

Devran, inatçı neşesiyle geçip giden zamanın çarpıklığını anlatıyor. Umut umut, cümle cümle... Evvela mahsus selam ediyor doğan güne.

Selahattin Demirtaş, yaralıların, umarsızların, kalbi hızla çarpanların hikâyecisi. Sofrasında konuk ağırlayan, durup durup konuşan...

Doksanların başı,
ziraat fakültesini yeni bitirmişim,
iş güç yok henüz. Günün çoğunu evde
iş projeleri ve gelecek planlarıyla geçiriyorum.
Dile kolay, her gün elli tane
iş kuruyorum kafamda. Hemen para
kazanmaya başlamam lazım diyorum.
Acayip zengin olasım gelmiş,
yerimde duramıyorum. Fakirlik içinde
büyümüşüz, fakir fakir okuyup
üniversiteyi de bitirmişiz. Ama her şeyin
bir sonu olduğuna göre fakirliğin de
bir sonu var değil mi?

THG 0293556 NSE

iletişim

ISBN-13: 978-975-05-2659-6

9 789750 526596

KDV'DEN MUAFTIR